Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-02-03

RS 2020-0849

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2020 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen besluta enligt följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen.

Regionrådsberedningens motivering
I den årliga revisionen prövar regionrevisorerna om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. Revisionen ska säkerställa att verksamheten bedrivs inom ramen för lagstiftning och regionfullmäktiges fattade beslut. Regionrevisorernas löpande granskning av regionstyrelsen bidrar till det ständiga förbättringsarbete som pågår.

Under den senaste granskningsperioden har verksamheten i hela Region Stockholm präglats av de förutsättningar som Coronapandemin har skapat. Det innebär att regionstyrelsen, liksom större delen av samhället, har ställts inför helt nya utmaningar och svårigheter.

Regionrådsberedningen instämmer i regionledningskontorets tjänste-utlåtande som svar på de synpunkter och frågor som återfinns i regionrevisorernas delårsrapport. Sedan tjänsteutlåtandet lämnades har regeringen fattat beslut om möjlighet att ansöka om kostnader för covidrelaterade kostnader i vården även för december 2020. Beredningen vill också understryka det regionledningskontoret framför, att en rad styrdokument inom krisledning och säkerhet är under revidering, där erfarenheter från pandemin ska inarbetas, så snart den oberoende granskningen av regionens arbete under pandemin är klar.

Avslutningsvis kan konstateras att drygt hälften av de rekommendationer som revisorerna lämnar är åtgärdade, medan arbete pågår för flertalet av de återstående rekommendationerna. Regionrådsberedningen vill rikta ett tack till revisorerna för arbetet och ser fram emot kommande dialog kring de rekommendationer som återstår att hantera.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Irene Svenonius

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-12-22

RS 2020-0849

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat delrapport 2020 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen besluta enligt följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas delrapport 2020 för regionstyrelsen.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
I regionrevisorernas delrapport 2020 framgår att det i granskningen inte framkommit några omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Regionrevisorerna efterfrågar särskilt att regionstyrelsen yttrar sig över:

- Hur underskott vid nämnder och bolag ska hanteras i det fall regionen inte erhåller full kostnadstäckning från staten för de ekonomiska effekterna av pandemin.

- Hur en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och den katastrofmedicinska beredskapsplanen ska göras.

- Hur beslutsstrukturen för en extraordinär respektive allvarlig/särskild händelse ska tydliggöras.

- Hur krisledningen under covid-19-pandemin påverkat regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare.

Bakgrund
I den årliga revisionen prövar regionrevisorerna om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

I regionrevisorernas delrapport 2020 ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inklusive en översiktlig granskning av regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm. Rapporten är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömningen av helåret 2020. Regionrevisorernas årsrapport över 2020-års granskning kommer i mars/april 2021.

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där delrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning.

Regionstyrelsen har under 2020 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförts av regionrevisorerna, avseende följande rapporter:

- RS 2019-1207, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 5/2019, Beredskap för extraordinära händelser i fredstid

- RS 2019-1208, Yttrande över regionrevisorernas rapport 7/2019, Hållbart byggande

- RS 2019-1209, Yttrande över regionrevisorernas rapport 8/2019, Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter

- RS 2019-1210, Yttrande över regionrevisorernas rapport 9/2019, Beställarnämndernas förutsättningar för avtalsuppföljning

- RS 2020-0142 Yttrande över regionrevisorernas rapport 10/2019, Två lösningar i vården kompetensförsörjningsarbete

- RS 2020-0143, Yttrande över regionrevisorernas rapport 11/2019, Produktivitet och effektivitet i vården – Förutsättningar att styra, mäta och följa upp

- RS 2020-0232 Yttrande över regionrevisorernas rapport 14/2019, Investeringsprocessen – förutsättningar för styrning och samordning

- RS 2020-0397 Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

- RS 2020-0525 Yttrande över regionsrevisorernas rapport 1/2020, Utökat regionuppdrag

Överväganden

Ekonomistyrning
Regionrevisorerna bedömer att det fortfarande råder stor osäkerhet kring de ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin, vilka merkostnader som uppstår med anledning av pandemin och vilka resurser som regionen kommer att tillföras från staten. Det handlar inte bara om de direkta kostnaderna som uppstår i samband med vård av covid-19-patienter utan även förlorade intäkter för till exempel trafiken och kostnader för uppskjuten vård.

- Regionrevisorerna efterfråga yttrande över hur underskott vid nämnder och bolag ska hanteras i det fall regionen inte erhåller full kostnadstäckning från staten för de ekonomiska effekterna av pandemin.

Regionledningskontorets kommentar:
Under hela pandemin har en tät dialog förts mellan regionledningskontoret och respektive nämnder och bolagsstyrelser för att analysera och följa upp de effekter och resultat som uppnås i verksamheterna. En systematiserad rutin för uppföljning av de ekonomiska effekterna av covid-19 i respektive nämnd och bolag har tagits fram av regionledningskontoret, som utgjort underlag för ansökan av statsbidrag för merkostnader till följd av covid-19.

Regionledningskontoret lämnade i augusti in en ansökan om statsbidrag avseende merkostnader för covid-19 till och med juli inom hälso- och sjukvård på 2,2 miljarder kronor. Nästa ansökan lämnades in i november och motsvarade 1,5 miljarder kronor. Beslut om första ansökan på 2,2

miljarder kronor har beviljats och kommer bokföras i berörda nämnder och bolags resultat i november 2020.

Det statsbidrag som Region Stockholm ansökte om i november, beslutas av staten i februari 2021. Enligt förhandsbesked från Socialstyrelsen ryms de inkomna ansökningarna inom den ram på 20 miljarder kronor som riksdagen beslutat. Regionledningskontoret bedömer att ansökan i november på 1,5 miljarder kronor kommer beviljas.

Merkostnader till följd av covid-19 som uppstår under december 2020 omfattas däremot inte av förordningen om kompensation, vilket innebär att om staten inte beslutar om att tillskjuta ytterligare kompensation kommer merkostnaderna som uppstår i december 2020 att vara ofinansierade.

Trafiknämnden lämnade i september in en ansökan om statsbidrag för minskade biljettintäkter i kollektivtrafiken. Ansökt belopp om 1,3 miljarder kronor har beviljats av staten och redovisats i trafiknämndens resultat 2020. Detta kompenserar bara delvis för de minskade biljettintäkterna inom kollektivtrafiken, som totalt bedöms uppgå till -3,6 miljarder kronor för 2020.

Minskade intäkter till följd av covid-19 inom hälso- och sjukvård ersätts inte av staten.

Regionfullmäktige beslutade i samband med tertialrapporten per april, RS 2019-1041, att nämnder och bolag inom hälso- och sjukvård och kollektivtrafik samt regionstyrelsen, ska undantas merkostnader och minskade intäkter avseende covid-19 vid bedömningen av om de uppnått sina budgeterade resultatkrav. Detta innebär att om nämnder och bolag inte erhåller full ersättning för de ekonomiska effekterna av covid-19, ska den resterande delen undantas bedömningen av om resultatkravet i budget har uppnåtts.

Ansvar och roller

Regionrevisorerna konstaterar att covid-19-pandemin haft stor påverkan på regionens verksamheter. Regionstyrelsen och övriga verksamheter har snabbt tvingats ställa om till ett läge med krisarbete. I regionrevisorernas delrapport framgår att de identifierat ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen.

Regionrevisorerna bedömer att de två huvudsakliga styrdokumenten i kris, fullmäktiges krisberedskapsplan och hälso- och sjukvårdsnämndens katastrofmedicinska beredskapsplan, bör ses över för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Dokumenten är inte heller uppdaterade utifrån den nuvarande regionorganisationen och utgår från olika lagstiftningar och använder därför inte samma begrepp, vilket kan förvirra i en krisorganisation. Det bör bli tydligt vilken organisation, regional krisledning kopplad till regionstyrelsen eller regional särskild sjukvårdsledning kopplad till hälso- och sjukvårdsnämnden, som ska leda och samordna i en krissituation.

För att ytterligare stärka arbetet inför en eventuell framtida kris bedömer regionrevisorerna att det är viktigt att tydliggöra beslutsstrukturen för en extraordinär händelse respektive en allvarlig händelse/särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter. Det finns idag inte uttalat vad RSSL faktiskt kan besluta om och vad RSSL:s beslut innebär för nämnders och styrelsers ansvar, sysslomannaansvar respektive revisionsansvar.

Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets- och personalutskottet samt produktionsutskottet och Landstingshuset i Stockholm AB har ansvar för strategisk samordning.

Regionrevisorerna efterfrågar yttrande över hur revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och den katastrofmedicinska beredskapsplanen ska göras, hur beslutsstrukturen för en extraordinär respektive allvarlig/särskild händelse ska tydliggöras, samt hur krisledningen under pandemin påverkat regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare. I regionrevisorernas delrapport lämnas fyra rekommendationer inom området:

- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra.

- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör tydliggöra beslutsstrukturen för en extraordinär händelse respektive allvarlig händelse/ särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter.

- Regionstyrelsen bör, i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen vid krisledning, bland annat analysera hur RSSL påverkar regionstyrelsens och Landstingshuset i Stockholm AB:s ansvar för samordning och ägarstyrning.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

Regionledningskontorets kommentar:
Det pågår ett revideringsarbete av samtliga styrande dokument på säkerhets- och krisberedskapsområdet. Enligt budget 2021 för Region Stockholm ska även en ny plan för krisberedskap fastställas. Remiss är tänkt att gå ut till nämnder och bolag under våren 2021. Planen är att beslut tas under hösten 2021.

Den nya krisberedskapsplanen ska bland annat tillvarata erfarenheter från hanteringen av covid-19-pandemin. Den oberoende utvärdering av Region Stockholms samlade insatser under covid-19-pandemin som regionstyrelsen beslutade om i maj 2020, RS 2020-0384, kommer att utgöra underlag i revideringen av krisberedskapsplanen. Utvärderingen ska bland annat omfatta den regionala särskilda sjukvårdsledningen och regionledningskontorets samordnade och stödjande roller.

I pågående revideringsarbete eftersträvas god förankring och samverkan med nämnder och bolag för att säkerställa att roller, ansvar och arbetssätt harmoniseras för att ytterligare stärka regionens förmåga att hantera extraordinära händelser. I arbetet med att revidera krisberedskapsplanen ingår även att se över hur beslutsstrukturen kan förtydligas. Formerna för regional krisledning, RKL, är också under utredning.

I den oberoende utvärdering som pågår, RS 2020-0384, ska den regionala särskilda sjukvårdsledningens egna arbete och samarbete med övriga aktörer, främst inom Region Stockholm, belysas. Huruvida beslutsstruktur, gränsdragningar och kommunikation varit ändamålsenlig och effektiv ska särskilt analyseras, samt om strukturen med regionala särskilda sjukvårdsledningens och dess organisation är anpassad för långdragna händelseförlopp. Utifrån de resultat som utvärderingen redovisar kan ändringar komma att göras i samband med att krisberedskapsplanen revideras.

Den reviderade krisberedskapsplanen kommer att stämma bättre överens med Region Stockholms nuvarande organisationsstruktur, än nuvarande krisberedskapsplan från 2016, och förväntas därmed bli ett bättre verktyg för uppföljning av hur nämnder och bolag arbetar med krisberedskap. Hur de lokala krisberedskapsplanerna ska hanteras av nämnd respektive bolag kommer att förtydligas.

Region Stockholms inköpsprocess
Regionrevisorerna konstaterar att pandemin medfört extraordinära förutsättningar för regionens inköpsverksamhet.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att det i styrande dokument framgår hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar revisorernas uppfattning att det är av grundläggande vikt att inköp och varuförsörjningen upprätthålls under kris. Mot den bakgrunden har regiondirektören beslutat om en översyn av varuförsörjningsorganisationen i syfte att göra den mer robust och resilient, som även fungerar i händelse av kris. Utredningens förslag kommer att inarbetas i de styrande dokumenten på inköpsområdet.

Sjukresor
Fullmäktige beslutade i budget 2011 att ansvaret för sjukresor skulle överföras från AB Storstockholms Lokaltrafik till hälso- och sjukvårdsnämnden. Ansvaret för tjänsten har därefter reglerats i avtal mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och trafiknämnden. Sedan bildandet av färdtjänstnämnden ligger utföraruppdraget på färdtjänstnämnden. Detta ansvarsförhållande framgår dock inte av reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden.

- Regionstyrelsen bör i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra nämndens ansvar för sjukresor.

Regionledningskontorets kommentar:
Frågan har varit föremål för övervägande i samband med revidering av reglementen men lett fram till att ytterligare precisering inte bör ske av reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden. Detta eftersom sjukresor bedömts vara en del av det ansvar som hälso- och sjukvårdsnämnden har för all sjukvård.

Rapport (ursprung)	Återstående rekommendationer enligt regionrevisorerna	Åtgärdat enligt regionledningskontoret
Projektrapporter del- och årsrapporter	71	41 (58 %)
Delrapport 2020	6	1 (17 %)
Totalt	**77**	42 (55 %)

Regionrevisorernas delrapport 2020 innefattar 77 rekommendationer som återstår att hantera, varav sex rekommendationer är nya.

Regionledningskontoret bedömer att av de 77 rekommendationerna har 42 rekommendationer, 55 procent, åtgärdats. Av återstående 35 rekommendationer pågår arbete med 31 av dessa. Fyra rekommendationer återstår att hantera. Regionledningskontoret kommer föra en dialog med regionrevisorerna om att avsluta de rekommendation där regionledningskontoret sedan tidigare bedömt att arbetet är genomfört.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom regionstyrelsens budget.

Anton Västberg
Tf regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Regionrevisorerna

Godkänd av Anton Västberg, 2020-12-22

REGIONREVISORERNA

Delrapport 2020

Regionstyrelsen

Region Stockholm

Sammanfattning

I denna rapport ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inkl. en översiktlig granskning av regionstyrelsens delårsrapport för Region Stockholm. Rapporten är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömning utifrån årets granskning i mars/april 2021.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat för Region Stockholm till 3 323 mnkr, vilket är 3 012 mnkr högre än budgeterat. Den pågående pandemin har påverkat både verksamhet och ekonomi hittills under året och i prognosen bedöms nettoeffekten av pandemin uppgå till ca 4 900 mnkr. Den negativa påverkan till följd av pandemin uppvägs dock av högre statsbidrag, lägre pensionskostnader och lägre finansiella kostnader än budgeterat samt av reavinster från fastighetsförsäljningar. Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i delårsrapporten.

Regionfullmäktige har beslutat att vid bedömningen av om nämnder och styrelser uppnått sina budgeterade resultatkrav ska merkostnader och minskade intäkter till följd av coronapandemin undantas. Efter att hänsyn tagits till ekonomiska effekter av pandemin är det endast Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset som prognostiserar underskott. Revisionen har dock noterat att regionstyrelsen vid bedömningen av resultatkravet inte tagit hänsyn till minskade intäkter till följd av coronapandemin vid Karolinska. Revisionen bedömer att även om de minskade intäkterna undantas kan Karolinska få svårt att uppnå det ekonomiska resultatkravet, framför allt om överenskommelser om strategiska investeringar och om ersättning för högre produktion inte kan träffas med berörda parter.

Revisionen har under flera år påtalat risken för att vidtagna åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen inte kommer att ge tillräcklig effekt på längre sikt. Inte minst mot bakgrund av att skatteintäkterna beräknas utvecklas i en lägre takt än hittills. Pandemin har medfört att de ekonomiska förutsättningarna är osäkra när det gäller dels kostnader för att omhänderta den planerade och den uteblivna vården som fått stå tillbaka under pandemin, dels vilken ersättning som regionen kommer att erhålla från staten. Det finns också risk för att pandemin blir mer utdragen. Pandemin har också medfört att nämnder och bolag pausat tidigare beslutade åtgärdsprogram, vilket riskerar att påverka kostnadsutvecklingen i den ordinarie verksamheten negativt framöver. Pandemin har ökat osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen inte bara i år utan för flera år framöver.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens prognos för det ekonomiska resultatet för Region Stockholm med anledning av coronapanemin är svårbedömd.

Coronapandemin har framförallt under våren inneburit att flera verksamheter helt eller delvis ställde om sin ordinarie verksamhet för att kunna hantera den akuta situationen. En konsekvens av detta har varit att endast 21 av 26 indikatorer för regionfullmäktiges mål har kunnat mätas till delåret. Enligt regionstyrelsens delårsrapport finns risk för att målet *En hälso- och sjukvård av god kvalitet* inte kommer att uppnås då verksamheten på grund av pandemin inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål. Målen om *Ett resultat i balans* och *Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare* är till följd av pandemin svårbedömda. Revisionen bedömer att regionstyrelsen behöver förtydliga hur måluppfyllelsen ska bedömas för att i ansvarsbedömningen kunna ta ställning till det verksamhetsmässiga resultatet för nämnder och styrelser. Revisionen konstaterar att regionstyrelsen i delårsrapporten inte anger hur de uppdrag som nämnder föreslagit ska pausas eller förändras, ska hanteras. Risk finns annars att fullmäktige inte har någon grund för att i ansvarsbedömningen ta ställning till det verksamhetsmässiga resultatet för nämnder och styrelser.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens prognos för det verksamhetsmässiga resultatet med anledning av covid-19 är svårbedömd.

Intern styrning och kontroll

Revisionen bedömer att det fortfarande råder stor osäkerhet kring de ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin, dvs. vilka merkostnader som uppstår med anledning av pandemin och vilka resurser som regionen kommer att tillföras från staten. Det handlar inte bara om de direkta kostnaderna som uppstår i samband med vård av covid-19 patienter utan även förlorade intäkter för t.ex. trafiken och kostnader för uppskjuten vård. Revisionen konstaterar att det ännu inte tagits några formella beslut om fördelningsprinciper eller hur eventuella kvarstående underskott ska hanteras på respektive nämnd och bolag i det fall regionen inte får full kostnadstäckning från staten för de ekonomiska effekterna av pandemin.

Vidare ser revisionen en fortsatt risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen inom hälso-och sjukvården, främst akutsjukhusen, är alltför hög då planerade åtgärdsprogram pausats till följd av pandemin. Det finns även risk att verksamheterna inte vet hur de ska planera sin ekonomi och verksamhet framöver då de långsiktiga ekonomiska effekterna av pandemin ännu inte är tydliggjorda. Det gäller hur finansieringen av den uppskjutna vården ska hanteras, men också hur kollektivtrafiken ska finansieras framöver då resenärsunderlaget fortsatt är oklart, och därmed biljettintäkterna, samtidigt som full trafik ska utföras för att minska trängseln.

Utvecklingsarbetet inom investeringsstyrningen har till följd av pandemin fått stå tillbaka under våren. Därför har de investeringstunga verksamheterna på egen hand fått skapa rutiner och mallar för hanteringen. Det innebär enligt revisionen risk för att de åtgärder som respektive verksamhet vidtar inte är i linje med den utveckling som är önskvärd för regionen i stort.

Med anledning av coronapandemin tvingades regionstyrelsen och övriga verksamheter att snabbt ställa om till ett läge med krisarbete. För att stärka arbetet inför en framtida liknande händelse bör regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och den katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. I detta arbete bör regionstyrelsen också säkerställa att inköpsprocessen och varuförsörjning ingår. Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör även i samråd tydliggöra beslutsstrukturen för en extraordinär respektive allvarlig/särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter. I detta sammanhang bör regionstyrelsen analysera hur krisledningen påverkat regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare. Det behöver, som revisionen tidigare pekat på, bland annat tydliggöras vad det i praktiken innebär att produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning som är viktigt även i ett krisläge. Regionstyrelsen bör också säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

Region Stockholm har ansvar för länsplanen för transportinfrastruktur och har en organisation för att hantera länsplanearbetet. För att utveckla arbetet vidare menar revisionen att det är viktigt att tydligt planera effektiva sätt för samverkansarbete och att vara tydlig med vad som förväntas av deltagande förvaltningar. Det skulle enligt revisionen även underlätta för de i arbetet involverade förvaltningar att i god tid kunna planera sitt arbete och avsätta resurser.

Räkenskaper

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten för Region Stockholm inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Innehåll

1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat - prognos per 2020-08-31 1
1.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv 1
1.2 Verksamhetens resultat ur ett regionövergripande perspektiv 7
2 Samordning, styrning och kontroll 10
2.1 Ekonomistyrning 10
2.2 Investeringsstyrning 18
2.3 Ansvar och roller 21
2.4 Regionens inköpsprocess 31
2.5 Centrala arbetet med informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster 35
2.6 Skalskydd av väsentliga IT-installationer 37
2.7 Arbetet med intern kontroll 38
2.8 Utökat regionuppdrag – Styrning och strategi för det regionala utvecklingsansvaret 39
2.9 Länsplan för transportinfrastruktur 39
2.10 Sjukresor 41
3 Delårsrapport 2020-08-31 för Region Stockholm 41
4 Resultatenheter inom regionstyrelsen 42
4.1 Regionstyrelsen/regionsledningskontoret 42
4.2 Regionstyrelsen/koncernfinansiering 47
5 Yttrande över Årsrapport 2019 49

Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare års lämnade rekommendationer till nämnden/styrelsen

Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till ledningen

Bilaga 3 Yttrande över årsrapport 2019

1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat - prognos per 2020-08-31

1.1 Ekonomiskt resultat ur ett regionövergripande perspektiv

1.1.1 Prognos för ekonomiskt resultat 2020

Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat för Region Stockholm till 3 323 mnkr, vilket motsvarar ca 3,8 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Jämfört med föregående år bedöms resultatet förbättras med 1 826 mnkr. Prognosen innehåller jämförelsestörande poster i form av prognostiserade omställningskostnader på 287 mnkr och realisationsvinster på 877 mnkr från försäljning av fastigheter, Bromma sjukhus (438 mnkr) och Hornsbergs bussdepå (439 mnkr)[1]. Exklusive dessa poster uppgår det prognosticerade resultatet till 2 733 mnkr vilket är 2 099 mnkr högre än budgeterat resultat.

Under året har regionens verksamhet och ekonomi i hög grad påverkats av coronapandemin. Den ekonomiska påverkan inom hälso- och sjukvården består främst av merkostnader för vård av covid-19 patienter och för uteblivna intäkter för planerad vård som inte har kunnat utföras. För trafiken handlar det om minskade biljettintäkter till följd av Folkhälsomyndighetens rekommendation om att inte använda kollektivtrafiken om det inte verkligen är nödvändigt i syfte att minimera smittspridningen. För Region Stockholm beräknas att merkostnader och förlorade intäkter på grund av coronapandemin vid årets slut kommer att uppgå till ca 7 400 mnkr. Samtidigt prognostiseras att regionen kommer att erhålla ett statsbidrag för att täcka den ekonomiska effekten av pandemin på 2 500 mnkr varav 1 150 mnkr för merkostnader inom sjukvården och 1 350 mnkr för uteblivna intäkter för kollektivtrafiken. Statsbidraget täcker därmed inte den totala effekten av covid-19 och nettoeffekten på resultatet beräknas uppgå till ca 4 900 mnkr, vilket påverkar prognosen negativt. Regionstyrelsen bedömer i delårsrapporten att statsbidragsintäkterna kan öka med upp till 2 000 mnkr om regeringen står fast vid sina löften om att regionerna ska få full kompensation för merkostnader för covid-19.

Förutom de tillkommande statsbidragen för covid-19 enligt ovan har staten även tagit över sjuklöneansvaret för perioden april till och med juli 2020. I prognosen beräknas Region Stockholm erhålla 200 mnkr, vilket motsvarar den beräknade sjuklönekostnaden för perioden. Dessutom prognostiseras att regionen kommer att erhålla 1 084 mnkr i statsbidrag för testning för covid-19 och för smittspårning, vilket motsvarar regionens kostnader för åtgärden. Båda ersättningen för sjuklön och för testning är därmed resultatneutrala.

För Region Stockholm prognostiseras ett positivt resultat i förhållande till budget på 2 099 mnkr trots en beräknad nettoeffekt för pandemin på 4 900 mnkr. Detta beror på att prognosen i övrigt innehåller flera större positiva

[1] Nettovinst från försäljning av Hornsbergs bussdepå

avvikelser mot budget. I prognosen beräknas specialdestinerade och generella statsbidrag utöver ovanstående angivna statsbidrag för covid-19 överstiga budgeten med 3 185 mnkr varav ett extra statsbidrag 2020 på 2 243 mnkr för stärkt välfärd. Dessutom beräknas statsbidraget för kömiljarden överstiga budgeten med 612 mnkr. Regionen har även erhållit ett antal ej budgeterade statsbidrag exempelvis för sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen och för cancervården.

Vidare prognostiseras i delårsrapporten att kostnaderna för pensionsskulden enligt den senaste prognosen från KPA bli ca 2 200 mnkr lägre än budgeterat. Detta uppges bero på förändringar av bakomliggande parametrar i beräkningsmodellen som utvecklats positivt jämfört med den prognos från KPA som låg till grund för budgeten. KPA har under 2020 ersatt sin tidigare tekniska plattform med en ny sådan som möjliggör större exakthet i pensionsskuldsberäkningar på individnivå.

Även de finansiella kostnaderna prognostiseras bli ca 474 mnkr lägre än budgeterat. Den positiva avvikelsen anges främst bero på att kostnaderna för upptagna lån är lägre än budgeterat. Även räntan på pensionsskulden beräknas bli lägre än budgeterat.

Skatteintäkterna beräknas bli 393 mnkr lägre än budgeterat, vilket uppges beror på en nedjustering av skatteunderlagstillväxten från 2,7 procent till 2,4 procent. Av delårsrapporten framgår att regionledningskontoret ser försiktigare på skatteintäktsutvecklingen under 2020 och utesluter inte att SKR[2] kan komma att sänka prognosen framöver. Avgiften för det kommunala utjämningssystemet är 73 mnkr lägre än budget, vilket beror på att regionen förväntas erhålla kompensation för ett lägre skatteunderlag till följd av ändrade avdragsregler för periodiseringsfonder för egenföretagare.

Prognosen visar att kostnaderna (exklusive avskrivningar och finansiella kostnader) beräknas öka med 2,0 procent jämfört med budgeten och med 5,2 procent jämfört med 2019 års utfall. Den prognostiserade kostnadsutvecklingen har påverkats positivt av lägre pensionskostnader på 2 200 mnkr ovan och på merkostnader till följd av pandemin på 3 300 mnkr. Exklusive dessa poster uppgår den beräknade kostnadsutvecklingen till 0,9 procent jämfört med budget och till 5,1 procent jämfört med 2019. Kostnaderna kan komma att öka under hösten till följd av att den vård som fått stå tillbaka på grund av covid-19 behöver omhändertas. Det finns också risk för att pandemin blir mer utdragen.

Vidare framgår av prognosen att skatteintäkterna inte beräknas öka i samma takt som tidigare och att de ökade kostnader för den kommunala skatteutjämningen tillsammans med hanteringen av den uppkomna vårdskulden under och efter pandemin kommer att medföra ett ansträngt ekonomiskt läge framöver. Till det kommer också att flertalet av regionens sjukhus redovisade

[2] Sveriges Kommuner och Regioner

underskott 2019 och gick in i budgetåret 2020 med en allt för hög kostnadsnivå. Tidigare beslutade åtgärdsprogram har också pausats under pandemin.

1.1.2 Avvikelser på nämnder och bolag

Pandemin har påverkat regionens nämnder och bolag på olika sätt. Färdtjänstnämnden prognostiserar exempelvis ett positivt resultat på +375 mnkr i förhållande till resultatkravet, vilket motsvarar närmare 21 procent av nämndens omsättning. Coronapandemin har inneburit kraftigt minskat resande med färdtjänsten och därmed lägre trafikkostnader och lägre resenärsintäkter än budgeterat.

Även regionstyrelsen redovisar ett positiv avvikelse (+200 mnkr) i förhållande till resultatkravet. Avvikelsen beror främst på lägre personalkostnader, konsultkostnader och kostnader för lämnade bidrag inom utbildningsområdet än budgeterat. Resultatet motsvarar 7,3 procent av omsättningen.

Samtidigt prognostiseras flera av regionens nämnder och bolag stora negativa avvikelser till följd av pandemin.

- Trafiknämnden (-2 838 mnkr); den negativa avvikelsen beror främst på att resenärsintäkterna beräknas bli 3 561 mnkr lägre än budgeterat till följd av minskat resande i samband med pandemin. Resandet har under perioden mars – augusti sjunkit med mellan 50-60 procent. Det ekonomiska resultatet påverkas positivt av reavinst i samband med försäljning av Hornsbergs bussdepå. Om effekten av covid-19 exkluderas prognostiseras årets resultat för trafiknämnden till +723 mnkr jämfört med budgeterat resultatkrav.
- Karolinska Universitetssjukhuset (-1 306 mnkr); avvikelsen är främst hänförbar till merkostnader och förlorade intäkter till följd av pandemin. Om merkostnaderna för covid-19 exkluderas prognostiseras årets resultat till -253 mnkr vilket innebär en avvikelse jämför med budget på -278 mnkr.
- Södersjukhuset AB (-297 mnkr); avvikelsen beror främst på merkostnader och förlorade intäkter till följd av pandemin. Om effekten av covid-19 exkluderas är prognosen -14 mnkr jämfört med budget.
- Danderyds sjukhus AB (-145 mnkr); avvikelsen beror främst på merkostnader och förlorade intäkter till följd av pandemin. Om effekten av covid-19 exkluderas är prognosen +110 mnkr jämfört med budget.
- Stockholms läns sjukvårdsområde (-120 mnkr); avvikelsen är främst beroende på merkostnader bl.a. för drift av Älvsjö sjukhus och förlorade intäkter till följd av pandemin. Om effekten av covid-19 exkluderas är prognosen +336 mnkr jämfört med budget.
- Folktandvården i Stockholms län AB (-110 mnkr); avvikelsen är främst hänförbar till att verksamheten under pandemin reducerats för att frigöra

förbrukningsmaterial och skyddsutrustning till sjukvården och på färre patientbesök under våren. Om effekten av covid-19 exkluderas är prognosen +152 mnkr jämfört med budget.

Regionfullmäktige beslutade i samband med tertialbokslutet[3] att vid bedömningen av resultatkravet 2020 ska merkostnader och minskade intäkter avseende covid-19 undantas för nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och regionstyrelsen. När hänsyn tas till merkostnader och minskade intäkter förbättras det prognostiserade resultatet i förhållande till resultatkravet väsentligt för nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården och för trafiknämnden. De enda verksamheter som beräknas redovisa underskott även efter att hänsyn tagits till effekten av pandemin är Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset. Revisionen har dock noterat att regionledningskontoret vid bedömningen av resultatet efter att effekten av pandemin exkluderats inte behandlat alla verksamheter på samma sätt. Vid bedömningen har inte hänsyn tagits till minskade intäkter vid Karolinska Universitetssjukhuset och Södertälje sjukhus, vilket det gjorts för övriga akutsjukhus. När det gäller Karolinska anges detta beror på att regionledningskontoret är tveksamma till vad den redovisade intäktsminskningen avser och kommer att utreda detta vidare. I avvaktan på utredningen har regionstyrelsen bedömt att Karolinska får svårt att uppnå fastställt resultatkrav och uppmanar nämnden att fortsätta anpassa verksamheten efter det nya uppdraget enligt Framtidens hälso- och sjukvård.

Regionstyrelsen bedömer i delårsrapporten att resultatprognoserna, exklusive effekterna av pandemin, i nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården ger en alltför positiv bild av det ekonomiska läget under 2020. Samtidigt har planerad vård skjutits upp, vilket kommer att påverka verksamheterna under slutet av året och kommande år. Tidigare beslutade åtgärdsprogram för sjukhusen har pausats när verksamheten ställts om för att kunna ta emot covid-19-patienter, vilket ger sämre förutsättningar inför 2021.

Fullmäktige har beslutat att exkludera såväl merkostnader som minskade intäkter till följd av covid-19 vid bedömningen av resultatkravet. Statsbidraget till hälso- och sjukvården omfattar dock inte minskade intäkter och verksamheterna kan därför inte vara säkra på att erhålla kompensation för detta. Kompensation till nämnder och bolag för effekten av covid-19 kommer enligt uppgift att lämnas vid utgången av 2020. (Se även avsnitt 2.1.1).

Karolinska Universitetssjukhuset i sin prognos inräknat ett tillskott på 526 mnkr från regionstyrelsen för finansiering av kostnader förknippade med s.k. strategiska investeringar relaterade till Nya Karolinska Solna. Någon slutlig överenskommelse och beslut om detta tillskott finns dock ännu inte. En annan osäkerhet i Karolinskas prognos är att sjukhuset förutsatt att full ersättning enligt sjukhusavtalet kommer att erhållas från hälso- och sjukvårds-

[3] Beslut i regionfullmäktige 2020-06-23 §xxx; Tertialrapport per den 30 april 2020 för region Stockholm (RS 2019-1041), beslutspunkt 2

nämnden för produktion över avtalet. Revisionen har dock inte fått uppgiften bekräftad av hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

1.1.3 Resultatutjämning

Regionfullmäktige har reserverat 5 300 mnkr inom eget kapital för att täcka omställningskostnader i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård. Av dessa har 3 500 mnkr avsatts i form av ersättning för omställningskostnader till vårdproducerande nämnder/styrelser. För 2020 prognostiseras omställningskostnaderna uppgå till 287 mnkr, vilket är 36 mnkr lägre än budgeterat. De omställningskostnader som hittills tagits i anspråk beräknas vid årets slut uppgå till totalt 3 446 mnkr för perioden 2015-2020, vilket innebär att 54 mnkr återstår.

Av delårsrapporten framgår att Region Stockholm planerar att om resultatet så medger i årsbokslutet 2020 avsätta medel i en resultatutjämningsreserv i syfte att skapa extra förutsättningar för att hantera kommande års omställning kopplat till pandemin. För att möjliggöra detta kommer regionens riktlinje för god ekonomisk hushållning[4] att revideras då nuvarande regler inte gör detta möjligt. I prognosen bedöms ca 700 mnkr kunna avsättas till resultatutjämningsreserven 2020.

1.1.4 Gåvofond för covid-19

Regionstyrelsen beslutade den 14 april 2020 att bilda en gåvofond för mottagande av penninggåvor med ändamålet att bidra ekonomiskt till Regions Stockholms hälso- och sjukvård med anledning av covid-19. Den 16 juni beslutade regionstyrelsen att avsluta fonden. Sammanlagt har ca 146 tkr inkommit till gåvofonden och dessa medel har utfördelats till akutsjukhusen i länet utifrån en fördelningsnyckel baserad på nybesök till läkare på akutmottagning inklusive besök som lett till oplanerad inläggning i sluten vård[5].

1.1.5 Investeringar

Periodens investeringar uppgår till 6 301 mnkr, vilket motsvarar en upparbetningsgrad på 42 procent per augusti i förhållande till årets budget. Regionstyrelsen prognostiserar årets utfall till 12 837 mnkr, vilket motsvarar en upparbetningsgrad på 86 procent av årets budget. Avvikelsen mellan prognos och budget anges bero på förskjutning av tidplaner för en del fastighetsinvesteringar och för flera av de större kollektivtrafikinvesteringarna.

Investeringsutfallet för trafiken prognostiseras till 9 194 mkr vilket innebär en upparbetningsgrad på 89 procent. Prognosen anges vara förknippad med en viss osäkerhet på grund av den rådande pandemin. Anledningen till avvikelserna mot årets budget anges vara leveransförseningar av fordon,

---

[4] Riktlinjer för god ekonomisk hushållning LS 2015-0039 Av riktlinjerna framgår ”Landstinget kommer inte använda sig av möjligheten att reservera medel i en resultatutjämningsreserv för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel”.

[5] Verkställighetsbeslut Fördelning av medel ur Gåvofond - Covid-19 (EF 20026)

fördyrningar i programmen Roslagsbanans utbyggnad och Norra Kistagrenen samt förskjutningar i tidplaner och högre anbud på arbetstunnlar för investeringar i utbyggd tunnelbana.

Som exempel kan nämnas att program Roslagsbanans utbyggnad prognostiseras överstiga budgeten med 399 mnkr 2020 och överskrida totalbudgeten med 806 mnkr. Avvikelsen uppges bero på en förändring av redovisningsprincip till bruttoredovisning av kommunala investeringsbidrag och på fördyringar beroende på överklagad järnvägsplan och på högre anbud än planerat för installationsentreprenaden. Ärende om nytt genomförandebeslut behandlades av trafiknämnden i september. För program Röda linjens uppgradering prognostiseras utgifterna understiga budgeten med 598 mnkr beroende på förskjutning av fordonsleverenser. Avtalsförhandlingar pågår för att säkerställa framtida leveranser. Utgifterna för tunnelbanan till Barkarby prognostiseras understiga budgeten med 308 mnkr beroende på att tilldelningen av Järfällatunneln skedde vid en senare tidpunkt än planerat och innebär att utgifter framflyttats från 2020 till 2021.

För fastighets och servicenämnden prognostiseras investeringsutfallet 2020 till 2 347 mnkr vilket innebär en upparbetningsgrad på 71 procent. Avvikelsen uppges främst bero på förseningar bland annat orsakade av att covid-19 pandemin medfört att investeringar har pausats på grund av omprioritering av lokaler. Exempelvis prognostiseras utgiften för ny och ombyggnation av operation och radiologi vid Karolinska Huddinge understiga årets budget med 192 mnkr. Byggnationen är överlämnad till sjukhuset men arbeten med sjukhusparken kommer att pågå året ut. Även för anpassning av avdelningar etapp 2 vid Karolinska Huddinge beräknas årets budget bli lägre än budgeterat med 117 mnkr. Investeringen är pausad av hyresgästen på grund av omprioriteringar i verksamheten.

Övriga investeringar bl a. utrustningsinvesteringar prognostiseras till 1 296 mnkr vilket är 57 mnkr lägre än budgeterat och innebär en upparbetningsgrad på närmare 96 procent.

1.1.6 Bedömning

Det ekonomiska resultatet för 2020 prognostiseras till 3 323 mnkr, vilket är 3 012 mnkr högre än budgeterat. Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i delårsrapporten.

Regionfullmäktige har beslutat att vid bedömningen av resultatkravet ska merkostnader och minskade intäkter till följd av coronapandemin undantas. Efter att hänsyn tagits till effekten av pandemin är det endast Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset som prognostiserar underskott. Revisionen har dock noterat att regionstyrelsen vid bedömningen av resultatet inte tagit hänsyn till minskade intäkter vid Karolinska. Revisionen bedömer trots detta att Karolinska kan få svårt att uppnå det ekonomiska resultatkravet,

framför allt om överenskommelser om strategiska investeringar och om ersättning för produktion över avtal inte kan träffas med berörda parter.

Revisionen har under flera år påtalat risken för att vidtagna åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen inte kommer att ge tillräcklig effekt på längre sikt. Inte minst mot bakgrund av att skatteintäkterna beräknas utvecklas i en lägre takt än hittills. Pandemin har medfört att de ekonomiska förutsättningarna är osäkra när det gäller dels kostnader för att omhänderta den planerade och den uteblivna vården som fått stå tillbaka under pandemin, dels vilken ersättning som regionen kommer att erhålla från staten. Det finns också risk för att pandemin blir mer utdragen. Pandemin har också medfört att nämnder och bolag pausat tidigare beslutade åtgärdsprogram, vilket riskerar att påverka kostnadsutvecklingen i den ordinarie verksamheten negativt framöver. Pandemin har ökat osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen inte bara i år utan för flera år framöver.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens prognos för det ekonomiska resultatet för Region Stockholm med anledning av coronapandemin är svårbedömd.

1.2 Verksamhetens resultat ur ett regionövergripande perspektiv

1.2.1 Mål och indikatorer

Regionfullmäktige har för 2020 beslutat om tre inriktningsmål som gäller för alla verksamheter inom regionen. Dessa är nedbrutna i 14 verksamhetsspecifika mål. Därutöver har fullmäktige även fattat beslut om fem nämndspecifika mål som bryts ner i 20 rubriker.

Målen kommer för 2020 att mätas och följas upp genom totalt 115 indikatorer. Detta innebär en ökning med 43 helt nya indikatorer. 26 av de tidigare indikatorerna har omformulerats. Jämfört med de senaste åren har verksamhetsmål och, framförallt, indikatorer tydligt ökat:

	2017	2018	2019	2020
Övergripande mål (2017–2019)	6	7	8	**-**
Mål/delmål (2017–2019)	21	22	30	**-**
Antal inriktningsmål (2020)	-	-	-	**3**
Antal verksamhetsspecifika mål (2020)				**14**
Antal nämndspecifika mål (2020)	-	-	-	**5**
Antal rubriker (2020)	-	-	-	**20**
Totalt antal indikatorer	46	48	72	**115**

Olika indikatorer följs upp med olika intensitet och vissa redovisas vid delårsrapporteringen. Samtliga mål och indikatorer ska enligt fullmäktiges budget följas upp i samband med årsbokslutet. Nämnder och styrelser kan i sin verksamhetsplan besluta om egna mer ambitiösa målvärden för fullmäktiges indikatorer. En konsekvens av coronapandemin har varit att av de 26 indikatorer som planerades mätas till delåret har endast 21 st kunnat mätas.

Regionstyrelsen gör därför ingen prognos för måluppfyllelsen[6]. Enligt regionledningskontorets anvisningar ska samtliga mål som är meddelade till nämnden/styrelsen kommenteras i Stödet i samband med delårsrapporten och en bedömning vid delårsrapporteringen ska göras om målvärdet nås vid årets slut.[7] Nämnder och styrelser förväntas dessutom vid delåret lämna en beskrivning av i vilken utsträckning coronapandemin tros inverka på möjligheterna att uppnå av fullmäktige beslutade mål och indikatorer.[8]

I delårsrapporten för Region Stockholm framkommer inget som innebär risk för att verksamheten inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål, dock med senarelagda aktiviteter och tidplaner. En av coronapandemins konsekvenser är att aktiviteter som inte berört direkt hantering av pandemin har skjutits på. Det innebär att aktiviteter inte har ställts in, men fått en senare tidplan vilket gör att troligen inte alla kommer hinna genomföras under innevarande år.

Ett av de verksamhetsspecifika mål som påverkas i hög grad av såväl kostnadsökningar som intäktsbortfall med anledning av pandemin är *Ett resultat i balans*. Mycket är här ännu osäkert, inte minst det statliga stödets omfattning, se vidare avsnitt 1.1.1.

Ett annat mål som är svårbedömt är *Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare* då flera indikatorer inte kommer kunna följas upp i år då den årliga medarbetarundersökningen inte kommer att genomföras. Systematisk kompetensförsörjning för framförallt vårdpersonal har inte heller kunnat genomföras i ursprunglig omfattning p.g.a. sjukvårdens arbetsbelastning vilket också inverkar till låg måluppfyllnad.

I Region Stockholms delårsrapport redovisas prognoser av indikatorernas uppfyllande för regionens samtliga nämnder och styrelser. Flera sjukhus och hälso- och sjukvårdsnämnden prognostiserar att de flesta indikatorer som sammantaget mäter målet *En hälso- och sjukvård av god kvalitet* inte kommer att nås. För målet *Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem* prognostiserade trafiknämnden de flesta av de indikatorer som mäts vid delåret som osäkra.

Tidigare år har fullmäktige beslutat om en modell för bedömning av måluppfyllelse[9]. För 2020 finns ingen sådan modell.

1.2.2 Uppdrag från fullmäktige

Fullmäktige beslutar om ett stort antal uppdrag till nämnder och bolag, dels i samband med budget, dels löpande under året. I nämnders och bolags

[6] RS 2020-0088
[7] Anvisningar rapportering 2020, Regionledningskontoret, 2020-06-25
[8] Anvisningar rapportering 2020, Regionledningskontoret, 2020-06-25
[9] De övergripande målen har ansetts uppfyllda då minst hälften av de nedbrutna målen är uppfyllda. De nedbrutna målen anses uppfyllda då minst hälften av de underliggande indikatorerna är uppfyllda.

delårsrapporter ska statusen på dessa uppdrag redovisas samt kvarstående uppdrag från tidigare år. Uppdrag från regionfullmäktige rapporteras i Stödet.

Enligt anvisningarna[10] ska nämnder och bolag vid delårsrapporteringen föreslå om uppdrag från fullmäktige bör avslutas eller förändras med anledning av coronapandemin. Granskningen har visat att trafiknämnden och tillväxt- och regionplanenämnden har återkommit med förslag om att pausa alternativt förändra tre uppdrag var. Tillväxt- och regionplanenämnden rapporterar om att de tre uppdragen är pågående med avvikelse och med förändrad tidplan. Trafiknämnden föreslår avslutande av ett uppdrag och pausande av två. Hälso- och sjukvårdsnämnden har rapporterat totalt 16 uppdrag som ej påbörjade eller pågående med avvikelse, ett flertal med framskjuten tidplan. Det framgår inte tydligt vilka av dessa uppdrag som bör förändras eller skjutas upp. Vidare föreslår färdtjänstnämnden förändring av ett uppdrag. Uppdrag kommenteras kortfattat i Region Stockholms delårsrapport med att färre uppdrag än planerat har kunnat avslutas och att flera har nya tidplaner.[11] Regionstyrelsens delårsrapport föreslår inte fullmäktige hur nämndernas förslag att pausa eller förändra uppdrag ska hanteras. Revisionen menar att detta bör göras som en del i rapporteringen till fullmäktige av hur fullmäktiges mål under rådande omständigheter kan uppfyllas under innevarande år.

1.2.3 Bedömning

I regionstyrelsens delårsrapport framkommer att det finns risk för att målet *En hälso- och sjukvård av god kvalitet* inte kommer att uppnås då verksamheten på grund av pandemin inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål. Målen *Ett resultat i balans* och *Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare* är svårbedömda i detta läge.

Revisionen noterar att det inte är tydligt när måluppfyllelse uppnås. Det uttrycks exempelvis inte hur många indikatorer eller nämnd-/verksamhetsspecifika mål som ska vara uppnådda för att nämnd-/verksamhetsmålet respektive inriktningsmålet anses vara uppnått.

Revisionen bedömer att förtydligande av nämndernas måluppfyllelse behövs, särskilt då coronapandemin påverkar måluppfyllelsen. I likhet med att regionfullmäktige har tagit ett beslut om hur merkostnader ska hanteras, anser revisionen att regionstyrelsen bör föreslå fullmäktige hur måluppfyllelsen ska bedömas särskilt detta år. Likaså menar revisionen att regionstyrelsen bör föreslå fullmäktige hur de uppdrag som nämnder föreslagit ska pausas eller förändras, ska hanteras. Utan förtydligande av måluppfyllelse och uppdragshantering finns risk att fullmäktige inte har någon grund för att i

[10] Anvisningar rapportering 2020, Regionledningskontoret, 2020-06-25
[11] RS 2020-0088

ansvarsbedömningen ta ställning till det verksamhetsmässiga resultatet för nämnder och styrelser.

Revisionen bedömer att måluppfyllelsen utifrån fullmäktiges huvudmål i huvudsak har analyserats och kommenterats i regionstyrelsens delårsrapport. Revisionen konstaterar att regionstyrelsens prognos för det verksamhetsmässiga resultatet med anledning av covid-19 är svårbedömd.

2 Samordning, styrning och kontroll

2.1 Ekonomistyrning

Styrningen i Region Stockholm utgår från budget 2020 där fullmäktige fastställt mål och indikatorer, skattesats, anslag till nämnderna samt resultatkrav för nämnder och bolag. I budget fastställs även externa taxor och avgifter, samt avgifter och villkor för intern handel som har väsentlig påverkan på nämndernas och bolagens resultat.

2.1.1 Ekonomistyrning under pandemin

Region Stockholm har under flera år redovisat ekonomiska överskott. Samtidigt har flera nämnder och bolag inom hälso- och sjukvården, främst akutsjukhusen, redovisat underskott. Akutsjukhusen redovisade sammantaget en negativ avvikelse mot fastställt resultatkrav på 1 830 mnkr 2019, vilket innebär att flera sjukhus hade en för hög kostnadsnivå vid ingången av 2020. Till detta kommer den pågående coronapandemin som berör stora delar av regionens verksamheter, främst akutsjukhusen men även andra verksamheter påverkas indirekt av pandemin till exempel kollektivtrafiken där biljettintäkterna minskat drastiskt.

Mot denna bakgrund har revisionen granskat hur regionstyrelsen utövar uppsikt, dvs. styr och följer upp hur nämnder och bolag under året hanterar sin ekonomiska situation under coronapandemin.

För Region Stockholm beräknas att merkostnader och förlorade intäkter på grund av coronapandemin vid årets slut kommer att uppgå till närmar 7 400 mnkr. Regeringen har aviserat att statsbidrag kommer ges till regioner och kommuner för extraordinära åtgärder och merkostnader inom *hälso- och sjukvården* kopplade till coronaviruset.[12] Det kan till exempel handla om högre kostnader för personal, högre kostnader för att säkra bemanningen av 1177 Vårdguiden, laboratorieanalyser, extra materialåtgång och smittspårning med mera. Enligt intervjuer gör regionledningskontoret bedömningen,

[12] Förordning (2020:193) om statsbidrag till regioner och kommuner för att ekonomiskt stödja verksamheter inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst till följd av sjukdomen covid-19

utifrån hur förordningen är skriven, att regionen inte kommer att få statlig ersättning för förlorade/minskade intäkter inom hälso- och sjukvården.

Vad gäller *kollektivtrafiken* har regeringen aviserat statsbidrag gällande bortfall av intäkter till följd av coronapandemin. Enligt förordningen 2020:713 som regeringen beslutade om den 2 juli ska de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i hela landet få 3 miljarder kronor i ersättning för minskade biljettintäkter under utbrottet av covid-19. Ersättningen ska beräknas utifrån minskningen av biljettintäkterna under perioden 1 mars 2020 – 30 juni 2020 jämfört med motsvarande period 2019 (se vidare avsnitt hantering inom kollektivtrafiken).

Ekonomisk uppföljning kopplat till Covid-19
Enligt regionens ordinarie rapportering och regelverk ska nämnder och bolag varje månad följa upp verksamhetsplanen och det ekonomiska utfallet i rapporter som ska behandlas i nämnden eller bolagsstyrelsen. Från och med tertialrapporteringen per april ska också en uppföljning av merkostnader och minskade intäkter kopplade till covid-19 göras i samband med månadsrapporteringen. Regionstyrelsen har därför tagit fram anvisningar[13] för att mäta/få en helhetsbild av regionens totala ekonomiska effekter av pandemin. Detta innebär att alla nämnder och bolag från och med april månatligen har lämnat in uppgifter om merkostnader och eventuella intäktsbortfall kopplat till pandemin till regionledningskontoret.

Eftersom nämnder och bolag har separata/egna redovisningssystem har rapporteringen skett manuellt på särskilda blanketter/mallar. Rapporteringen utgör även underlag för regionens ansökan om kompensation från staten. Granskningen visar att mallarna successivt har utvecklats och förtydligats i dialog med berörda verksamheter. Regionledningskontoret har även haft olika möten med dels akutsjukhusen, dels ekonomidirektörerna inom det så kallade ekonomichefsnätverket för att bl.a. skapa en samsyn när det gäller definitioner av merkostnader. Revisionens granskning tyder på att verksamheterna inom regionen uppfattar att det centrala stödet och anvisningarna har fungerat relativt väl i denna del.

För att kontrollera inrapporterade uppgifter genomför regionledningskontoret bl.a. en rimlighetsbedömning av kostnadsökningen mellan månaderna, att kostnader inte redovisats dubbelt men också att kostnader som rapporterats är att betrakta som en merkostnad. Regionledningskontoret har inte genomfört några kontroller eller stickprov på underlag/dokumentation av rapporterade merkostnader, men har påpekat vikten av att verksamheterna har tydliga underlag som beskriver kostnaderna och hur man kommit fram till redovisat belopp, t.ex. om och i så fall vilka schabloner som har använts vid beräkningen. Av revisionens granskning framkommer att merkostnader har

[13] Rapportering av merkostnader kopplat till Covid-19/Coronavirus daterad 2020-03-19, Tillämpningsrutin redovisning covid-19 daterad 2020-06-25

rapporterats dubbelt. Exempelvis har kostnaderna för Älvsjö sjukhus (130 mnkr) tagits upp två gånger i hälso- och sjukvårdsnämndens rapportering vid delåret. Vidare noterar revisionen att motpartskoder inte använts exempelvis för att minska risken för att merkostnader tas upp två gånger. Upptäcks fel i det som redan är ansökt per den 31 augusti till Socialstyrelsen görs rättning i samband med inrapporteringen den 30 november.

Hantering av ersättning till privata vårdgivare

Enligt den av regionfullmäktige beslutade tertialrapporten för regionstyrelsen framgår att regionstyrelsen i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden ska fördela statsbidrag till externa vårdgivare. Granskning visar att ersättning till de privata/externa vårdgivarna för merkostnader till följd av covid-19 hanteras av hälso- och sjukvårdsnämnden. I juni publicerades information på vårdgivarguiden om att privata vårdgivare kan begära ersättning för merkostnader till följd av covid-19. Ansökan och motivering skulle skickas till hälso- och sjukvårdsförvaltningen senast den 14 augusti. Ansökan består av en liknande mall som använts internt inom regionen. I mallen ska vårdgivaren påvisa vad som utgör merkostnad och hur det förhåller sig till eventuellt minskade kostnader för övrig produktion samt om övriga ersättningar erhållits t.ex. för utlånad personal. Vid förfrågan från hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska informationen kunna styrkas. Det framgår även på vårdgivarguiden att ingen ersättning ges för uteblivna intäkter och stilleståndskostnader. Revisionen noterar att det, utöver hänvisning till förordning, inte ges någon ytterligare vägledning på vårdgivarguiden om vilka kostnader som är att betrakta som en merkostnad, dock finns möjlighet att ställa frågor via mail.

Granskningen visar att en grupp handläggare inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen gemensamt går igenom ansökningarna för bedömning av merkostnaderna. En rimlighetsbedömning av upptagna merkostnader görs emot den covid-relaterade produktionen/vården som respektive vårdgivare har genomfört. Det görs dock inga ytterligare kontroller eller stickprov på underlag eller dokumentation. Enligt uppgift kommer hälso- och sjukvårdsnämnden i november att fatta beslut om ersättning för merkostnader till de privata vårdgivarna. Därefter kan utbetalning ske till de privata vårdgivarna. Av intervjuer framkommer vidare att hälso- och sjukvårdsnämnden står för den ekonomiska risken om regionen inte får full kostnadstäckning från staten för merkostnader kopplat till privata/externa vårdgivare. Privata/externa vårdgivare kommer således att ersättas för godkända merkostnader.

Revisionen har under granskningen uppfattat att det finns vissa oklarheter vad gäller hälso- och sjukvårdsnämndens hantering av såväl interna som externa vårdgivares merkostnader. Revisionen avser att återkomma om detta i årsrapporteringen 2020.

Hantering av åtgärdsprogram

Revisionens granskning visar att hanteringen av pandemin medfört att planerade åtgärdsprogram för de verksamheter som gick in i 2020 med underskott

tillfälligt har pausats. Detta medför att hantering av underliggande underskott inom regionens verksamheter har förskjutits och därmed fortsatt kommer behöva hanteras under 2021 och eventuellt även åren framöver.

En utmaning framöver är hur den uppskjutna vården ska hanteras och finansieras. Enligt beslut i hälso- och sjukvårdsnämnden[14] får akutsjukhusen[15] fast ersättning (anslagsfinansiering) under hela året. Samtidigt framgår av intervjuer att verksamheterna inom hälso- och sjukvården planerar att under hösten öka sin produktion för att försöka arbeta ikapp och därmed minska köerna inom olika områden. Detta kan enligt uppgift innebära en produktion över taket i sjukhusavtalen för vilken ersättningen är oklar. Detta tillsammans med en osäkerhet vad gäller utvecklingen av pandemin medför enligt intervjuer att det också är svårt för berörda nämnder och styrelser att uppskatta de ekonomiska konsekvenserna för 2021.

Hantering av statsbidrag och kapitaltäckning till hälso- och sjukvården
Regionfullmäktige beslutade i samband med tertialrapporten[16] per april att ge regionstyrelsen i uppdrag att ansvara för fördelningen av statsbidrag till berörda nämnder och bolag. Regionledningskontoret ansvarar för att söka bidraget. Regionstyrelsen ska också i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden fördela statsbidrag till externa vårdgivare. Först efter att Region Stockholm erhållit statsbidragen görs utfördelningen till nämnder och bolag. Enligt uppgift kommer statsbidraget bokföras på koncernfinansiering för att sedan utfördelas till respektive förvaltning och bolag. Enligt intervjuer pågår diskussioner om dels vilka fördelningsprinciper som ska gälla, dels om hur eventuella kvarstående underskott ska hanteras på respektive nämnd och bolag i det fall regionen inte kommer att få full kostnadstäckning från staten för ekonomiska effekter av pandemin. En utgångspunkt för fördelning av statsbidraget är dock att fördelning kommer ske enligt andel av total ansökan för bidrag gällande merkostnader, där avdrag har gjorts för de merkostnader som inte har godkänts av staten. Formellt beslut om fördelningsprinciper kommer enligt uppgift tas när regionen fått besked från staten för vilka statsbidrag som kommer erhållas.

Mot bakgrund av osäkerheten kring de negativa ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin beslutade fullmäktige i maj om en kapitaltäckningsgaranti[17] till Landstingshuset i Stockholm AB:s (LISAB) på maximalt en miljard kronor under 2020. Kapitaltäckningsgarantin syftar till att upprätthålla det egna kapitalet inom moderbolaget och dess dotterbolag så att det överstiger mer än hälften av det registrerade aktiekapitalet vid varje tillfälle. Detta för

[14] Fast ersättning till akutsjukhusen med anledning av pågående pandemi (covid-19) HSN 2020-1151
[15] Danderyds sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Södertälje sjukhus, S:t Eriks ögonsjukhus och Capio S:t Görans sjukhus.
[16] Tertialrapport per den 30 april 2020 för Region Stockholm RS 2019-1041
[17] Kapitaltäckningsgaranti till Landstingshuset i Stockholm AB RS 2020-0338

att efterleva aktiebolagslagens regler samt undvika att behöva upprätta en kontrollbalansräkning vid kapitalbrist.

Av ärendet framgår att kapitaltäckningsgarantin gäller Danderyds Sjukhus, Södersjukhuset, Södertälje Sjukhus, S:t Eriks Ögonsjukhus, Ambulanssjukvården i Storstockholm, Stockholm Care samt Folktandvården Stockholms län. Revisionen noterar dock att kapitaltäckningsgarantin inte omfattar Medicarrier. Enligt uppgift beror detta på en initial bedömning att bolaget inte skulle drabbas i samma omfattning som vården. I delårsrapporten prognostiserar Medicarrier ett negativt resultat på 13 mnkr, vilket är 19 mnkr lägre än budget vilket främst uppges bero på effekter av coronapandemin. Bolaget uppskattar att coronarelaterade kostnader främst för extra lagerutrymme och intäktsbortfall uppgår till drygt 22 mnkr för helåret.

Eftersom kapitaltäckningsgarantin inte gäller Medicarrier kommer det skattemässiga resultatet, enligt uppgift, vid årsbokslutet 2020 att regleras via moderbolaget LISAB genom koncernbidrag i enlighet med tidigare praxis.

Hantering inom kollektivtrafiken
Kopplat till Folkhälsomyndighetens rekommendationer för att minska trängsel har volymen av trafik upprätthållits inom kollektivtrafiken trots vikande resenärsunderlag. Coronapandemin har därför inneburit ett omfattande biljettintäktsbortfall inom kollektivtrafiken. Trafiknämnden prognostiserar att minskade biljett-/resenärsintäkter kommer att uppgå till 3 561 mnkr. Det är fortfarande oklart när resenärsunderlaget, och därmed biljettintäkterna, kommer att återgå till den intäktsnivå som trafiknämnden budgeterat för.

Som ovan skildrats ska de regionala kollektivtrafikmyndigheterna i hela landet få 3 miljarder kronor i ersättning för minskade biljettintäkter för perioden den 1 mars 2020 – 30 juni 2020 jämfört med motsvarande period 2019. Av granskning framkommer att det är trafiknämnden som har lämnat in ansökan för statligt bidrag för minskade biljettintäkter då nämnden enligt reglementet fullgör Region Stockholms uppgifter som regional kollektivtrafikmyndighet enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. Enligt uppgift tog regionledningskontoret och trafikförvaltningen tillsammans fram ansökan. Det statliga bidraget kommer att direkt erhållas av trafiknämnden. Revisionen noterar att hanteringen av statsbidraget för kollektivtrafiken avviker från fullmäktiges uppdrag till regionstyrelsen dvs. att ansvara för fördelningen av statsbidrag till berörda nämnder och bolag,

Någon uppskattning av hur stor del av statsbidraget som kan komma att tillfalla trafiknämnden har inte lämnats i trafiknämndens delårsrapport. Däremot uppger regionstyrelsen en uppskattning av statsbidraget till kollektivtrafiken på 1 350 mnkr. Det kan också konstateras att det i dagsläget är oklart om det kommer att tillkomma statsbidrag för intäktsbortfallet resterade period av året och när dessa i så fall kan betalas ut. Detta riskerar att påverka nämndens och regionens ekonomi såväl på kort som lång sikt. Det är vidare oklart hur volymen av trafik ska hanteras och finansieras framåt.

En liknande hantering och kapitaltäckningsgaranti som för LISAB-koncernen har inte skett vad gäller SL-koncernen. Enligt uppgift bevakar dock trafikförvaltningen eventuellt behov av kapitaltillskott, men hittills har bedömningen varit att kapitaltillskott inte varit nödvändigt.

Bedömning
Revisionen bedömer att regionstyrelsen tidigt påbörjade ett arbete för att försöka ge en helhetsbild av de ekonomiska effekterna för regionen samt få en samsyn inom regionen på definitioner och hantering av merkostnader och intäktsbortfall. Revisionen bedömer att den manuella hanteringen av inrapportering till regionledningskontoret av uppgifter om merkostnader för covid-19 har lett till dubbelrapportering av uppgifter i något fall. Revisionen noterar vidare att det genomförts vissa rimlighetsbedömningar men att några kontroller eller stickprov av underlag på inrapporterade merkostnader inte har gjorts. Detta medför en osäkerhet om samtliga poster som specificerats är bidragsberättigade merkostnader.

Revisionen kan konstatera att coronapandemin haft stor ekonomisk påverkan på regionens verksamheter. Revisionen konstaterar också att det för bolag inom LISAB-koncernen, förutom Medicarrier, tagits fram en kapitaltäckningsgaranti men att någon motsvarande hantering för SL-koncernen inte har ansetts behövas. Det innebär en risk då en stor del av regionens verksamhet inte haft en motsvarande garanti som säkrar den ekonomiska ställningen. För att säkra regionens verksamheters ekonomiska ställning inför en eventuell framtida kris vill revisionen lyfta fram att det är av vikt att ekonomiska åtgärder vidtas utifrån ett helhetsperspektiv.

Revisionen konstaterar också att det pågår diskussioner men att det ännu inte tagits några formella beslut om fördelningsprinciper för statsbidraget för att täcka merkostnader för covid-19. Hur eventuella kvarstående underskott därefter ska hanteras på respektive nämnd och bolag i det fall regionen inte kommer att få full kostnadstäckning från staten för ekonomiska effekter av pandemin är inte heller tydliggjort.

Revisionen bedömer att det fortfarande råder stor osäkerhet kring de ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin, dvs. vilka merkostnader som uppstår med anledning av pandemin och vilka resurser som regionen kommer att tillföras från staten. Det handlar inte bara om de direkta kostnaderna som uppstår i samband med vård av covid-19 patienter utan även förlorade intäkter för t.ex. trafiken och kostnader för uppskjuten vård.

Revisionen bedömer att den ekonomiska situationen på grund av coronapandemins direkta och indirekta effekter leder till en stor osäkerhet om utfallet dels för respektive nämnd och bolag, dels för regionen som helhet. För akutsjukhusen har planerade åtgärdsprogram pausats, vilket innebär en fortsatt risk för att den underliggande kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvården är alltför hög. Vidare finns ett behov av ett tydliggörande av hur finansiering av den uppskjutna vården ska hanteras, men också hur

kollektivtrafiken ska finansieras framöver då resenärsunderlaget fortsatt är oklart, och därmed biljettintäkterna, samtidigt som full trafik ska utföras för att minska trängseln

2.1.2 Uppföljning under året

I styrdokumentet ”Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm” framgår att regionstyrelsen löpande ska följa upp och analysera nämndernas och bolagens arbete med fullmäktiges uppdrag och följa upp att arbetet bedrivs inom beslutade ekonomiska ramar. Nämnder och bolag ska varje månad följa upp verksamhetsplanen och det ekonomiska utfallet i rapporter som ska behandlas i nämnden eller bolagsstyrelsen. Regionstyrelsen ska rapportera den samlade bilden av nämndernas och bolagens arbete med budgeten samt det ekonomiska läget för Region Stockholm till regionfullmäktige genom delårsbokslutet per augusti och i årsredovisningen. Under 2020 har även tertialbokslutet behandlats av regionfullmäktige då ärendet på grund av coronapandemin var mer omfattande än vanligt och innehöll delar som skulle beslutas av fullmäktige.

Arbets- och personalutskottet har ansvar för att på regionstyrelsens vägnar löpande följa upp nämnders och bolags ekonomi.[18] Uppföljningen ska ske genom behandling av de av regionledningskontoret sammanställda och analyserade månadsrapporterna, inklusive månadsrapporten för regionledningskontoret, samt i övrigt på det sätt utskottet beslutar.

Enligt regionstyrelsens anvisningar för rapporteringen 2020[19] ska nämnder och bolag upprätta sex månadsrapporter, tertialrapport, delårsrapport och verksamhetsberättelse. Årets första månadsrapport för Region Stockholm behandlades i arbets- och personalutskottet den 14 april 2020 som då beslutade att godkänna rapporten. Därefter har rutinerna kring avrapporteringen av månadsrapporten ändrats och fr.o.m. månadsrapporten per mars får utskottet inte längre en avrapportering i form av en skriftlig rapport utan avrapportering sker endast i form av Powerpoint-bilder och en muntlig presentation. Utskottet beslutar att lägga rapporten till handlingarna. Motsvarande rutin gäller även för regionstyrelsens egen verksamhet. Det finns inget dokumenterat beslut över förändringen utan den baseras på en muntlig överenskommelse med den politiska ledningen. Bakgrunden till förändringen uppges vara att få till stånd en snabbare och effektivare rapportering.

Revisionen har noterat att presentationen avseende månadsboksluten för Region Stockholm respektive för regionstyrelsen inte finns dokumenterad bland arbets- och personalutskottets handlingar och inte heller har bilagts utskottets protokoll. Däremot finns presentationerna inlagda i diariet, dock med viss eftersläpning.

[18] Instruktion för regionstyrelsens utskott och beredning, LS 2018-1166, beslutad av regionstyrelsen 18 december 2018
[19] Regionledningskontoret, Anvisningar för rapportering 2020 (2020-06-25)

Bedömning
Revisionen menar att regionstyrelsen bör överväga om powerpointbilder och en muntlig presentation är tillräckligt för att regionstyrelsen ska kunna ta sitt ansvar för uppsikt över nämnderna och bolagens verksamhet. Uppföljningen av regionens verksamhet och ekonomi bör vara tydlig och transparent så det går att följa utvecklingen under året. Avsaknaden av månadsrapporter ställer därför krav på att den presentation som lämnas om månadsbokslut finns lätt tillgänglig exempelvis som bilaga till aktuellt protokoll.

2.1.3 Effektivisering av verksamheten

Nämnder och bolag har flera år haft i uppdrag att effektivisera administrationen för att frigöra resurser för kärnverksamheten. Också i budget 2020 framgår att nämnder och bolag måste effektivisera sina verksamheter. Budgeten slår fast att ekonomin ska vara långsiktigt hållbar även med förändrade förutsättningar och resurserna ska användas effektivt med fokus på länets invånare för bästa valuta för skattepengarna. Därför ska alla nämnder och bolag i sina verksamhetsplaner för 2020 redovisa hur effektiviseringar ska genomföras under 2020 och åren därefter. Utgångspunkten för detta ska vara att värna kärnverksamhet och effektivisera administration, lokalanvändning och inköp.

I tertialbokslutet per april understryks vikten av att alla nämnder och bolag arbetar med åtgärder för att effektivisera sina arbetssätt och därmed sänka de administrativa kostnaderna. Tertialbokslutet beskriver vidare att pandemin har inneburit förändrade arbetssätt för nämnder och bolag och av detta kan lärdomar dras av hur arbete kan bedrivas med mer effektiva arbetssätt och mindre administration. Fullmäktige beslutade därför att uppdra åt nämnder och bolag att senast den 30 september 2020, med beaktande av bl.a. lärdomar av nya arbetssätt under pandemin, återkomma med förslag på effektiviseringar inom administration och arbetssätt. Samtidigt fick regionstyrelsen i uppdrag att återkomma med kostnadssänkande åtgärder på Region Stockholms samlade administration.

Regionstyrelsen har i slutet av juni begärt in förslag till effektiviseringsåtgärder från samtliga nämnder och bolag. Utifrån inkomna förslag har regionledningskontoret sammanställt en promemoria i vilken åtgärder som bedömts vara genomförbara i närtid och ge potential till effektivisering föreslås.[20]. Dessa förslag handlar om att minska detaljstyrning, öka samordningen av itleveranser, utveckla serviceförvaltningens tjänster samt effektivare lokalanvändning och inköpsverksamhet. Promemorian har sänts på remiss till nämnder och bolag för synpunkter och för förslag på effektiviseringar inom administration och arbetssätt. I missivet framgår att remissen är ett led i

[20] Effektiv administration i Region Stockholm RS 2020-0623

beredningen av underlag inför budget 2021 avsett att beslutas vid regionfullmäktiges sammanträde den 17–18 november 2020.

Av regionstyrelsens förslag till budget 2021 framgår att det för att säkerställa en ekonomi i balans krävs resultatförstärkande åtgärder. Om konjunkturen utvecklas sämre än vad som nu förutses krävs ännu mer omfattande åtgärder. Verksamheten måste effektiviseras och lagstyrd kärnverksamhet prioriteras. De anslag och resultatkrav som fastslås i budgeten innebär att effektiviseringar krävs i verksamheterna. Effektiviseringarna ska främst ske genom minskad administration, minskade lokalkostnader, förbättrade inköp, effektivare organisation samt fördjupad och förbättrad samverkan och styrning inom koncernen. För att rätt prioriteringar ska göras ska administrationen minska med tio procent inom alla nämnder och bolag, exklusive de nämnder som köper förvaltningsstöd av andra nämnder.

Bedömning
Revisionen konstaterar att nämnder och bolag i fler år haft i uppdrag att effektivisera verksamheten och värna kärnverksamheten. Uppdragen har dock inte konkretiserats i ekonomiska termer. Det gör att det är otydligt vad som ska uppnås vilket försvårar uppföljningen av om uppdragen har genomförts. Någon samlad uppföljning av effekten av de senaste årens effektiviseringskrav har inte återrapporterats till regionfullmäktige.

2.2 Investeringsstyrning

2.2.1 Översyn av regionens investeringar

I syfte att minska Region Stockholms utgifter för investeringar och långsiktiga driftskostnader fick regionstyrelsen i budget 2020 i uppdrag att genomföra en översyn av Region Stockholms investeringar. Utifrån översynen ska regionstyrelsen återkomma med förslag till fullmäktige om investeringar som bör avbrytas, ges ny inriktning eller omfattning. För att omhänderta uppdraget inrättade regiondirektören ett investeringsråd vid regionledningskontoret. Vid fullmäktiges behandling av tertialrapporten per april 2020 beslutade fullmäktige att avbryta investeringsobjekt Samkörbarhet (1,4 mdkr) för vidare utredning. Fullmäktige gav vidare regionstyrelsen i uppdrag att fortsätta tidigare påbörjad översyn[21] för att stärka investeringsstyrningen. Enligt uppgift har regionledningskontoret genom investeringsrådet fortsatt att analysera möjligheterna till att minska investeringsvolymerna.

[21] Av fullmäktiges budget 2020 framgår följande: ”I syfte att minska Region Stockholms kostnader för investeringar ges
regionstyrelsen i uppdrag att i samråd med berörda nämnder och bolag genomföra en översyn av Region Stockholms investeringar. Översynen ska inkludera såväl planerade som redan beslutade investeringsobjekt. … Utifrån översynen ska regionstyrelsen återkomma med förslag till fullmäktige om investeringar som bör avbrytas, ges ny inriktning eller omfattning.”

2.2.2 Anpassning till regionens nya investeringsregelverk

I december 2018 beslutade fullmäktige i budget 2019 om styrande principer för regionens investeringar[22]. Samtidigt beslutades att den tidigare gällande investeringsstrategin skulle upphöra. Regionstyrelsen gavs i uppdrag att utifrån de styrande principerna ta fram riktlinjer för investeringar. Beslut om riktlinjer togs i fullmäktige först i november 2019 vilket medförde att nämnder och styrelser under större delen av 2019 saknade ett tillräckligt heltäckande stöd för hur de skulle bereda och hantera investeringsärenden inför beslut. En konsekvens av detta var att ett antal investeringsärenden under 2019 hanterades på en felaktig beslutsnivå. Vid revisionens granskning 2019 av den nya investeringsprocessen[23] bedömdes att ramverket med de nya riktlinjerna för investeringar skapat förutsättningar för en tydligare investeringsstyrning framöver, men att det kvarstod områden att utveckla och förtydliga i flera delar i de styrande dokumenten. Exempelvis vilket innehåll och vilken kvalitet som beslutsunderlag ska ha i hållbarhetsfrågor samt att utveckla och komplettera prioriteringsmodellen.

Av granskning framkommer att trafikförvaltningen sedan början av 2020 bedriver ett utvecklingsprojekt i syfte att anpassa trafiknämndens investeringsprocess till den nya riktlinjen. En del i projektarbetet är att ta fram olika typer av mallar, t.ex. kalkylmallar, som ska användas i de olika stegen i processen exempelvis inom hållbarhetsområdet där kraven är högre än tidigare. Granskning visar vidare att trafikförvaltningen under hösten 2019 ställt ett antal frågor till regionledningskontoret gällande förtydliganden av riktlinjen och har i årets implementeringsarbete bland annat saknat kompletterande anvisningar från regionstyrelsen. Några formella klargöranden från regionstyrelsens sida har inte lämnats. Trafikförvaltningen har därför arbetat med att ta fram egna förslag som sedan stämts av med tjänstemän inom regionledningskontoret för bedömning av om de ligger i linje med riktlinjens intentioner.

För de genomförandebeslut som tagits fram under 2020 har trafiknämnden exempelvis successivt fått lösa utformningen av hur hållbarhetsplanen ska utformas.

Det framgår också av intervjuer att nämnden behövt ägna särskild uppmärksamhet åt hur riktlinjerna ska hanteras kopplat till IT-investeringar samt att även ersättningsinvesteringar har en särskild problematik när det gäller implementeringen av den nya riktlinjen.

Övergångsregler

I samband med att den nya riktlinjen för investeringar beslutades fanns det inom regionen redan ett antal pågående investeringsobjekt i tidiga faser

[22] Budget 2019, Styrande principer för Region Stockholms investeringar, sid 35-37 (LS 2017-1455

[23] Regionrevisorerna, projektrapport 14/2019 Investeringsprocessen – förutsättningar för styrning och samordning (RK 2020-0025)

(utrednings- respektive planeringsfasen) till exempel inom trafiknämndens investeringsplan. Regionstyrelsen har inledningsvis inte lämnat några anvisningar gällande hur dessa objekt ska hanteras. Granskning visar att trafikförvaltningen i slutet av 2019 sammanställde ett antal objekt i investeringsplanen för avstämning gällande övergångshantering. Förvaltningen har informellt fått ett samlat svar med principer för hanteringen. Av principerna framgår att medel för kompletterande analyser, t.ex. åtgärdsvalsanalyser, där sådana bedöms nödvändiga enligt det nya regelverket, kan hanteras som prognosavvikelser under 2020 för att sedan inarbetas i budget för 2021. För de investeringsobjekt som finns med i investeringsplanen men där det ännu inte finns något formellt beslut att starta investeringsobjektet föreslås att beslut om inriktning även omfattar genomförandet av en åtgärdsvalsanalys.

Som framgår ovan skulle det nya investeringsregelverket under 2020 kunna leda till budgetavvikelser då en del av utredningsarbetet enligt det nya regelverket ökar driftkostnaderna istället för att tas som en del av investeringsutgiften vilket inte var hanterat i budgeten för 2020. I praktiken har det visat sig att övergångsproblematiken blivit ganska liten under 2020 då mycket av utredningsarbetet för investeringar i tidiga skeden dels stannat av p.g.a. coronapandemin, dels parkerats mot bakgrund av pågående omprioriteringsarbete (se vidare nedan).

Tidigare har det inte funnits några särskilda krav på att effektmål ska tas med i genomförandebeslut om sådana inte fastställts tidigare i processen. Enligt det nya regelverket ska kvantifierade effektmål i form av indikatorer och mätetal samt förväntad realiseringstid finnas med i beslutsunderlaget redan till inriktningsbeslut. Revisionen konstaterar att det i övergången kan komma att innebära svårigheter att genomföra den avslutande fasen, effektrealisering, för flertalet projekt i hela region Stockholm under en lång tid framöver.

Granskningen visar att regionledningskontorets arbete med att utveckla investeringsområdet och stärka investeringsstyrningen har fått stå tillbaka under våren till följd av coronapandemin då andra uppgifter varit prioriterade. När det gäller investeringar har fokus i arbetet legat på uppdraget i budget 2020 om en översyn av investeringarna. Av intervjuer framgår att regionledningskontoret planerar att under hösten 2020 ta fram en plan för och prioritering av det fortsatta arbetet med investeringar.

En del arbete för att förtydliga hanteringen av investeringar har dock genomförts under året, exempelvis har regionledningskontoret i samråd med berörda verksamheter arbetat med tillämpningsanvisningar för hållbarhetsområdet. Förslag till anvisningar inkl. mallar har också varit ute på remiss. Enligt tidplanen skulle förslaget ha varit klart i juni, men beräknas nu vara klart innan årsskiftet.

Bedömning
Revisionen kan konstatera att regionledningskontoret mot bakgrund av pandemin behövt prioritera andra uppgifter under våren och att

utvecklingsarbetet inom investeringsstyrningen därmed har fått stå tillbaka. Samtidigt kan revisionen konstatera att detta försvårat för de investeringstunga verksamheterna som haft behov av förtydliganden och därför på egen hand fått skapa rutiner och mallar för hanteringen av investeringar. Det innebär samtidigt risk för att de åtgärder som respektive verksamhet vidtar inte är i linje med den utveckling som är önskvärd för regionen i stort.

2.3 Ansvar och roller

Coronapandemin har haft stor påverkan på regionens verksamheter. Regionstyrelsen och övriga verksamheter har snabbt tvingats ställa om till ett läge med krisarbete. Revisionen har granskat om regionstyrelsen och övriga nämnder/styrelser har säkerställt att beslut fattats med stöd i lagstiftning och antagna styrdokument under coronapandemin. Syftet med revisionens granskning har framför allt varit att identifiera ett antal områden som bör ses över för större tydlighet inför eventuella framtida krislägen.

2.3.1 Ansvar och roller i normalläge

Regionstyrelsen har en styr-, lednings-, och uppföljningsfunktion över regionens verksamheter. Inom regionstyrelsens ansvarsområde har arbets- och personalutskottet och produktionsutskottet, enligt instruktioner[24], olika uppgifter kopplad till styrelsens beskrivna funktioner.[25] Regionstyrelsens uppgift är också att göra framställningar till fullmäktige om så behövs och bereda ärenden som ska handläggas av fullmäktige.

I ett normalläge finns i styrdokument utpekade ansvar och roller för nämnder och bolag samt deras självständiga ansvar för verksamheten (så kallat sysslomannaansvar respektive revisionsansvar). Det finns även en struktur där kommunicering (dialog, beslut, uppdrag, hemställan etc.) sker mellan förtroendevalda[26] i styrning av nämnder och bolag. Inom denna struktur har fullmäktige, regionstyrelsen, arbets- och personalutskottet, produktionsutskottet och LISAB uppgifter kopplade till ägarstyrning, uppsikt och uppföljning.

Ansvaret och rollen som ägare klargörs i flera styrdokument[27] och är avgränsat till regionens bolag. Fullmäktige är ägaren och har till uppgift att bestämma det principiella uppdraget för sina bolag, exempelvis fastställande av ägardirektiv, bolagsordning och antagande av principiella avtal. Regionstyrelsen utövar ägarrollen och uppsiktsplikt. Landstingshuset i Stockholm AB (LISAB) har olika uppgifter kopplat till ägarstyrning och uppföljning. LISAB och

[24] Dnr: LS 2018–1166.
[25] Enligt instruktionen ska arbets- och personalutskottet regionstyrelsens vägnar ansvara för den löpande uppföljningen av nämnders och bolags ekonomi. Arbets- och personalutskottet ska vidare på styrelsens vägnar bevaka och ta initiativ till övergripande styrnings-, system- och strukturfrågor och regionens nämnders och bolags ekonomiska och verksamhetsmässiga måluppfyllelse.
[26] Nämnd/bolag kommunicerar med nämnd/bolag.
[27] Reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (dnr: LS 2018–0731), generellera och specifika ägardirektiv (dnr: RS 2019-0829), policy för ledning och styrning (dnr: RS 2019-0829) samt ägarpolicy och bolagsstyrningsprinciper (dnr: RS 2019-0421).

produktionsutskottet, vars ledamöter och ersättare är personunion, har liknande uppgifter när det gäller samordning av hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag. LISAB ska samordna dotterbolagens arbete visavi hälso- och sjukvårdsnämnden när så behövs för måluppfyllelse samt följa upp och analysera att dotterbolagen utför sina uppdrag från hälso- och sjukvårdsnämnden i enlighet med överenskommelser/avtal. Produktionsutskottets ska bevaka och ta initiativ till strategisk samordning mellan sjukvårdsproducerande nämnder och bolag.

När det gäller nämnder finns ingen kommunalrättslig möjlighet för ”ägarskap” utan varje nämnd är självständigt ansvarig för sin verksamhet inför fullmäktige medan regionstyrelsen har ett ansvar för att ha uppsikt över nämnder.

Allmänt är bolagens uppgifter att följa sitt ägardirektiv och bolagsordning medan nämndernas uppgifter är att följa sitt reglemente. I beställar- och utförarmodellen inom hälso- och sjukvården är beställarens, tillika hälso- och sjukvårdsnämndens, uppgift att sluta överenskommelser respektive avtal med nämnder och bolag om vårdinnehåll, volymer och priser. När det gäller nämnder och bolag som är utförare av hälso- och sjukvård är uppgiften att utföra den verksamhet som avtalats med beställaren.

Revisionen har i tidigare granskning[28] bedömt att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets- och personalutskottet samt produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning i syfte att skapa bättre förutsättningar för framförallt akutsjukhusen att effektivt kunna utföra sina uppdrag.

Revisionen har även i tidigare granskningar[29] bedömt att formuleringar om att ”bevaka” och ”ta initiativ”, för beskrivning av utskotts och beredningars ansvar, kan handla om att ta ansvar för verksamheten, dvs. ett ansvar som ett utskott och beredning inte kan ha enligt kommunallagen.

2.3.2 Ansvar och roller i krisläge

Regionstyrelsens respektive hälso- och sjukvårdsnämndens ansvar inom området krisberedskap regleras i reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder[30]. Regionstyrelsens övergripande uppgifter är att utöva ledningsfunktion, styrfunktion och uppföljningsfunktion av den verksamhet som bedrivs inom regionen. Inom ramen för dessa funktioner har styrelsen till uppgift att leda och samordna regionens krisberedskaps-, sårbarhets-,

[28] Se Regionstyrelsens årsrapport 2019, dnr: RK2019-0018
[29] Se delrapport för regionstyrelsen 2019, dnr: RK 2019–0018.
[30] Dnr: LS 2018–0731.

säkerhetsarbete.[31] Hälso- och sjukvårdsnämndens uppgift är att planera hälso- och sjukvården så att en katastrofmedicinsk beredskap[32] upprätthålls.

I krisberedskapsplanen (se nedan) anges att regionstyrelsen har ansvaret för samordning och uppföljning av regionens krisberedskap. Av regionstyrelsens protokoll framgår att styrelsen i april beslutade om aktivering av krislägesavtalet.[33] Krislägesavtalet avaktiverades i september enligt beslut av styrelsen (se även avsnitt 2.1).

Till arbets- och personalutskottet ska årligen en sammanställning av alla nämnders och bolags risk- och sårbarhetsanalyser redovisas. Revisionen har också tidigare rekommenderat regionstyrelsen[34] att säkerställa att arbets- och personalutskottet följer upp krisberedskapsarbetet. Arbets- och personalutskottet har vid sex sammanträden[35] fått information om hanteringen av coronapandemin samt enligt uppgift vid veckovisa ej protokollförda informationsmöten. Av regionstyrelsens protokoll framgår inte att motsvarande information lämnats till styrelsen. Enligt uppgift har regionstyrelsen fått löpande information via mail. Vid ett antal fullmäktigemöten under våren och sommaren inleddes mötena med muntlig information till hela församlingen.

I reglementena regleras även krisledningsnämndens (KLN) ansvar och uppgifter. Krisledningsnämnden kan aktiveras vid extraordinär händelse[36]. Enligt SKR[37] fyller KLN en funktion först när det uppstår ett behov av att samordna verksamhet som normalt handhas av facknämnderna genom dess förvaltningsorganisation, som inte går att samordna genom den kommunövergripande krishanteringsorganisationen. SKR poängterar dock att aktiveringen av KLN kan skapa större belastning på organisationen. Vissa kommuner och en region i landet har valt att aktivera KLN under pandemin. Det finns inget dokumenterat beslut om att inte aktivera KLN i Region Stockholm. Om KLN aktiveras kvarstår ansvaret på den politiska (exekutiva) nivån.

Fullmäktiges, regionstyrelsens, arbets- och personalutskottets, produktionsutskottets och LISAB:s uppgifter i normalläge kopplade till ägarstyrning, uppsikt och uppföljning kvarstår i krisläge. Av LISAB:s protokoll framgår att styrelsen på sammanträdet i april[38] fått information om regionens hantering

---

[31] I reglementet under avsnittet ”krig, krigsfara, krisledning och höjd beredskap” regleras ytterligare uppgifter som ankommer på styrelsen.
[32] Definieras i katastrofmedicinska beredskapsplanen som beredskap att bedriva hälso- och sjukvård i syfte att minimera följderna vid allvarlig händelse.
[33] Dnr: RS 2020–0356.
[34] Dnr: RK 2019–0051.
[35] 2020-03-10, 2020-04-14, 2020-05-19, 2020-06-16, 2020-08-25, 2020-09-22.
[36] Med extraordinär händelse avses, i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.
[37] https://skr.se/covid19ochdetnyacoronaviruset/krisledningsnamnden.33033.html, hämtad 2020-10-14
[38] Se § 14 information från regiondirektören.

av coronapandemin och de ekonomiska konsekvenser som följer. LISAB har inte haft några protokollförda dialoger med sina dotterbolag. Enligt uppgift har det dock funnits en kontinuerlig, ej protokollförd, dialog med dotterbolagen.

2.3.3 Styrdokument vid ett krisläge

Inom området krisberedskap finns flera styrdokument, vissa antagna av fullmäktige andra av regionstyrelsen respektive hälso- och sjukvårdsnämnden. Styrdokumenten utgår ifrån olika lagar och föreskrifter samt deras definitioner av händelser (extraordinär kontra allvarlig/särskild händelse[39]). När det gäller styrdokument ska regionstyrelsen inom ramen för sin styrfunktion leda arbetet med att ta fram styrande dokument för regionen.

Krisberedskapsplanen (antagen av fullmäktige)[40] utgår ifrån lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I lagen används enbart begreppet extraordinär händelse. Krisberedskapsplanen ger en inriktning för regionens arbete före, under och efter olika typer av samhällsstörningar, såväl allvarliga händelser som extraordinära händelser. Den regionala katastrofmedicinska beredskapsplanen (antagen av hälso- och sjukvårdsnämnden)[41] utgår ifrån socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap[42]. I lagen används enbart begreppet allvarlig händelse/särskild händelse. Den katastrofmedicinska beredskapsplanen beskriver hur regionens hälso- och sjukvård ska ledas vid allvarlig händelse och att KLN kan aktiveras vid extraordinär händelse. Det finns risk att planerna ovan överlappar varandra och att det inte är tydliggjort vilken plan som ska användas beroende på om krisläget ses som en extraordinär händelse eller en allvarlig händelse/särskild händelse. Till dessa två planer finns även en epidemiberedskapsplan (antagen av hälso- och sjukvårdsdirektör och smittskyddsläkare)[43] och en kriskommunikationsplan (antagen av fullmäktige)[44].

Jämförelse mellan krisberedskapsplanen och katastrofmedicinsk beredskapsplan visar också att styrdokumenten beskriver olika tillfälliga tjänstemannaorganisationer som ska hantera en allvarlig händelse/särskild händelse som exempelvis coronapandemin. Det framgår dock inte hur dessa krisorganisationer eventuellt ska interagera med varandra. Enligt krisberedskapsplanen ansvarar den regionala krisledningen (RKL) vid behov för regional ledning och samordning, dvs. för den övergripande regionala ledningen och samordningen av hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken och andra verksamheter. Vidare beskriver planen att RKL på landstingsstyrelsens uppdrag, ska leda,

[39] Definieras i katastrofmedicinska beredskapsplanen som en samlingsterm för händelser som är så omfattande eller allvarliga att resurserna måste organiseras, ledas och användas på särskilt sätt.
[40] Dnr: LDR 7191. Fastställd 2017-06-13.
[41] Dnr: HSN 2016–1431.
[42] SOSFS 2013:22.
[43] Dokumentet anger inget diarienummer.
[44] Dnr: LS 1412–1457.

styra och samordna landstingets verksamheter vid en allvarlig händelse. I den katastrofmedicinska beredskapsplanen anges att ledning och samordning avser hälso- och sjukvården på regional nivå, och att den ska utövas av regional särskild sjukvårdsledning (RSSL). I katastrofmedicinska beredskapsplanen beskrivs inte RKL, och i krisberedskapsplanen beskrivs inte RSSL förutom att samverkan ska ske.

RKL utgår från regionstyrelsen som har större befogenheter att leda övriga nämnder och styrelser enligt reglementet och andra styrdokument. Medan RSSL, som varit aktiverat under coronapandemin, utgår från hälso- och sjukvårdsnämnden som är en beställarnämnd som måste reglera sin bestämmanderätt i avtal och överenskommelser med nämnder och styrelser.

I den katastrofmedicinska beredskapsplanen anges att dåvarande landstingsstyrelsen utgör krisledningsnämnd och att styrelsen delegerat den uppgiften till arbets- och personalutskottet. I regionens styrdokument och beslut framgår inte hur RSSL:s krisledning (se 2.3.4) och samordning av hälso- och sjukvården förhåller sig till fullmäktiges, regionstyrelsens eller LISAB:s ansvar för samordning, ledning styrning respektive ägarstyrning.

Revisionens granskning[45] visar att berörda nämnder och styrelser uppfattar att det är otydligt vilken eller vilka planer (krisberedskapsplanen, katastrofmedicinska beredskapsplanen och/eller epidemiberedskapsplanen) som regionen har arbetat efter under coronapandemin. Granskningen visar att de olika planerna av verksamheterna upplevs vara framtagna utifrån kriser av mer kortsiktig karaktär och inte är anpassade för en så långt utdragen kris som denna pandemi visat sig vara.

Enligt krisberedskapsplanen ska varje nämnd och styrelse utarbeta och anta lokala krisberedskapsplaner. Det framgår inte om den lokala krisberedskapsplanen ska antas av nämnd eller styrelse alternativt av VD eller förvaltningschef. I regionens årsredovisning för 2018[46] anmodade regionstyrelsen samtliga nämnder och bolag att ytterligare intensifiera sitt arbete med säkerhet och krisberedskap. I regionens årsredovisning för 2019[47] var regionledningskontorets bedömning att samtliga nämnder och bolag arbetade med att åtgärda de anmodanden som de tilldelats för 2019. Samtidigt visar revisionens granskning[48] att vissa nämnder och bolag som exempelvis hälso- och sjukvårdsnämnden/hälso- och sjukvårdsförvaltningen inte har en egen lokal krisberedskapsplan, inklusive kontinuitetsplaner för kritiska verksamheter och processer.[49] Därtill visar granskningen att vissa lokala krisberedskapsplaner är antagna av nämnd eller bolagsstyrelse medan andra är antagna av VD eller

[45] Se revisionens delårsrapport per nämnd eller bolag.
[46] Dnr: RS 2018–1077.
[47] Dnr: RS 2019–0242.
[48] Se revisionens delårsrapport 2020 per nämnd eller bolag.
[49] Övriga nämnder och bolag som inte har en egen lokal krisberedskapsplan är: fastighets- och servicenämnden (serviceförvaltningen), tillväxt- och regionplanenämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd och folktandvården.

förvaltningschef. I budget 2020[50] är inriktningen att nämnder och bolag ska fortsätta prioritera arbetet med att implementera och följa krisberedskapsplanen och riktlinjerna för säkerhet.

2.3.4 Särskild sjukvårdsledning

Den 7 februari aktiverade tjänsteman i beredskap (TiB) RSSL med anledning av coronapandemin. Den 1 mars höjdes beredskapsläget från stabsläge till förstärkningsläge och den 24 juni gick beredskapsläget ner igen till stabsläge. Beredskapsläget återgick till normalläge den 7 september och RSSL avvecklades därmed. Revisionens granskning visar att hälso- och sjukvårdsdirektören har lett RSSL. Övrig bemanning av RSSL har till stora delar bestått av chefer och medarbetare från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Även tjänsteman från andra förvaltningar som t.ex. regionledningskontoret och fastighets- och serviceförvaltningen har bemannat RSSL. Kopplingen mellan tjänstemannivån i RSSL och den ansvariga politiska nivån är inte tydlig, varken i styrdokumenten eller i den praktiska hanteringen av beslut.

RSSL:s beslut har i varierande omfattning styrt och påverkat regionens hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag. Men även flera övriga av regionens bolag som MediCarrier AB, Locum AB samt fastighets- och servicenämnden och färdtjänstnämnden[51] har berörts av RSSL:s beslut.

RSSL:s ansvar, roll och befogenheter framgår delvis i olika dokument som Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap, katastrofmedicinska beredskapsplanen, stabsinstruktion för RSSL[52] och ett RSSL-beslut[53]. RSSL styrs av den katastrofmedicinska beredskapsplanen som beslutas av hälso- och sjukvårdsnämnden som därmed är ansvarig nämnd för den tillfälliga tjänstemannaorganisationen.

RSSL organiseras i olika funktioner vars ansvar och roller framgår av stabsinstruktion för RSSL. En av funktionerna är beslutsfattare. Enligt stabsinstruktionen för RSSL har funktionen beslutsfattare uppgifterna att:

a) utforma och besluta medicinska mål och inriktningsbeslut,

b) bearbeta information och ta fram handlingsalternativ,

c) samverka med andra beslutsfattare/chefer i lokala särskilda sjukvårsledningar (LSSL) vid behov samt

d) informera uppåt i organisationen.

Den översiktliga granskningen av RSSL:s beslut visar att tjänstemän ”lämnat sin vanliga roll” för att istället vara en funktion i RSSL, t.ex. beslutsfattare, vilket alltid sker i stabsarbete.

---

[50] Dnr: RS 2019–0829.
[51] Se revisionens respektive delrapport
[52] Innehåller inget diarienummer eller vem som fastställt dokumentet.
[53] Beslutet är daterat 2020-03-18.

Inom hälso- och sjukvårdsnämnden/hälso- och sjukvårdsförvaltningen finns en delegationsordning[54] och beslutsordning[55] som definierar delegerad beslutanderätt, vidaredelegering av beslutanderätt, verkställighetsbeslut och återrapportering av fattade delegationsbeslut till nämnden. Motsvarande delegationsordning finns för delegation från regionstyrelsen till tjänstemän på regionledningskontoret. Hälso- och sjukvårdsnämndens delegationsordning är utformad så att all beslutanderätt delegeras till hälso- och sjukvårdsdirektören, som sedan kan delegera beslutanderätt till anställd inom regionen.[56] Regionstyrelsens delegationsordning är utformad så att beslutanderätt delegeras till specifik tjänsteman (regiondirektör, chefsjurist, stabschef vid regiondirektörens stab etc.) Regiondirektören kan inte vidaredelegera sin beslutanderätt. I båda delegationsordningar delegeras beslutanderätt inom områden som tex. köp av varor och tjänster samt lokalförsörjning. Däremot delegeras ingen beslutanderätt inom området krisberedskap.

Som framgår ovan har RSSL bemannats med anställda från olika förvaltningar, som i arbetet med RSSL lämnat sin tidigare roll och för att istället vara en funktion. Det är dock inte tydligt vilken delegationsordning RSSL har använt som stöd för sina beslut eller om delegationsordningarna har kunnat användas givet att delegering av beslutanderätt är kopplad till titel och inte till funktion. Om anställda vid regionsledningskontoret, som bemannat RSSL, tagit med sin delegation från regionstyrelsen till RSSL är inte heller tydliggjort. Följden blir en osäkerhet om RSSL:s mandat och vilken beslutanderätt som finns i RSSL.

Enligt sjukhusens[57] avtal med hälso- och sjukvårdsnämnden, som regionfullmäktige har godkänt, ska sjukhusen vid en särskild händelse följa direktiv från RSSL.[58] Vårdavtal/förfrågningsunderlag för husläkarverksamhet inom SLSO[59] (antaget av nämnden) slår också fast att vårdgivare vid en allvarlig händelse med ändrat beredskapsläge ska följa direktiv från TiB och RSSL. Även ambulanssjukvården (dvs. AISAB) ska följa RSSL vid extraordinära händelser enligt Socialstyrelsens föreskrift[60] och den katastrofmedicinska planen.[61]

Styrelserna för Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB och Södertälje AB har i sina sammanträdesprotokoll[62] noterat att ansvaret för styrningen

[54] Dnr: HSN 2019–2026.
[55] Dnr: HSN 2018–0172.
[56] Vidaredelegering kan därmed inte göras till en anställd i regionens bolag.
[57] Karolinska Universitetssjukhus, Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB, Södertälje sjukhus AB, S:t Erik Ögonsjukhus AB.
[58] Punkt 3.1.9.2 Sjukhusavtal 2020-2023 Karolinska universitetssjukhuset, dnr HSN 2017–057, s. 45. Regionfullmäktige 19 november 2019 i samband med budgetbeslutet.
[59] Dnr: Diarienummer anges inte.
[60] Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap (SOSFS 2013:22)
[61] Regional katastrofmedicinsk beredskapsplan för Stockholms läns landsting (HSN 2016-1431)
[62] Södersjukhuset styrelseprotokoll 3/2020, Södertälje sjukhus styrelseprotokoll 3/2020, Danderyds sjukhus styrelseprotokoll 3/2020

övergått till RSSL och att detta innebär en förändring av ansvarsförhållandena. Någon liknande notering finns inte i protokoll för styrelsen för AISAB, nämnderna för Karolinska Universitetssjukhuset och SLSO.

Även i vårdavtalen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och Folktandvården AB, vilka reglerar delar av Folktandvårdens verksamhet, ska vårdgivaren vid en särskild händelse följa direktiv från RSSL.[63] Dock föreligger inget avtalsförhållande mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och Folktandvården avseende allmäntandvård för vuxna, vilken är den vårdform som har påverkats mest under pandemin. Efter RSSL:s beslut att Folktandvården skulle minska sin verksamhet till motsvarande halva kapaciteten i syfte att frigöra material till sjukvården, beslutade Folktandvårdens ledning hur neddragningen skulle fördelas över vårdformer. Verksamheten kom under denna period endast att omfatta akut tandvård och tandvård som inte kan anstå. Folktandvården har i styrelseprotokoll[64] reagerat på beslutsgången och efterfrågat beslut från ägaren om nedstängning av verksamheten. Det framgår också i samma protokoll att styrelsen inte invänder mot beslutet att skala ner verksamheten, men ställer sig frågande till att styrelsen inte gavs tillfälle att fatta beslutet.

Av genomförd granskning framkommer att Locum AB har tilldelats ett antal uppdrag av RSSL i anslutning till flera av de vårdfastigheter som fastighets- och servicenämnden ansvarar för. Revisionen har i sin granskning inte funnit några styrande dokument där det uttryckligen framgår att RSSL kan besluta om uppdrag till Locum som bolag. Däremot konstaterar revisionen att det i bolagets specifika ägardirektiv framgår att bolaget ska bistå hälso- och sjukvårdsnämnden i fastighetsstrategiska frågor, och gällande avtal med FSN om fastighetsförvaltning.[65]

Revisionen har i sin granskning inte funnit några styrande dokument som ger RSSL eller hälso- och sjukvårdsnämnden rätten att uppdra till MediCarrier AB att genomföra olika aktiviteter, varken i ägardirektivet eller andra styrdokument. Enligt muntlig överenskommelse med Karolinska universitetssjukhuset och SF Upphandling har dock MediCarrier AB ansvaret för att distribuera skyddsutrustningen till vårdgivarna utifrån en fördelningsnyckel. (Se vidare avsnitt 2.4)

Det finns heller inga styrande dokument som reglerar ett eventuellt förhållande mellan RSSL, hälso- och sjukvårdsnämnden och färdtjänstnämnden. Färdtjänstnämnden har fått i uppdrag från RSSL att köra covid-19 test för provtagning i hemmet av sjuk vårdpersonal och sjuka invånare i Stockholms län samt personaltransporter av vårdpersonal[66]. Färdtjänstnämnden har

[63] Vårdgivaren ska vid en allvarlig händelse med ändrat beredskapsläge, där det inte beslutats att landstingsstyrelsens ledning tagit över, följa direktiv ställda av SLL:s Tjänsteman i Beredskap (TiB) och Regional särskild sjukvårdsledning.
[64] Folktandvården 7 april 2020
[65] RS 2019 - 0825
[66] HSN 2020-0527.

också i samarbete med AISAB utfört vissa typer av transporter.[67] Varken MediCarrier eller färdtjänstnämnden har i protokoll tagit ställning till hur ansvarsförhållandena ändrats i och med direktiven från RSSL.

2.3.5 Utvärdering av hanteringen

Flera olika utvärderingar av coronapandemin på nationell, regional och kommunal nivå pågår. I maj fick regiondirektören i uppdrag att genomföra en oberoende utvärdering av hela regionens insatser under coronapandemin och det nya coronavirusets effekter. Uppdraget ska redovisas till regionstyrelsen senast i samband med årsredovisningen för 2020. Beroende på hur pandemin utvecklas kan arbetet komma att fortsätta även därefter. [68]

Fullmäktige beslutade också i juni[69] att nämnder och bolag med beaktande av bl.a. lärdomar av nya arbetssätt under coronapandemin ska återkomma med förslag på effektivisering inom administration och arbetssätt. Uppdraget är återredovisat. Likaså beslutade fullmäktige att regionstyrelsen i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden samt övriga berörda nämnder och bolag, med beaktande av bl.a. lärdomar under coronapandemin, utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen mellan LISAB, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionens hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder. Uppdraget skulle redovisas senast 30 september 2020.[70] Granskningen visar att uppdraget inte är återredovisat till fullmäktige. Enligt uppgifter från nämnderna och bolagen som berörs av uppdraget så har de inte ombetts att skicka över underlag till regionstyrelsen. Enligt förslag till fullmäktiges budget 2021[71] ska uppdraget fortsätta att beredas.

2.3.6 Revisionens bedömning

Revisionen konstaterar att coronapandemin haft stor påverkan på regionens verksamheter. Regionstyrelsen och övriga verksamheter har snabbt tvingats ställa om till ett läge med krisarbete. Revisionen har identifierat ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen.

Revisionen bedömer att de två huvudsakliga styrdokumenten i kris, fullmäktiges krisberedskapsplan och hälso- och sjukvårdsnämndens katastrofmedicinska beredskapsplan, bör ses över för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Dokumenten är inte heller uppdaterade utifrån den nuvarande regionorganisationen. De utgår från olika lagstiftningar och använder därför inte samma begrepp, vilket kan förvirra i en krisorganisation. Det bör bli tydligt vilken organisation, regional krisledning kopplad till regionstyrelsen eller regional särskild sjukvårdsledning kopplad till hälso- och

[67] Enligt uppgift utför ett drygt trettiotal fordon liggande och sittande corona-transporter under ledning av AISAB, regionens ambulansverksamhet.
[68] Utvärdering av Region Stockholms hantering av det nya coronaviruset, RS 2020-0384
[69] Regionstyrelsen beslutade
[70] Dnr: RS 2019–1041
[71] RS 2020-0469

sjukvårdsnämnden, som ska leda och samordna i en krissituation. Som en konsekvens av detta har också berörda nämnder och styrelser uppfattar att det är otydligt vilken eller vilka planer som regionen har arbetat efter under coronapandemin. Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör därför samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen.

För att ytterligare stärka arbetet inför en eventuell framtida kris bedömer revisionen att det är viktigt att tydliggöra beslutsstrukturen för en extraordinär händelse respektive en allvarlig händelse/särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter. Det finns idag inte uttalat vad RSSL faktiskt kan besluta om och vad RSSL:s beslut innebär för nämnders och styrelsers ansvar (sysslomannaansvar respektive revisionsansvar). Revisionen konstaterar också att de olika verksamheterna har uppfattat styrningen från RSSL på olika sätt. Med utgångspunkt i hur avtalen är utformade kan tolkningen göras att RSSL:s befogenheter är begränsade till de hälso- och sjukvårdsproducerande nämnderna och bolagen.

Revisionen har tidigare pekat på att regionstyrelsens samordnande roll och rollen som ägare behöver tydliggöras så att det framgår vad det i praktiken innebär att arbets- och personalutskottet samt produktionsutskottet och LISAB har ansvar för strategisk samordning. Samma otydlighet uppstår när det gäller uppgifter och ansvar i en kris. För att ytterligare stärka arbetet bör regionstyrelsen, i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen, analysera hur RSSL påverkar ansvarsförhållandena.

Vissa nämnder och bolag har ännu inte antagit lokala krisberedskapsplaner enligt fullmäktiges instruktioner, trots anmodan från regionstyrelsen att stärka sitt arbete inom området. Regionstyrelsen bör därför inom ramen för sin uppsiktsplikt säkerställa att så sker. I detta arbete vill revisionen skicka med att regionstyrelsen bör tydliggöra om lokala planer ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

Revisionen kommer att fortsätta granska hanteringen av coronapandemin för berörda nämnder och styrelser och en slutlig avrapportering sker senare under året.

Rekommendationer:

- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör samordna en revidering och harmonisering av krisberedskapsplanen och katastrofmedicinska beredskapsplanen för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra.
- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden bör tydliggöra beslutsstrukturen för en extraordinär händelse respektive allvarlig händelse/särskild händelse och kommunicera en gemensam bild av ansvar och befogenheter.

- Regionstyrelsen bör, i samband med uppdraget att utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen vid krisledning, bl.a. analysera hur RSSL påverkar regionstyrelsens och LISAB:s ansvar för samordning och ägarstyrning.
- Regionstyrelsen bör säkerställa att nämnder/styrelser följer fullmäktiges krisberedskapsplan samt tydliggöra om de lokala planerna ska beslutats av nämnd/styrelse eller ledning.

2.4 Regionens inköpsprocess

I samband med den kraftigt ökande smittspridningen av coronaviruset uppstod det i februari 2020 ett allt större behov av personlig skyddsutrustning för vårdpersonal inom regionen. Redan i början av året fanns det påtagliga leveransproblem hos regionens ordinarie leverantörer. Detta berodde bland annat på en väsentligt ökad global efterfrågan och lägre produktion i länder som var drabbade av coronapandemin, främst Kina. Flera stater införde vidare exportrestriktioner och andra handelshinder vilket i vissa fall stoppade leveranser. Revisionen har granskat regionens beredskap för att säkerställa att inköp kan ske i enlighet med lagar och styrdokument även under en händelse som coronapandemin.

2.4.1 Kraftigt ökat behov av skyddsutrustning

Under perioden januari till juni 2020 genomfördes i regionen totalt mer än 10 000 inköp som kan härledas till coronapandemin.[72] Totalt uppgår dessa inköp till ca 1,8 mdkr. Karolinska Universitetssjukhusets (inkl. Command Center)[73] inköp dominerar och uppgår till ca 1 mdkr, vilket motsvarar ca 54 procent av regionens totala inköp. Hälso- och sjukvårdsnämndens inköp under perioden uppgår till ca 500 mnkr och utgör därmed ca 26 procent av regionens totala redovisade inköp. En stor del av de avrop som andra aktörer gjort under pandemin har gjorts på avtal upphandlade av Command Center. I statistiken hamnar dessa avrop under Karolinska vilket innebär att statistiken inte ger en helt rättvisande bild av var varorna sedan har använts. Av den totala summan på 1,8 mdkr står vårdrelaterad utrustning och förbrukningsvaror för knappt 700 mnkr (39 procent), övergripande material och tjänster för drygt 350 mnkr (19,5 procent) och vård- och tandvårdsrelaterade tjänster för 230 mnkr (12,8 procent).

Det kraftigt ökade behovet av personlig skyddsutrustning för vårdpersonal i kombination med minskad produktion av sådan utrustning ledde enligt uppgift inledningsvis till att regionens inköp gjordes till avsevärt högre priser än normalt. Behovet var så akut att det vanliga regelverket sattes ur spel över

[72] Enligt uppgifter från strategiskt inköp på regionledningskontoret.
[73] Command Center har även gjort nationellt samordnade upphandlingar (även för andra regioners räkning) motsvarande 420 miljoner kronor. Dessa inköp har exkluderats ur sammanställningen eftersom inköpen inte primärt har avsett Region Stockholms inköp.

hela världen. Ett formbundet och konkurrensutsatt förfarande var inte möjligt i den uppkomna situationen.

2.4.2 Ansvar för inköp och varuförsörjning

Enligt regionens policy för inköp[74] utgör varje nämnd och bolag en upphandlande myndighet och har det yttersta ansvaret för sina inköp, upphandlingar, avrop, överprövningar och ingångna avtal. Regionstyrelsen ansvarar enligt inköpspolicyn bland annat för övergripande styrning och ledning inom inköpsområdet. Regionstyrelsen har vidare ett övergripande ansvar för samverkan inom inköpsområdet och ska bedriva uppsikt över nämnders och bolags inköpsarbete. Fastighets- och servicenämnden ansvarar för den operativa inköpsverksamheten i form av samordnad upphandling, avtalsförvaltning samt upphandlingar på uppdrag av regionens förvaltningar och bolag.

Det finns ingen uttalad nämnd/styrelse inom regionen som har det övergripande ansvaret för varuförsörjning i sin helhet eller för att det ska finnas ett beredskapslager. MediCarrier AB ska enligt ägardirektivet avropa, lagerhålla, förpacka samt distribuera sjukvårds- och förbrukningsartiklar till regionens nämnder och bolag. MediCarrier har i 2020 års ägardirektiv inget ansvar för beredskapslager, vilket är tillagt 2021. Respektive vårdgivare har hittills haft ett så kallat just-in-time lager och har därför varit beroende av kontinuerliga leveranser från MediCarrier för sjukvårds- och förbrukningsartiklar.

Redan innan pandemin startade hade enligt uppgift inköpsdirektören och produktionsdirektören på uppdrag av regiondirektören påbörjat en översyn av varuförsörjningen i regionen. Enligt uppgift pågår nu ett arbete med att utforma en försörjningsstrategi för regionens verksamheter som bland annat omfattar tillgången till skyddsutrustning. MediCarrier har av fullmäktige fått i uppdrag att tillsvidare lagerhålla kritisk skyddsutrustning motsvarande minst tre månaders normalförbrukning för regionen[75].

2.4.3 Regelverk för inköp i en krissituation

I lagen om offentlig upphandling (LOU) finns bestämmelser kring hur offentliga myndigheter kan tillämpa upphandlingslagstiftningen i akuta situationer. Där framgår bland annat att en upphandlande myndighet har möjlighet att tillämpa förhandlat förfarande utan föregående annonsering i en rad olika situationer, till exempel om det föreligger synnerlig brådska. I LOU finns även bestämmelser om möjligheten att genomföra ändringar av befintliga kontrakt och ramavtal utan att en ny upphandling behöver genomföras. Ändringen ska bero på omständigheter som den upphandlande myndigheten varken förutsåg eller borde ha förutsett vid beslutet att tilldela kontraktet eller att ingå ramavtalet.

Av granskningen framgår att flera förvaltningar och bolag upplevt att befintliga styrdokument inte har varit tillräckliga för att ge vägledning kring

[74] Regionens policy för inköp, LS 2018-0067
[75] Tertialrapport per den 30 april 2020 för Region Stockholm, RS 2019-1041

befogenheter och möjligheter på upphandlingsområdet i den akuta situation som uppstod. Regionens styrdokument för inköp[76] ger inte någon specifik vägledning för hur inköp ska genomföras i en situation som den nuvarande pandemin, utöver det som återges från upphandlingslagstiftningen; t.ex. att direktupphandling på grund av synnerliga skäl kan genomföras när det föreligger synnerlig brådska.

Vidare framgår att det har funnits ett stort behov i regionen av information kring hanteringen av inköpsfrågor. Av granskningen framgår att detta i synnerhet gäller regionens mindre verksamheter. Flera förvaltningar och bolag upplever att det varit svårt att få besked från företrädare i RSSL i olika inköpsrelaterade frågor. RSSL fattade under våren en rad beslut för att säkerställa försörjningen av skyddsutrustning och för att regionen skulle kunna upprätthålla förmågan att bedriva sjukvård[77]. Vid möten med nätverket för inköpsansvariga i regionen under den första tiden av pandemin[78] har frågor med anledning av coronapandemin diskuterats. I övrigt har varken RLK, SF Upphandling eller HSF tagit fram någon särskild information hur en upphandling ska genomföras vid synnerlig brådska.

Under pandemin har snabba inköpsbeslut behövt fattas. Av granskningen framgår att inköpen beloppsmässigt inte har kunnat hanteras inom den ordinarie delegationen till tjänsteman från regionstyrelsen eller fastighets- och servicenämnden. Delegationen till inköpsdirektören på regionledningskontoret höjdes tillfälligt.[79] Det har inte fattats några ordförandebeslut, vilket är möjligt när nämndens beslut inte kan inväntas, gällande inköp under coronapandemin.

2.4.4 Varuförsörjning under pandemin

Karolinska inledde i början av mars ett arbete för att säkra tillförseln av kritiskt material för att kunna tillgodose behovet av personlig skyddsutrustning för sjukhusets vårdpersonal. Arbetet leddes av två läkare vid sjukhuset, vid ett så kallat Command Center. Den 27 mars fattade RSSL beslut om en förstärkning av regionens försörjningsorganisation under pandemin.[80] Beslutet innehåller en övergripande beskrivning av Command Center. Den regiongemensamma funktionen bemannades successivt med deltagare från andra verksamheter inom regionen, förutom från Karolinska, med personal från serviceförvaltningens upphandlingsavdelning, från funktionen strategiska inköp inom regionledningskontoret, Danderyds sjukhus och SLSO. Även konsulter kontrakterades för att arbeta i Command Center och försvarsmakten var involverad. Scania AB erbjöd regionen sina tjänster när den egna verksamheten avstannade. En stor arbetsinsats gjordes sedan ideellt av väsentligen inköps- och logistikkompetens från Scania. Antalet personer som

[76] Regionens policy för inköp (LS2017-1197) och riktlinjer för inköp (LS 2018-0667)
[77] Tertialrapport för Region Stockholm, RS 2019-1041
[78] 12 februari, 8 juni och 9 september
[79] RS 2020–0301
[80] Förstärkning av Region Stockholms försörjningsorganisation under covid-19-pandemin, HSN 2020–0606, 2020-03-27. Uppgift hämtad från Beslutslogg RSSL 2020-05-22.

bemannat Command Center har varierat över tid, men gruppen uppges i snitt ha haft ca 70 personer knutna till sig under det akuta skedet.

Att funktionen inrättades på Karolinska och inte inom regionens ordinarie inköpsorganisation berodde enligt uppgift på flera omständigheter. Framförallt var uppdraget vidare än bara inköp eftersom det också omfattade tjänster avseende logistik, kvalitet, leverantörhantering, analys och kvalitetskontroller av leveranser, vilket inte låg inom serviceförvaltningens inköpsorganisations kompetensområde. Command Center byggde även upp en process för att snabbt kvalitetskontrollera den utrustning som kom in.

I juni[81] uppdrog regionfullmäktige till Karolinska att till den 31 augusti 2020 fortsatt ansvara för den regiongemensamma funktionen med uppdrag att säkerställa särskild skyddsutrustning för regionens behov. I och med beslutet har inrättandet av Command Center delvis i efterhand formaliserats. Regionfullmäktige[82] beslutade den 15 september 2020 att ge Karolinska i uppdrag att fortsätta att ansvara för den regiongemensamma funktionen med uppdrag att säkerställa särskild skyddsutrustning för regionens behov t.o.m. den 31 december. Uppdraget ska återrapporteras i Karolinska Universitetssjukhusets årsrapport 2020. I takt med att försörjningsläget avseende utrustning stabiliserades i slutet av maj skulle en successiv återgång av inköpsarbetet till ordinarie linjeverksamheten ske[83].

Efter samråd med RSSL tog SLSO på sig uppgiften att ansvara för ett akut lager och distribution av kritisk skyddsutrustning som till exempel munskydd, andningsskydd och visir, till samtliga verksamheter i närsjukvården. Förutom att medverka i Command Center genomförde SLSO även viss egen upphandling.

I mars beslutades att MediCarrier, i samverkan med upphandling vid serviceförvaltningen och strategiskt inköp vid regionledningskontoret skulle ansvara för utökad lagerhållning av förbrukningsartiklar. I praktiken innebar det lagerhållning av de artiklar som upphandlades av Command Center vid Karolinska. I RSSL:s beslut att förstärka regionens försörjningsorganisation, se ovan, uttrycktes också att MediCarrier hade ansvar för viss logistik och distribuering på beställning enligt befintligt uppdrag. MediCarrier ansvarade för att distribuera skyddsutrustningen utifrån en fördelningsnyckel som beslutades i RSSL den 7 februari. Nya beslut kring prioriteringen av fördelningsnyckeln fattades i RSSL den 12 mars och 23 mars. Av granskningen framgår att vissa vårdgivare upplever att det har varit svårt att bli prioriterade i tilldelning av skyddsutrustning enligt fördelningsnyckeln.

Av granskningen framgår att akutsjukhusen upplever att situationen efter omständigheterna kunnat hanteras relativt väl med hjälp av egen inköpskompetens. Regionens mindre aktörer har upplevt fler svårigheter i den rådande

[81] RF 23 juni, RS 2019-1041
[82] Uppdrag att säkerställa särskilt skyddsutrustning för regionens behov, RS 2020-0638
[83] Delårsrapport per den 31 augusti 2020 för Regionstyrelsen, RS 2020-0089

situationen och uttrycker att de hade behövt mer stöd från centralt håll i regionen.

I slutet av våren gjordes, på inköpsdirektörens uppdrag, en särskild uppföljning av Command Center för att ta tillvara erfarenheter innan bemanningen från Scania avvecklades. I uppföljningen beskrivs hur Command Center snabbt lyckades bygga upp nya transport- och logistiklösningar, leverantörsrelationer och inhemsk produktion. Uppföljningen har ännu inte presenterats i någon politisk församling.

2.4.5 Bedömning

Revisionen kan konstatera att pandemin medfört extraordinära förutsättningar för regionens inköpsverksamhet. Liksom övriga Sverige var regionen inte tillräckligt förberedd för den här typen av händelse. Revisionen har identifierat ett antal områden som bör ses över för att tillsammans med regionens övriga utvärderingar ge större tydlighet inför eventuella framtida liknande krislägen.

Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns styrande dokument som reglerar hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris. Regionstyrelsen bör också överväga om styrelsen i större utsträckning ska använda sin samordnande roll och vara mer proaktiva. Exempelvis skulle det ökat tydligheten om regionledningskontoret informerat nämnder och bolag om förändrade rutiner för anskaffning av skyddsmateriel genom inrättandet av Command Center och vilket utrymme LOU ger för upphandling i brådskande situationer. Detta eftersom liknande ställningstaganden vid snabba beslut om inköp av skyddsutrustning övervägdes på flera ställen i regionen.

Rekommendation:

- Regionstyrelsen bör säkerställa att det i styrande dokument framgår hur inköp och varuförsörjning ska upprätthållas under en kris.

2.5 Centrala arbetet med informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster

Revisionen har granskat regionens centrala arbete med införande och efterlevnad av lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster[84]. Syftet med lagen är att uppnå en hög nivå på säkerheten i nätverk och informationssystem för samhällsviktiga tjänster och att säkerställa incidentrapportering till tillsynsmyndigheter.

MSB:s[85] föreskrifter om anmälan och identifiering av leverantörer av samhällsviktiga tjänster[86] utgör grunden för att identifiera vilka tjänster i regionen som omfattas av lagen. Ställningstagande till huruvida vårdgivare inom

[84] 2018:1174
[85] Myndigheten för skydd och beredskap
[86] MSBSF 2018:7

Region Stockholm är att anse som leverantör av samhällsviktiga tjänster, tas av respektive vårdgivare och anmäls till berörd tillsynsmyndighet, i detta fall Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Det är sedan vårdgivaren som ansvarar inför IVO gällande krav som framgår i lag[87] om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. Regionstyrelsen har inget ansvar enligt lagen om informationssäkerhet, eftersom regionstyrelsen inte är leverantör av samhällsviktiga tjänster. Däremot har regionstyrelsen ett ansvar utifrån uppsiktsplikten i 6 kap. 1 § kommunallagen[88].

Regionledningskontoret har genomfört en genomlysning av regionens riktlinjer för informationssäkerhet[89] i relation till skyldigheter enligt lagen. Genomlysningen visade att, förutom skyldigheten att rapportera incidenter om säkerheten i nätverk och informationssystem till verksamheternas tillsynsmyndigheter finns flertalet av lagens skyldigheter redan implementerade i regionens gällande riktlinjer för informationssäkerhet[90]. Vad gäller lagens rapporteringsplikt specifikt är skrivningar gällande detta medtaget i det förslag till riktlinjer för informationssäkerhet som nu är på remiss hos nämnder och bolag.

När det gäller stöd och utbildning till berörda verksamheter har informationssäkerhetssamordnarna informerats innan lagstiftningen trädde i kraft vid ett antal möten i Region Stockholms informationssäkerhetsråd (ISR). Regionledningskontoret har följt upp att anmälningspliktiga vårdgivare har anmält sig till IVO. Information om lagen samt om MSB:s föreskrifter finns publicerade på det regiongemensamma intranätet. Tillämpningsanvisningar finns som beskriver hur ett systematiskt informationssäkerhetsarbete ska bedrivas. Vidare kan regionens CERT[91] bistå nämnder och bolag i att upptäcka samt hantera it-säkerhetsincidenter. Riktlinje för internkontroll för nämnder och bolag[92] reglerar hur risker ska hanteras och analyseras.

När det gäller lagefterlevnad finns det i regionen redan krav på systematiskt informationssäkerhetsarbete i riktlinjerna samt en complianceprocess för att kunna följa upp detta. Regionledningskontorets genomlysning visade att det inte finns några ytterligare krav på samhällsviktiga leverantörer som behöver följas upp.

Bedömning

---

87 2018:1174
88 2017:725
89 Regionfullmäktige 2013-03-19, LS 1112-1733, , Regionstyrelsen Rev 2015-11-03, LS 2016-0646, Regiondirektör Just 2018-05-25, LS 2018-0652
90 Regionfullmäktige 2013-03-19, LS 1112-1733, , Regionstyrelsen Rev 2015-11-03, LS 2016-0646, Regiondirektör Just 2018-05-25, LS 2018-0652
91 Computer Emergency Response Team är regionens stödjande funktion inom IT-säkerhet som tillhandahåller råd och rekommendationer för att häva och/eller begränsa säkerhetsrelaterade incidenter genom att tillhandahålla expertkompetens, metoder och verktyg.
92 Regionstyrelsen 2019-10-22, RS 2019-0866

Revisionen bedömer att regionstyrelsen, förutsatt att riktlinjerna för informationssäkerhet som nu är ute på remiss beslutas, kommer att ha en styrstruktur som skapar förutsättningar för implementering och följsamhet till lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. Verksamheternas informationssäkerhetssamordnare har involverats genom informationssäkerhetsrådet. Det är viktigt att det fortsatta arbetet ute i verksamheterna säkerställer att lagens krav implementeras och följs.

2.6 Skalskydd av väsentliga IT-installationer

Revisionen har följt upp tidigare granskning av roller och ansvar för skalskyddet[93] för väsentliga IT-installationer.[94] Det är främst regionledningskontoret, Locum och fastighets- och serviceförvaltningen som berörs. Regionledningskontoret i egenskap av framtagande av styrdokument, Locum som fastighetsförvaltare och fastighets- och serviceförvaltningen som är fastighetsägare och serviceförvaltning IT för merparten av regionens IT. Beroende på vilket typ av utrymme det är omfattas även aktuell verksamhet t.ex. laboratorier, bild (röntgen) och medicinteknik.

När det gäller rekommendationen att implementera kravkatalogen för datahallar och tekniska lokaler så har regionledningskontoret tagit fram ny kravkatalog. Kravkatalogen baseras på MSB:s vägledning Fysisk informationssäkerhet i it-utrymmen[95] och har implementerats i Region Stockholms IT-stöd för informationssäkerhet, den s.k. Complianceportalen. Kvalitetssäkring har skett med stöd av serviceförvaltningen (vid fastighets- och servicenämnden) och Danderyds sjukhus. Till följd av den pågående coronapandemin har beslut om fastställande av kravkatalogen senarelagts och kommer att ske hösten 2020. Därefter blir kravkatalogen tillgänglig för samtliga nämnder och bolag inom regionen. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad eftersom arbete återstår med implementering av kravkatalogen i samtliga berörda verksamheter.

När det gäller rekommendationen att ta fram en sammanhållen strategi för datahallar så har arbetet påbörjats. Utifrån strategin för it- och digitalisering 2020-2023 har en regiongemensam och verksamhetsorienterad modell för styrning av it- och digitalisering tagits fram och etablerats. Ett av områdena berör kapacitet och applikationsplattformar där en strategi för kostnadseffektiva drift- och förvaltningsmiljöer inom Region Stockholm är under framtagande. I detta arbete ingår att ta fram en regiongemensam strategi för datahallar. Serviceförvaltningen IT (vid fastighets- och servicenämnden) har hittills tagit fram en strategi för de datahallar som är i organisationens ansvar och regi. Denna utgör ett viktigt underlag i det regiongemensamma arbetet.

---

[93] Årsrapport 2017 för dåvarande landstingsstyrelsen, nuvarande regionstyrelsen
[94] Med väsentliga IT-installationer avses här datahallar och tekniska lokaler
[95] Myndigheten för samhällsskydd och beredskap publikation MSB629

Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad eftersom arbete återstår med att få strategin att omfatta samtliga berörda verksamheter i regionen.

Arbetet med att utveckla och implementera en systematisk process för uppföljning av fysiskt skydd i datahallar och tekniska lokaler pågår. En genomlysning av ansvar och roller utifrån gällande riktlinjer för säkerhet[96] pågår, men är inte slutförd ännu. Serviceförvaltningen IT (vid fastighets- och servicenämnden) har tagit fram en klassificeringsmatris för tekniska it-utrymmen. Locum AB har tagit fram motsvarande klassificeringsmodell för sitt ansvarsområde. Locum respektive serviceförvaltningen har var för sig genomfört samlade riskanalyser avseende skalskydd i datahallar inom sina respektive ansvarsområden. Kontroller med stöd av den nya kravkatalogen för datahallar och tekniska utrymmen planeras inarbetas i Locums respektive serviceförvaltningens lokala kontrollprocesser. Strategisk uppföljning av kravkatalogen för datahallar och tekniska utrymmen planeras ske genom regionledningskontoret på årlig basis i samband med bokslut. Rekommendationen bedöms som delvis åtgärdad, eftersom arbete återstår med att säkerställa planerad systematisk uppföljning i enlighet med framtagen kravkatalog.

2.7 Arbetet med intern kontroll

Fram till delårsrapporteringen genomfördes ingen central uppföljning av den interna kontrollen. Enligt regionstyrelsens delårsrapport var syftet att administrativt avlasta regionens operativa verksamheter i samband med hanteringen av coronapandemin. Detta innebar avsteg från regionstyrelsens riktlinje för intern kontroll[97] vad gäller rapportering och uppföljning i samband med första tertialet. Av styrelsens delårsrapport framgår även att fokus har varit på hanteringen av coronapandemin vilket också inneburit att flera kontroller och åtgärder inte genomförts enligt plan.

Regionstyrelsen framhåller också i delårsrapporten att det under kommande period kommer vara viktigt att utvärdera och dra lärdom av hur coronapandemin har påverkat arbetet med, och förmågan att, upprätthålla den interna kontrollen inom regionstyrelsen/regionledningskontoret och för Region Stockholm som helhet. Enligt styrelsens delårsrapport har samtliga nämnder och bolag i delåret följt upp planen för intern kontroll i enlighet med anvisningarna. Någon ytterligare bedömning av arbetet med intern kontroll inom regionen görs inte i delårsrapporten.

Revisionen har i sin granskning noterat att arbetet med förnyad riskanalys med anledning av pandemin har varierat inom nämnder och bolag. Revisionen noterar även att den interna arbetsgrupp (nätverk för intern kontroll) som företrädare för regionledningskontoret håller i, med representanter från verksamheterna i regionen, som arbetar med frågor om arbetet med risker och utformning av plan för intern kontroll inte har haft något möte under

[96] LS 2015-0093
[97] RS 2019–0866

2020. Enligt intervjuer beror detta främst på att hanteringen av coronapandemin prioriterats. Enligt uppgift har mötena ingen styrande funktion utan handlar mer om lärande och återkoppling t.ex. kring arbetet i Stödet.

2.8 Utökat regionuppdrag – Styrning och strategi för det regionala utvecklingsansvaret

I ett särskilt projekt[98] under 2020 har revisionen granskat om styrningen av det utökade regionuppdraget sker enligt en långsiktig och sammanhållen strategi. Granskningen ansvarsprövade regionstyrelsen och tillväxt- och regionplanenämnden.

Region Stockholm har sedan den 1 januari 2019 det regionala tillväxt- och utvecklingsuppdraget i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar. Det utökade uppdraget innebär nya arbetsuppgifter och uppdrag för regionen.

Revisionen rekommenderade regionstyrelsen att i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra gränsdragningen mellan regionstyrelsens ansvar för övergripande uppgifter respektive tillväxt- och regionplanenämndens ansvar för övriga delar av det regionala utvecklingsansvaret. Regionstyrelsen bör också i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden ta fram en strategi för vilka delar av det regionala utvecklingsuppdraget som ska finansieras med externa respektive interna medel. Vidare rekommenderade revisionen att regionledningskontoret bör ta fram en dokumenterad process som tydliggör hur remisser och yttrande ska hanteras internt inom Region Stockholm.

Regionrevisorerna har lämnat över rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-11-26.

2.9 Länsplan för transportinfrastruktur

I januari 2019 övertog Region Stockholm formellt det regionala tillväxt- och utvecklingsuppdraget från Länsstyrelsen i Stockholms län. Ett av uppdrag som övergick var ansvaret för länsplanen för transportinfrastruktur. Revisionen har granskat hur ansvar och roller är fördelade i Region Stockholm för att omhänderta uppdraget.

Länsplanen för transportinfrastruktur omfattar investeringar i länets vägar, medfinansiering av kollektivtrafikinvesteringar samt medfinansiering av kommunala åtgärder som rör miljö, trafiksäkerhet samt cykel- och gångtrafik. Länsplanens koppling till regionala utvecklingsstrategin (RUFS 2050) är central för att genomföra länets samlade mål och behov. Från den 1 januari 2019 inrättades ett länsplane- och samhällsplaneringsutskottet under regionstyrelsen. Utskottet ska, enligt reglementet, ta fram förslag till länsplanen för transportinfrastruktur. I instruktionen för utskottet[99] beskrivs det att

[98] Regionrevisorerna, Rapport 1/2020 Utökat regionuppdrag
[99] LS 2018-1166.

utskottet bl.a. ska genomföra analyser av möjligheten till utvecklat samhällsbyggande rörande de trafiksamband som pekas ut i RUFS 2050. Granskningen har visat att utskottet enbart hanterar frågor kopplat till länsplanen.

En länsplan gäller i tolv år och revideras vanligtvis vart fjärde år efter direktiv från regeringen. Den nuvarande länsplanen för Stockholms län gäller till 2029. Granskningen visar att regeringens direktiv om att inleda revideringsarbetet inte som väntat kom under hösten 2019. I avvaktan på regeringens besked kommer RLK arbeta med en anpassning av länsplanen under 2020.

Under 2019/2020 genomförde regionledningskontoret en kartläggning av regionens samverkan med kommuner, näringslivet och akademin[100]. I kartläggningen understryks vikten av att utforma särskilda strukturer för samarbeten utifrån att specifika uppdrag ska genomföras. När nätverk bildas ska det finnas en tydlig beskrivning om syfte och vad som förväntas av deltagarna så att ansvariga på olika nivåer för samarbetsaktörens verksamhet kan utse lämplig deltagare från sin verksamhet. Detta gäller även tydliga former och framförhållning i det interna samverkansarbetet kring länsplanen. Kontinuerliga avstämningsmöten sker mellan berörda förvaltningarna dvs. tillväxt- och regionplaneförvaltningen, trafikförvaltningen och regionledningskontoret, men det finns ännu inte tydliga former för hur samverkan ska ske. Revisionen har t.ex. inte kunna identifiera en projektplan för arbetet.

Granskningen visar att länsplanearbetet har ändrat arbetssätt för att anpassas till den kommunala politiska processen och att mycket fokus har legat på att arbeta upp en struktur för den politiska formella förankringen av länsplanearbetet under 2020. För att bättre anpassa länsplanearbetet till den politiska beslutsprocessen i regionen har en hanteringsordning för avvikelser i länsplanen tagits fram som har beslutats i samband med regionstyrelsens delårsbokslut.[101]

Bedömning
Revisionen konstaterar att regionen har en struktur för att hantera länsplanearbetet. För att utveckla länsplanearbetet vidare menar revisionen att det är viktigt att tydligt planera och dokumentera effektiva sätt för organisationen av arbetet, både när det gäller samverkan och övriga arbetsprocessen. Likaså bör regionledningskontoret vara tydlig med vad som förväntas av deltagande förvaltningar så att de i god tid kan planera sitt arbete och avsätta resurser.

Rekommendation
- Regionledningskontoret bör säkerställa att det finns dokumenterade arbetsprocesser för hur regionen organiserar arbetet med länsplanen.

[100] Slutrapporten redovisas i regionstyrelsens verksamhetsberättelse för 2019, bilaga Kartläggning av Region Stockholms samarbete med länets kommuner, akademi och näringsliv.
[101] RS 2019-0237

2.10 Sjukresor

Fullmäktige beslutade i budget 2011[102] att ansvaret för sjukresor skulle överföras från SL till hälso- och sjukvårdsnämnden. Ansvaret för tjänsten har därefter reglerats i avtal mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen och trafikförvaltningen. Sedan bildandet av färdtjänstnämnden ligger utföraruppdraget på färdtjänstnämnden. Detta ansvarsförhållande framgår dock inte av reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Revisionens granskning av sjukresor 2019 visade att det saknades en överenskommelse mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och färdtjänstnämnden, som reglerar ansvaret och utförandet av sjukresor.[103] Tidigare överenskommelse avseende sjukresor löpte ut 2018-01-31. Beskedet till revisionen var då att en ny överenskommelse beräknades vara klar före sommaren 2020. Tidpunkten har numera ändrats till att en överenskommelse bör vara klar senast före årsskiftet 2020/2021. Förseningen uppges främst bero på pandemin, men också på personalförändringar i samband med hälso- och sjukvårdsnämndens omorganisation.

Bedömning
Revisionen anser att regionstyrelsen i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden bör tydliggöra nämndens ansvar för sjukresor. Hälso- och sjukvårdsnämnden och färdtjänstnämnden bör också verka för att en skriftlig överenskommelse snarast träffas om sjukresor. Tjänsterna uppgår till höga belopp, vilket talar för att villkoren bör regleras mellan parterna.

Rekommendation:
- Regionstyrelsen bör i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden tydliggöra nämndens ansvar för sjukresor.

3 Delårsrapport 2020-08-31 för Region Stockholm

Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation. I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att delårsbokslutet inte, i allt väsentligt, ger en rättvisande bild av de sammanställda räkenskaperna per den 31 augusti 2020.

Region Stockholm prognostiserar ett positivt balanskravsresultat efter justering för realisationsvinster på 2 446 mnkr, vilket innebär att det inte finns något balanskravsresultat att reglera.

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i

[102] LS 1011-0911
[103] Årsrapport 2019 Regionstyrelsen, avsnitt 4.4

enlighet med lagen om kommunal om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

4 Resultatenheter inom regionstyrelsen

I detta avsnitt görs en bedömning av ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, intern styrning och kontroll samt räkenskaperför regionstyrelsens redovisningsenheter; regionledningskontoret och koncernfinansiering

4.1 Regionstyrelsen/regionsledningskontoret

4.1.1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Ekonomiskt resultat
Regionstyrelsen prognostiserar årets resultat för regionledningskontoret till 200 mnkr, vilket är 200 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav. Överskottet beror bland annat på att *övriga kostnader* beräknas understiga budget med cirka 95 mnkr, varav 35 mnkr i minskade kostnader för IT-konsulter inom det avbrutna programmet Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM), se vidare nedan. Samtidigt beräknas personalkostnaderna bli lägre än budget med cirka 57 mnkr, varav 24 mnkr förklaras av minskade lönekostnader för FVM. Resterande del av avvikelsen för personalkostnader förklaras med att rekrytering av vissa vakanta tjänster har försenats. Lämnade bidrag för beslutad satsning inom kompetensförsörjning beräknas också understiga budget med 42 mnkr, då bidragen inte kommer att kunna tas i anspråk fullt ut. I regionstyrelsens redogörelse för regionledningskontorets prognos i jämförelse med budget kommenteras och analyseras inte de viktigaste orsakerna till avvikelser eller till vilket belopp. Enligt uppgift bygger prognosen på full kostnadstäckning för regionsledningskontorets merkostnader avseende covid-19 (29 mnkr), se nedan.

Fullmäktige beslutade den 23 juni att för regionstyrelsen och vissa[104] nämnder och bolag undanta merkostnader och minskade intäkter avseende covid-19 vid bedömningen av om de uppnått sina budgeterade resultatkrav. Styrelsen prognostiserar merkostnader p.g.a. covid-19 till 29 mnkr. (se även avsnitt 3.2). Styrelsen resultat exkl. merkostnader uppgår till 171 mnkr.

För regionstyrelsen redovisas inga investeringsutgifter per augusti 2020. För helåret 2020 är prognosen 24,7 mnkr, vilket understiger budget med 75 mnkr. Avvikelsen mellan prognos och budget beror i huvudsak på den avbrutna upphandlingen och avslutandet av programmet FVM[105]. Även investeringsmedel gällande inköpssystemet FLOW prognostiseras bli lägre än

[104] RS 2019-1041. De nämnder och bolag som beslutet gäller är HSN, VKN, PAN, SLSO, Karolinska, SÖS, DS, STS, S:t Erik, FTV, AISAB, Stockholm Care, MediCarrier, trafikkoncernen (TN, SL, WÅAB, FtjN).
[105] Regionstyrelsen beslutade den 16 juni, RS 2019–1041, att avbryta den pågående upphandlingen av Framtidens vårdinformationsmiljö, FVM, med anledning av förändrade verksamhetsförutsättningar.

budget till följd av stort fokus på att under pandemin säkra varuförsörjningen inom regionen.

Verksamhetsmässigt resultat
Coronapandemin har påverkat arbetet med måluppfyllelse, framförallt vad gäller ekonomi och personal. De flesta indikatorer mäts dock först vid årsskiftet. Regionstyrelsen prognostiserar inte någon egen måluppfyllelse i sin delårsrapport för regionledningskontoret, utan det ingår i målrapportering i delrapporten för Region Stockholm.

Kostnadsökningar och intäktsbortfall påverkar inriktningsmålet *Långsiktig ekonomisk uthållighet.* Regionstyrelsen beskriver i sin delårsrapport för regionledningskontoret att fokus därför ökat på uppföljning av pandemins ekonomiska effekter i nämnder och bolag. Effektiviseringsuppdrag och indikatorn ”administrationens andel av kostnaderna” är del av styrningen med påverkan på ekonomin. Indikatorn blir, som regionstyrelsen påpekar, svår att jämföra mellan verksamheter då några redovisar samtliga kostnader som administrativa.

Regionstyrelsen ansvarar för genomförandet av totalt 30 uppdrag, nio av dessa är givna under 2020 och två uppdrag finns kvar sedan flera år (2016). Då en del av tidigare verksamhet flyttat till andra nämnder har antalet uppdrag minskat för regionstyrelsen.

Merparten av uppdragen pågår enligt plan (13 st) eller är avslutade (9 st). Ytterligare uppdrag bedöms av regionstyrelsen kunna avslutas enligt plan under 2020. Ett uppdrag är ej påbörjat och sju st är pågående med avvikelse, vilket bl.a. uppges bero på genomförande med lägre intensitet och förlängd tidplan med anledning av coronapandemin. Vissa väsentliga uppdrag kommenteras i delårsrapportens löptext och samtliga kommenteras i bilaga.

Bedömning
Avvikelser i förhållande till budget har inte analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i regionstyrelsens delårsrapport för regionledningskontoret. Revisionen anser att regionstyrelsen bör specificera och kommenterar avvikelser i förhållande till budget på ett tydligare sätt. Revisionen bedömer prognosen för det ekonomiska resultatet som osäker. Revisionen menar även att regionstyrelsen bör prognostisera regionledningskontorets måluppfyllelse i enlighet med anvisningar för alla nämnder och bolag för att en heltäckande bild ska uppnås.

Inom ramen för uppsiktsplikten har regionstyrelsen begärt in en bedömning från alla nämnder och styrelser om uppdrag behöver förändras eller skjutas på. I regionstyrelsens rapportering framgår förändrad status för regionstyrelsens uppdrag och vid behov förändrad tidplan.

4.1.2 Intern styrning och kontroll

Riskanalys och plan för intern kontroll 2020
Styrelsen har fastställt en för året aktuell plan för intern kontroll upprättad utifrån dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys. I samband med delåret har den interna kontrollplanen följts upp och en ny riskbedömning har gjorts. Den interna kontrollplanen innehåller till delåret sex stycken risker som i huvudsak är av regionövergripande karaktär. För att på ett tydligare sätt särskilja arbete och risker av regionövergripande karaktär bör styrelsen se över möjligheten att ta fram en separat intern kontrollplan för regionstyrelsens egen verksamhet.

Kostnader för Framtidens vårdinformationsmiljö
Regionstyrelsen beslutade den 16 juni att avbryta den pågående upphandlingen av FVM med anledning av förändrade verksamhetsförutsättningar till följd av coronapandemin[106]. Beslutet innebär även att programmet avslutas och regionfullmäktige beslutade den 23 juni att det tidigare genomförandebeslutet skulle upphävas.[107] I anslutning till beslutet gavs regiondirektören i uppdrag att återkomma med förslag på åtgärder för att förlänga livslängden på vårdens befintliga IT-system samt förslag till hur arbetet med ett generationsskifte i vårdens IT-miljö kan återupptas. Vad avbrytandet innebär, utöver inverkan på budget för investeringar, eller vilka risker detta medför kommenteras inte i styrelsens delårsrapport.

Revisionens granskning visar att kostnaderna för FVM under 2020 prognostiseras att uppgå till cirka 80 mnkr. För åren 2018 – 2019 har det upparbetats cirka 366,1 mnkr för FVM. Det har också upparbetats kostnader under 2017, cirka 64 mnkr, som kopplas till det dåvarande arbetet med 3R[108]. Totalt, inkl. arbetet inom 3R, har således cirka 510,1 mnkr upparbetats för arbetet med FVM. Generellt har alla programkostnader hanterats som kostnad och inte som investeringsutgift.

Revisionen har inte i sin förfrågan fått någon uppgift om hur stor del av de upparbetade kostnaderna som utgör förgäveskostnader i och med att arbetet med FVM avbrutits. Enligt uppgift finns det dock en stor mängd material från arbetet med FVM som kan komma till användning i det fortsatta digitaliseringsarbetet.

[106] RS 2019–1041
[107] RS 2020–0054
[108] Det tidigare landstingsgemensamma samarbetet mellan Stockholms läns landsting, Region Skåne och Region Västra Götaland, Programmet 3R Framtidens vårdinformationsmiljö ("3R Fvm").

Redovisning av MT och IKT utrustning vid Nya Karolinska Solna
Revisionen har granskat om den interna styrningen och kontrollen av processen kring redovisning och fakturering av utrustning till Nya Karolinska Solna (NKS) har varit tillräcklig.

Parallellt med bygget av NKS har det pågått investeringsprojekt för att utrusta det nya sjukhuset. Dåvarande landstingsstyrelsen ansvarade tillsammans med Karolinska universitetssjukhuset för genomförandet av upphandlingarna av utrustningen. Ansvaret för den upphandlade utrustningen överfördes fr.o.m. 2019 till fastighets- och servicenämnden, som i sin tur, genom avtal, har fört över det operativa ansvaret till Locum.

Investeringen avser anskaffning av medicinteknik (MT) respektive informations- och kommunikationsteknisk utrustning (IKT) med en budget för MT-respektive IKT-programmen på 2 890 mnkr respektive 767 mnkr. Utgifterna ska efter att utrustningen överlämnats till NKS faktureras av Locum och aktiveras i Karolinskas anläggningsregister. Under 2019 avslutades investeringsprojekten, men i årsbokslut 2019 noterades att det återstod cirka 855 mnkr att fakturera. Locum har per delårsbokslutet i augusti 2020 fakturerat Karolinska totalt 439 mnkr av dessa 855 mnkr.

Granskningen har även visat att det inte har genomförts någon slutlig avstämning, bland annat innehållande en efterkalkyl, av MT- och IKT-programmen. Revisionen bedömer att en grundlig utvärdering av programmens utfall per fas avseende utrustningsinvesteringar och till dem knutna resurspåslag behöver genomföras. Detta i syfte att säkerställa hur avvikelser mellan verkligt utfall och tillämpad schablonpåslag har hanterats och om investeringsprojektens utfall överensstämmer med dess beslutade syften och effektmål.

Mot bakgrund av projektparternas (Locum och Karolinska universitetssjukhuset) olika roller och incitament inom området bedömer revisionen att ansvaret för att genomföra en sådan slutavstämning innehållande en efterkalkyl bör ligga på regionstyrelsen, vilket även bedöms ligga inom ramen för regionstyrelsens uppsiktsplikt.

Rekommendation:

- Regionledningskontoret behöver säkerställa att en slutlig avstämning (efterkalkyl) genomförs för hela MT- och IKT-programmen som även omfattar hur resurspåslag hanterats inom varje fas av projektet.

Ledningsnära kostnader och representation
Revisionen har stickprovsvis granskat transaktioner gällande utbildning och konferenser, resekostnader, diverse övriga personalkostnader och representation. En avvikelse har noterats som avsåg en föreläsning med tillhörande workshop där parterna enligt uppgift ska ha signerat ett avtal. Revisionen har inte kunnat inhämta avtalet på grund av att regionledningskontoret inte har kunnat lokalisera detta. Tidigare lämnad rekommendation om att ytterligare

stärka den interna kontrollen av ledningsnära kostnader och representation kvarstår. I det ingår även att förbättra dokumentation och arkivering av avtal i syfte att säkerställa framtida spårbarhet och tillgänglighet.

Leverantörsfakturaprocessen
Revisionen har vid granskningen noterat kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen som inte dokumenteras på ett tydligt och uppföljningsbart sätt. Som exempel dokumenteras inte stickprovskontroller av höga kostnader och representationskostnader i syfte att bedöma kostnadens rimlighet. Tidigare lämnad rekommendation kvarstår därför. I övrigt har granskningen inte föranlett några iakttagelser.

Granskning utan väsentliga iakttagelser
Revisionen har även granskat processen för lämnade anslag, bokslutsprocessen och de administrativa rutinerna rörande hanteringen av skadekontot utan väsentliga iakttagelser.

Bedömning
Revisionen bedömer att regionstyrelsen behöver tydliggöra vilka risker avbrytandet av FVM innebär för regionen samt hur dessa ska hanteras. Vidare menar revisionen att det är av vikt att programmets upparbetade kostnader och de förgäveskostnader som avbrytandet av programmet innebär tydliggörs i regionstyrelsens uppföljning. Revisionen bedömer vidare att regionstyrelsen behöver se till att en slutlig avstämning (efterkalkyl) genomförs för hela MT- och IKT-programmen kopplade till NKS.

Mindre avvikelser har noterats när det gäller ledningsnära kostnader och representation samt processerna för leverantörsfakturor. Avvikelserna bedöms inte påverkar den samlade bedömningen av regionstyrelsens interna styrning och kontroll gällande regionledningskontoret.

4.1.3 Räkenskaper/Delårsrapport 2020-08-31
Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation. Grundat på revisionens översiktliga granskning har det, med undantag från nedanstående, inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att det upprättade delårsbokslutet för regionstyrelsen/regionledningskontoret inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Granskningen visar att medlemsavgiften till SKR inte periodiserats i delårsrapporten. Avgiften uppgår till 27,9 mnkr varav 18,6 mnkr avser de kvarvarande fyra månaderna, vilket enligt revisionen borde ha periodiserats. Felet bedöms dock beloppsmässiga inte vara väsentligt ur ett regionstyrelseperspektiv.

4.2 Regionstyrelsen/koncernfinansiering

Koncernfinansiering är en redovisningsenhet inom regionstyrelsen där poster av regionövergripande karaktär redovisas. Ingen separat delårsrapport tas fram för koncernfinansiering

4.2.1 Intern kontroll

Övergripande
Inom koncernfinansiering hanteras redovisning av skatteintäkter, beräkning av personalomkostnadspålägg, redovisning av pensioner samt finansiering genom extern upplåning. Specifika rutin- eller processbeskrivningar finns inte upprättade och dokumenterade för dessa processer. Tidigare lämnad rekommendation till regionledningskontoret att upprätta dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen kvarstår således.

Revisionen har även tidigare rekommenderat koncernfinansiering att upprätta riskanalyser inom de finansiella processerna som- även ska innehålla motverkande kontrollmoment i syfte att minimera risken för fel i den finansiella rapporteringen. Enligt uppgift genomförs vissa kontroller löpande, men eftersom dessa inte dokumenteras kan revisionen inte bekräfta att kontrollerna utförs och är tillräckliga.

Beräkning av personalomkostnadspålägg
Revisionen har granskat den schablonmodell som ligger till grund för beräkning av personalkostnadspålägg och processmoment som ligger till grund för koncernens personalomkostnadspålägg för 2020. Beräkning av personalomkostnadspålägget sker med utgångspunkt från deklarerade löner två år tillbaka som sedan räknas upp med parametrar avseende reallöneökning och inflation för efterföljande år, uppgifter som inhämtas i samband med den pensionsprognos från KPA som läggs till grund för beräkningen. Baserat på detta beräknas en procentsats fram som inkluderar arbetsgivaravgifter avtalsförsäkringar och kollektivavtalad pension. Koncernfinansiering genomför även en efterföljande kontroll för att säkerställa att tillämpade antaganden överensstämmer med faktiskt utfall.

Revisionen bedömer att den schablonbaserade beräkningsprocessen i allt väsentligt bygger på en tillräcklig intern kontroll. Däremot kan dokumentationen av genomförda kontrollmoment förbättras genom exempelvis attest och datering av ansvariga när kontrollen genomförs. Detta i syfte att skapa en ändamålsenlig och dokumenterad spårbarhet i den interna kontrollen.

Redovisning av pensioner
Revisionen har granskat processen för redovisning och hantering av regionens pensionsåtagande. Utöver det som anges ovan är hanteringen av pensioner baserad på externa bekräftelser och erhållna underlag från KPA.

Upprättande av bokföringsunderlag i Excel hanteras av en person. I den använda Excel-modellen finns inbyggda automatiserade kontroller för att säkerställa en fullständighet i redovisningen. Revisionen har vid processgenomgång uppfattat att ett kontrollmoment finns implementerat där två medarbetare var för sig säkerställer att uppgifter från KPA blir inmatade i beräkningsmodellen på ett korrekt sätt. Revisionen bedömer att detta är en tillräcklig utformad kontroll. Då detta kontrollmoment inte dokumenteras kan revisionen dock inte bekräfta om denna kontroll genomförs eller inte.

Revisionens kan inte verifiera den interna kontrollen fullt ut rörande pensionsredovisnigen då interna kontrollmoment inte dokumenteras på ett tydligt och tillräckligt sätt. Revisionen kommer vid granskningen av årsbokslutet att granska överensstämmelsen mellan redovisningen av regionens pensionsåtagande och externa underlag från KPA.

Revisionen har noterat att prognosen för Region Stockholms pensionskostnader minskat med 2,2 miljarder kronor i förhållande till årets budget. Förändringen förklaras av ändrade parametrar i beräkningsmodellen samt ny teknisk plattform hos KPA. Då förändringen är av väsentlig omfattning är det enligt revisionen viktig att regionledningskontoret gör en uppföljande analys för att säkerställa uppgifterna inför årsbokslutet. En proaktiv dialog med den externa parten KPA kan vara nödvändig.

Granskning utan väsentliga iakttagelser
Revisionen har även granskat processen för beräkning och redovisning av skatteintäkter samt finansieringsprocessen och säkringsredovisningen. Utöver vad som framgår under rubriken övergripande kommentarer finns inga väsentliga noteringar inom dessa områden.

Bedömning
Vid hittills genomförda granskningar har iakttagelser noterats när det gäller beräkning av personalomkostnadspålägg och redovisning av pensioner. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av styrelsens interna kontroll gällande koncernfinansiering.

4.2.2 Räkenskaper/Delårsrapport 2020-08-31
Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation. I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att det upprättade delårsbokslutet inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

5 Yttrande över Årsrapport 2019

Regionstyrelsen har 2020-08-25 lämnat yttrande över revisionens årsrapport för 2019.[109] Av yttrandet framgår bland annat att regionfullmäktige och regionstyrelsen i budget och rapportering 2019 tydligt redogjort för vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Vidare framhålls att en god ekonomi i balans ger skyddsvallar för att möta framtiden och att ordning och reda i ekonomin varit en hörnpelare för att kunna möta pandemin i full kraft. Dessutom framgår att de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm 2020 försämrats radikalt med anledning av covid-19 pandemin.

I årsrapporten lämnas sex nya rekommendationer. I yttrandet uppges att en av dessa har åtgärdats. Vidare framgår att ett systematiskt arbete pågår med att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar revisorernas bedömning.

[109] Yttrande över regionrevisorernas årsrapport för Regionstyrelsen 2019, RS 2020-0397

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till landstingsrevisorerna.rev@sll.se.

Region Stockholm

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se
Org.nr: 232100-0016

Region Stockholm

Bilaga 1

Regionrevisorerna

Rekommendationer till nämnd/styrelse – Delår 2020

Avtalsstyrning och uppföljning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
31843 **Från rapport** 9/2019 projektrapport	Regionstyrelsen bör stärka uppsikten av hur beställarnämnderna lever upp till policy och riktlinjer för inköp i syfte att säkerställa förutsättningar för avtalsuppföljning och därmed öka möjligheten att agera affärsmässigt både på trafik- och vårdområdet.	–	

Ekonomistyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29144 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1072	**Övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver ta fram en ekonomistyrningsstrategi som förklarar och motiverar hur styrningen ska kunna upprätthållas i praktiken med finansiella mål anpassade till landstingets förutsättningar och riktlinjer för god ekonomisk hushållning som långsiktigt kan leda till en god ekonomisk hushållning	🟡	**Delår 2020** Regionen har en modell för ekonomistyrning som behöver utvecklas ytterligare. Som ett första steg beslutade fullmäktige om styrande principer för beräkning av resultatkrav. Under 2020/2021 kommer enligt uppgift översyn göras av policyn Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, vilken även kommer att innehålla riktlinjer för ekonomistyrning.
29145 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1073	**Övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver komplettera det ekonomiska regelverket med principer eller strategier som säkerställer landstingets kostnadskontroll över omfattande och långsiktiga driftavtal.	🟡	**Delår 2020** Under 2020/2021 kommer översyn att göras av policyn Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, vilken även ska innehålla riktlinjer för ekonomistyrning. Som ett led i att säkerställa kostnadseffektivitet och kostnadskontroll ska riktlinjer för väl underbyggda beslut implementeras.
29146 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport	**Övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver utveckla sin beräkningsmodell så att den tar hänsyn till demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga sammansättning.	✖	**Delår 2020** Förvaltningen bedömer att nuvarande modell täcker det behov som finns eftersom den har sin utgångspunkt i koncernens utfall och räknas upp med faktorer som pris-, löne-

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1074			och befolkningsutveckling samt tillkommande drifts- och kapitalkostnader för investeringar. Enligt RLK är det beställarnämnderna för hälso- och sjukvård och kollektivtrafik som har till uppgift att bedöma befolkningens behov vilket ska återrapporteras till regionstyrelsen. RLK menar att demografiska skillnader i befolkningens långsiktiga sammansättning beskriver behovet ur ett statistiskt antagande, vilket inte är möjligt att inarbeta i en modell som bygger på företagsekonomiska principer med identifierade kostnadsdrivare. Eftersom RLK anser att nuvarande modell täcker förvaltningens behov utgår rekommendationen.
29147 **Från rapport** 9/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1075	**Övergripande ekonomistyrning** Landstingsstyrelsen behöver ta fram tydliga principer för hur de framtida lokalkostnaderna som uppstår till följd av de beslutade strategiska investeringarna ska beräknas och fördelas mellan landstingets verksamheter."	🔴	**Delår 2020** Det saknas fortfarande principer för hanteringen av de framtida lokalkostnaderna till följd av strategiska investeringar. Exempelvis ingår inte ersättning för investeringsrelaterade driftkostnader i det nya vårdavtalet med Karolinska som gäller fr.o.m 2020. Ännu finns inte heller någon separat överenskommelse om dessa kostnader.
29151 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1083	**Resultatkrav** Landstingsstyrelsen bör, exempelvis i en ekonomistyrningsstrategi, tydliggöra vilka principer som ska gälla för resultatkraven och under vilka förutsättningar som ett resultatkrav omprövas för att långsiktigt kunna hantera resultatkraven."	🟡	**Delår 2020** Fullmäktige har i budget 2029 fastställt fyra principer för beräkning av resultatkrav för nämnder och bolag. Avsteg från modellen har dock gjorts i budget 2020. Rekommendationen följs upp i samband med särskild granskning av budgetstyrningen i regionen.
38582 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna	–	

Fastighetsförvaltning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29150 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1079	**Fastighetsägaransvar** Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum respektive trafiknämnden i styrdokument tydliggöra vilka krav som följer av ansvaret som fastighetsägare för att säkerställa att ansvaret hanteras i sin helhet inom och mellan respektive organisation."	🔴	**Delår 2020** Status på rekommendationen kvarstår i avvaktan på en ny granskning inom området som kommer att genomföras under hösten 2020 - vintern/våren 2021
29329 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1360	Regionstyrelsen bör förelägga fullmäktige övergripande riktlinjer för fastighetsöverlåtelser för beslut.	🔴	**ÅR 2019** Revisionen kan konstatera att det förvisso finns en handbok som inte är politiskt beslutad för fastighetsförsäljningar på vårdområdet. Samtidigt sker fastighetsförsäljningar på trafiksidan. Därför menar revisionen att det behöver tas fram regionövergripande riktlinjer inom fastighetsförsäljningsområdet som behöver beslutas politiskt.
36768 **Från rapport** 8/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör, i beredningen inför fullmäktiges beslut säkerställa att resultatansvaret för LFS ingår som en del i FSN:s övergripande ansvar för regionens vårdfastigheter.	–	

Inköp och upphandling

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29128 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 907	**Styrning och kontroll av direktupphandlingar** Landstingsstyrelsen bör stärka uppföljningen av att policyn och riktlinjerna för upphandling följs, t.ex. genom att höja kvaliteten på de uppgifter som inhämtas i samband med årsbokslutet."	🟡	**ÅR 2019** Inköpspolicyn är kompletterad med av regionstyrelsen utfärdade riktlinjer. Policyn ska enligt uppgift följas upp enligt regionens ledningsprocess. Enligt uppgift har funktionen Strategiskt inköp, efter samråd med regelefterlevnadschefen och Styrning och ekonomi, genomfört en förändring av det s.k. upphandlingsbokslutet i syfte att på ett bättre sätt kunna följa upp följsamheten mot de styrande dokumenten. Revisionen bedömer rekommendationen vara delvis åtgärdad och fortsätter att följa arbetet.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29129 **Från rapport** 2/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 908	**Styrning och kontroll av direktupphandlingar** Landstingsstyrelsen bör i ett systematiskt förbättringsarbete utarbeta riktlinjer och verktyg för uppföljning som syftar till att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen."		**ÅR 2019** Arbetet med systemstöd i inköpsprocessen uppges ha fortsatt. På kort sikt avser systemstödsutvecklingen koncerngemensam spendanalys, upphandlingssystem och avtalsdatabas. Vidare kommer Strategiskt inköp att under 2020 påbörja arbetet med anskaffningen av systemstöd för inköpsprocessen (FLOW). Revisionen kommer följa åtgärder som vidtas bland annat i syfte att få en uppfattning om vad åtgärderna får för konsekvenser för att minska risken för överträdelser av upphandlingslagstiftningen.
29152 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1102	**Affärsmässighet i upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att upphandlingar påbörjas i så god tid att rimliga möjligheter ges att genomföra alla delar av upphandlings-processen affärsmässigt och i enlighet med styrdokument."		**ÅR 2019** Ett arbete har gjorts för att identifiera samtliga krav på upphandlingsprocessen i beslutad inköpspolicy, i syfte att se till att processdokument både planerar för samt följer upp och utvärderar processresultaten i full enlighet med inköpspolicyn. Detta kommer till uttryck i den vidareutveckling som skett av upphandlingsbokslutet, för uppföljning av koncernens inköpsarbete. Även det successiva införandet av ett kategoristyrt inköp för koncernen uppges komma att få en positiv effekt på utvecklingen under 2020.
29153 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1103	**Affärsmässighet i upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att rutiner och arbetssätt finns för att genomföra systematiska utvärderingar av genomförda upphandlingar i syfte att kontinuerligt utveckla upphandlingsprocessen."		**ÅR 2019** Inköpspolicyn och riktlinjerna för inköp tydliggör behovet för hela koncernen att arbeta med god framförhållning och fokus på hela inköpsprocessen (kategoristyrning, upphandlingar, avtalsförvaltning och uppföljning/erfarenhetsöverföring). Avdelningen strategiskt inköp har etablerats successivt och kommer under 2020 att särskilt följa upp att läroprocessen fungerar och att utvärderingar genomförs. Detta uppges vara ett led i uppsiktsansvaret. Under 2020 avses även en särskild utbildning att genomföras för regionens upphandlare avseende motverkande av svart arbetskraft och andra oegentligheter.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29154 **Från rapport** 5/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1104	**Affärsmässighet i upphandlingsprocessen** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att det finns egna system som källa för uppgifter om genomförda köp, t.ex. totala upphandlingsvolymer, kostnader, köpmönster i syfte att ge förutsättningar för strategiska affärsmässiga överväganden."	🟡	**ÅR 2019** Arbetet med systemstöd i inköpsprocessen uppges ha har fortsatt. Verktyg för spendanalys är anskaffat, likaså avtalsdatabas. Nästa steg uppges vara att fokusera på inköps-/beställningssystem. Ett utvecklingsarbete pågår som revisionen fortsätter att följa under år 2020.
33533 **Från rapport** **2019 Årsrapport**	Regionstyrelsen bör säkerställa dels att krav i styrdokument och arbetssätt i regionen ökar antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU), dels att sådana avtal alltid följs upp aktivt och systematiskt	–	
39087 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för regionens totala behov	–	

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29105 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 598	**Hantering av konst** Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ansvarsfördelningen för tillsyn av konst inom landstinget där praxis och reglemente inte helt överensstämmer, särskilt inför kommande inköp av konstnärliga gestaltningar inom utbyggnaden av tunnelbanan."	🟡	**ÅR 2019** En bedömning av om det är lämpligt att göra ytterligare förtydliganden i ansvarsfördelningen kommer att göras inom den översyn av regionstyrelsens och övriga nämnders reglementen som görs under 2020. Rekommendationen kvarstår tills översynen av reglementen är klar.
29196 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1240	**Regler och rutiner** Landstingsstyrelsen bör ta fram landstingsgemensamma regler och rutiner för hanteringen av jävs- och karantänsfrågor."	🟡	**Delår 2019** En översyn har gjorts av hanteringen och bedömningen av bisysslor. Översynen har bland annat visat på behovet av en uppdaterad vägledning för bedömning av medarbetares bisysslor. Den tidigare vägledningen har ersatts av tillämpningsanvisningar för bisysslor. I tillämpningsanvisningarna lyfts frågan om intressekonflikter och jäv.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29209 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1334	**Bidrag** Landstingsstyrelsen bör besluta om uppdaterade riktlinjer för bidrag till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning."	🔴	**ÅR 2019** Enligt uppgift från RLK utarbetas förslag till beslut för att behandlas av RS. Vid året har RS ännu inte behandlat ärendet.
29210 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1335	**Bidrag** Landstingsstyrelsen bör efterfråga uppföljningen av intressepolitsiska bidrag.	🟡	**ÅR 2019** Bidragsguppen bjuder in de största organisationerna till en diskussion om deras verksamhet och hur bidraget från Region Stockholm används. I samband med att organisationerna lämnar in ansökan om bidrag för 2020, den 31 maj 2019, görs också en uppföljning av tidigare års verksamhet, vilket återrapporteras till regionstyrelsen i september 2019. Regiondirektören får i samband med beslut om bidrag för år 2020 ett uppdrag att se över riktlinjer. Arbetet kommer att vara klart första kvartalet år 2020. Då kommer också uppföljningen att förändras och systematiseras. Uppföljning redovisas till regionstyrelsen.
29366 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1495	**Dataskyddsförordningen** Regionstyrelsen bör fastställa ett sammanhållet dokument som beskriver styrelsens behandling av personuppgifter."	🟡	**ÅR 2019** Uppföljning visar att ett sammanhållet dokument håller på att tas fram för antagande.

Investeringar

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29341 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1387	Regionstyrelsen bör identifiera behov av tillkommande investeringar inom både vård- och trafikområdet för att ge en heltäckande bild av investeringsutgifterna i förhållande till beräknat ekonomiskt utrymme	🔴	**ÅR 2019** Under 2018 års granskning kunde revisionen konstatera att det på tjänstemannanivån fanns kännedom om ett antal investeringsåtgärder som "måste" genomföras för att bland annat säkerställa funktionaliteten i regionens fastigheter och anläggningar. Dessa fanns företrädesvis på trafiksidan.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			Här menade revisionen att dessa behöver lyftas fram för att kunna ingå som en del i prioriteringsunderlaget kring vilka investeringsåtgärder som ska beredas plats inom det givna investeringsutrymmet. I och med de nya riktlinjerna finns det tydligare anvisningar kring hur kända investeringsbehov ska prioriteras inom ramen för det beslutade investeringsutrymmet, däremot säkerställer inte de nya riktlinjerna att alla kända behov faktiskt lyfts upp för att i god tid kunna utvärderas och prioriteras mot andra investeringar.
29342 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1388	Regionstyrelsen bör säkerställa att prioriteringar av ersättnings-investeringar och underhållsåtgärder görs inom ramen för regionens möjliga investeringsutrymme. Detta för att behålla värdet och funktionaliteten i både trafikens och vårdens fastigheter och anläggningar"		**ÅR 2019** Enligt riktlinjerna ska, för samtliga investeringar, prioritering och rangordning genomföras så att prioritering mellan dessa kan ske utifrån behov och ändamål inom beslutat investeringsutrymme. Av 2019 års investeringsgranskning framkommer dock att berörda verksamheter inte anser att den gällande prioriteringsmodellen i tillräcklig grad belyser behovet av ersättningsinvesteringar och underhållsåtgärder. Vidare har revisionen kunnat konstatera att inför budget 2019 beslutade Locums styrelse om ett investeringsobjekt, Robusta sjukhus, där 5 av 8 föreslagna miljarder var till för att komma till rätta med det eftersatta underhållet i vårdens fastigheter. Detta ärende togs dock bort i landstingsstyrelsens/regionstyrelsens beredning av investeringsbudgeten inför beslut i fullmäktige
29344 **Från rapport** 13/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1389	Regionstyrelsen bör skapa en hanteringsordning för hur regionen ska hantera risken att Stockholmsöverenskommelsens beslutade investeringsutgifter kan komma att överskridas		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar att det avtal som region Stockholm har ingått gällande utbyggnaden av tunnelbanan innebär ett risktagande på flera plan. Dels framgår det av avtalet att alla förutsättningar inte var utredda när avtalet tecknades vilket medför risk för fördyringar, dels är hanteringen av

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			fördyringar bara reglerade upp till ett visst belopp. Hanteringen av fördyringar utöver kostnadstaket blir då föremål för en förhandling som inte är reglerad i avtalet utöver att den ska ske ”i god anda”. Revisionen konstaterar att det inte finns någon hanteringsordning för hur regionens ska hantera den uppkomna situationen. Det finns inte heller reglerat hur den praktiska situationen för själva projektets fortsättning vid konstaterad fördyring ska hanteras.
36764 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga att regionstyrelsen har ansvar för att fatta inriktnings- och planeringsbeslut för investeringar över 300 mnkr	–	
36765 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i reglementet för regionstyrelsen och övriga nämnder förtydliga vilken nämnd/styrelse som ansvarar för de strategiska vårdinvesteringar som genomförs utifrån ett systemperspektiv.	–	
36766 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i riktlinjerna för investeringar förtydliga hur avvikelser ska hanteras och finansieras med en tillräcklig kontroll av enskilda investeringar över tid utifrån fattade genomförandebeslut.	–	

Miljö

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29115 **Från rapport** 6/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 750	**Styrning av energieffektiviseringar** Regionstyrelsen bör skapa och tydliggöra ekonomiska incitament samt integrera energieffektiviseringsfrågorna i den samlade verksamhetsstyrningen, med uppföljning av åtgärder/resultat på lokal nivå."		**ÅR 2019** I fullmäktiges budget för 2019 finns det numera ett koncerngemensamt mål om att fastighets- och verksamhetsenergi i fastigheter ägda av Region Stockholm ska minska. Tidigare uppdraget om ta fram en enskild plan för hållbar energianvändning kommer inte genomföras. Planen är istället tänkt att inarbetas i Region Stockholms framtida hållbarhetsstrategi som planeras antas 2021. Det är inte

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			tydliggjort om ekonomiska incitament för att minska energin kommer tydliggöras i strategin
29118 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 812	Regionstyrelsen bör i riktlinjer för investeringar besluta om principer för när Miljöbyggnad guld, silver respektive brons ska gälla, samt i vilka fall avsteg kan göras från dem."		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar att det fortfarande inte är tydliggjort i de antagna riktlinjerna vilken inriktning som regionen ska ha när det gäller Miljöbyggnad och när avsteg kan göras från principen, i enlighet med revisionens rekommendation. De stödjande dokumenten till investeringsriktlinjen som ska tydliggöra vad miljö- och hållbarhetsbedömningar ska innehålla är ännu inte framtagna. Enbart Locums VD har beslutat om bolagets inriktning när det gäller Miljöbyggnad och inte regionstyrelsen, FSN eller Locums styrelse.
32320 **Från rapport** 7/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i enlighet med reglementets uppdrag att leda och samordna regionens miljöarbete, säkerställa den långsiktiga styrningen och planeringen för hur klimatpåverkan i investeringsprojekten ska begränsas enligt RUFS 2050.	–	
32321 **Från rapport** 7/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i sin beredning av det koncerngemensamma budgetmålet om att minska klimatpåverkan, se till att också miljöprogrammets mål för att minska klimatpåverkan i bygg- och anläggningsprojekt inkluderas som indikatorer. Detta för att säkerställa att Region Stockholms totala klimatpåverkan synliggörs och hanteras.	–	

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29359 **Från rapport** 2018 Årsrapport	**Skydd mot otillåten påverkan** Regionstyrelsen bör fastställa riktlinjer för förtroendevaldas		**ÅR 2019** Ingen riktlinje har fastställts under 2019. Ett förslag finns framtaget på förvaltningsnivå, oklart om när riktlinjen ska

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1486	säkerhet och trygghet samt säkerställa att dessa är kända av förtroendevalda inom regionen.		antas av regionstyrelsen
29360 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1488	**Skydd mot otillåten påverkan** Regionstyrelsen bör tydliggöra roll- och ansvarsfördelningen vad gäller skydd mot otillåten påverkan för styrelseledamöter som inte är politiker."		**ÅR 2019** I framtida riktlinjer för skydd mot otillåten påverkan planeras det att tydliggöras att bolagen ansvarar för säkerheten för styrelseledamöter som inte är politiker enligt aktiebolagslagstiftningen.

Personal

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29114 **Från rapport** 10/2015 Projektrapport **Tidigare ID** 746	**Kompetensförsörjning i vården** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att insatser i högre grad prioriteras utifrån landstingets övergripande behov och inkluderar samtliga verksamheter.		**ÅR 2019** I mål och budget för 2020 har regionfullmäktige i Stockholm fastslagit mål och indikatorer för regionen som attraktiv arbetsgivare samt inom utbildningsuppdraget. För målet Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare, finns indikatorer som gäller samtliga verksamheter. För målet Systematisk kompetensförsörjning mäter indikatorerna endast hälso- och sjukvård. Rekommendationen kvarstår därmed och kan endast anses vara delvis genomförd.
29320 **Från rapport** 7/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1346	Landstingsstyrelsen bör analysera verksamheternas nuläge och framtida behov av kompetensförsörjning så att väl avvägda aktiviteter kan genomföras.		**ÅR 2019** Verksamheternas ansvar för kompetensförsörjning och för exempelvis analys av nuläge och framtida behov har tydliggjorts med nytt reglemente och Mål och budget 2019. Utvecklingsarbete för att skapa förbättrade prognoser såsom datalager, gemensamma definitioner etc pågår. Tills utvecklingsarbetet är spårbart kvarstår rekommendationen.
36966 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa att konkretiseringen av arbetet med kompetensförsörjningsstrategin sker på längre sikt än ett år i taget.		

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
36967 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör göra en analys av skälen till den låga användningen av KOLL, verktygets begränsningar och eventuella behov av kompletterande verktyg för att ge stöd i kompetensplaneringsarbetet.	–	
36968 **Från rapport** 10/2019 Projektrapport	Regionstyrelsen bör säkerställa förutsättningarna för en mer systematisk kunskapsöverföring gällande verksamheternas konkreta lösningar på kompetensförsörjningsbristen.	–	

Strategisk styrning och organisation

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29103 **Från rapport** 2014 Årsrapport **Tidigare ID** 590	**Verksamhetsstyrning –målstyrning** Landstingsstyrelsen bör vidareutveckla indikatorer för måluppfyllelse för att i högre utsträckning ge en mer täckande bild samt utveckla analys av utfallet på indikatorerna för att få tillfredsställande underlag för bedömning av om fullmäktiges övergripande mål är uppnådda.	🟡	**ÅR 2019** I Budget 2019 för Region Stockholm har målstyrningen utvecklats ytterligare. Regionstyrelsen har fått i uppdrag att fortsätta utveckla målstyrningen och indikatorer. Arbetet pågår och fortsätter under 2020. Rekommendationen anses delvis vara genomförd.
29116 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 809	**Styrning av regional utveckling** Regionstyrelsen bör förtydliga ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av Region Stockholms verksamheters bidrag till RUFS."	🟡	**ÅR 2019** I revisionen delårsrapport 2019 bedömde revisionen att tillväxt- och regionplanenämnden inte kan fullgöra regionens uppgifter RUFS 2050 eftersom planen är antagen av fullmäktige. Regionens reglemente ska revideras och beräknas antas i november 2020. Vid revideringen kommer det att bedömas om ansvarsfördelningen för planering, genomförande och uppföljning av RUFS 2050 kommer behöver förtydligas. Revisionen noterar att tillväxt- och regionplanenämnden har i budget 2019 och 2020 fått uppdrag att stärka samverkan vid genomförandet av RUFS 2050 både gentemot Region Stockholms egna verksamheter och externa aktörer.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29117 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 810	**Styrning av regional utveckling** Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS."		**ÅR 2019** I fullmäktiges budget 2020 har flera indikatorer antagits som är inplockade från RUFS 2050. Majoriteten av dessa ska följas upp av tillväxt- och regionplanenämnden, men även trafiknämnden ska följa upp ett antal indikatorer. Revisionen bedömer att insatser har genomförts för att utveckla former för hur Region Stockholms verksamheter ska bidra till målen i RUFS. Revisionen inväntar hur uppföljningen av indikatorerna rapporteras i 2020 års verksamhetsberättelse.
29136 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1002	**Ansvar och befogenheter** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att gränsen mellan beslut och verkställighet är tydlig i delegationsordningen.		
29138 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1004	**EU:s strukturfond** Regionstyrelsen bör säkerställa att den årliga uppföljningen av landstingets deltagande i EU-finansierade projekt utförs enligt riktlinjerna och att en samlad bild ges av hur mycket medel Region Stockholm tar emot via EU:s strukturfonder."		**ÅR 2019** Regionstyrelsen inte haft något ärende kring uppföljning av regionens arbete med EU-organisationer och fonder under 2018 och 2019. I och med det utökade regionuppdraget har Region Stockholm och tillväxt- och regionplanenämnden övertagit sekretariatetsansvaret för strukturfondspartnerskapet. Av protokollen för partnerskapet under 2019 framgår det att en kontinuerlig utvärdering har givits till styrelsen i partnerskapet. I styrelsen sitter sju ledamöter från Region Stockholm. Av protokollen kan utläsas att utvärderingarna framöver ska finnas på Region Stockholms externa hemsida.
29141 **Från rapport** 3/2016 Projektrapport **Tidigare ID** 1018	**Trafikplanering** Landstingsstyrelsen bör i samverkan med berörda nämnder tydliggöra ansvarsfördelningen för den övergripande trafikplaneringen och trafikpolitiken."		**ÅR 2019** Revisionen konstaterar som i delåret att ansvaret för trafikplanering (exklusive kollektivtrafik) har flyttats tillbaka till TRN fr o m 2019. Revisionens konstaterar samtidigt att det inte finns någon närmare precisering av vad detta uppdrag

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			innebär och att uppdraget om länsplanen som ligger på regionstyrelsen komplicerar bilden. Fortsatt granskning sker under 2020.
29142 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1070	**Ansvar och befogenheter** Landstingsstyrelsen bör inom ramen för sitt uppsiktsansvar säkerställa att kommunallagens regler för bl.a. delegation följs och att det i nämndernas styrdokument inte används begrepp för en kommunal nämnd som exempelvis löpande förvaltning"		**ÅR 2019** Enligt regionledningskontoret har ingen kontroll av nämnderna styrdokument gjorts.
29208 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1333	**Ansvar för skärgårdsfrågor** Regionstyrelsen bör tillsammans med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra vilken roll Region Stockholm har när det gäller genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin samt vilka aktörer i Region Stockholm som löpande ska följa upp strategin.		**ÅR 2019** Genomförandeplan för strategin ska antas av TRN under våren 2020, vilket är i enlighet med nämndens reglemente. Revisionen noterar att planen kommer beröra hur insatsområdena i strategin ska kunna genomföras av regionens verksamheter. Det är planerat att planen enbart kommer antas av TRN och inte gå ut på formell remiss till berörda nämnder. För att genomförandeplanen ska vara ett styrande dokument för Region Stockholm bedömer revisionen att planen även bör antas eller gå ut på remiss till berörda nämnder och bolag regionen.
29332 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1368	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att en gemensam strategi, i enlighet med det regionala ALF-avtalet, utarbetas och antas."		**ÅR 2019** Ett gemensamt strategiskt dokument fokuserat av tillämpning av regionala ALF-avtalet avses skapas 2020. Vid nästa uppföljning sker granskning av detta dokument och hur rekommendationen kan avspeglas däri.
29333 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1369	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör tillse att befintliga FoU-fördelningssystems konsekvenser ses över i förhållande till den stipulerade gemensamma strategins ambitioner med klinisk forskning samt att korrigerande åtgärder vidtas vid behov."		**ÅR 2019** Ledningsgruppen KI - Region Stockholm har under våren 2019 fattat beslut om ett nytt FoU-fördelningssystem utifrån den gemensamma strategin som finns i det regionala ALF-avtalet. Fortsatt granskning fokuserar på huruvida FoU-fördelningssystemets konsekvenser har setts över.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29337 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1371	**Forskning** Landstingsstyrelsen och Konsistoriet bör säkerställa att de administrativa funktionerna kan ge kliniska forskare relevant stöd."	🟡	**ÅR 2019** Arbete påbörjat. Rekommendationen fortsätter följas upp av revisionen.
29339 **Från rapport** 1/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1372	**Forskning** Landstingsstyrelsen bör säkerställa att adekvata krav på och förutsättningar för vårdgivarnas medverkan i klinisk forskning formuleras i vårdavtalen."	🟡	**ÅR 2019** Arbete påbörjat. Rekommendationen fortsätter följas upp av revisionen.
29346 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1479	Regionstyrelsen bör tydliggöra beskrivningar över ansvarsfördelningen och beslutsstrukturen i programmet, framför allt vilka beslut som ska fattas på tjänstemanna- respektive politisk nivå.	🟡	**ÅR 2019** Tydliggörande av FVMs styrning har gjorts i styrdokument som programdirektiv. Revisionen har inte sett förtydliganden mellan tjänstemanna- resp. politisk nivå. Rekommendationen anses vara delvis genomförd.
29348 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1480	Regionstyrelsen bör se till att en strategi tas fram för att kunna hantera ersättning (avslut eller utfasning) av alla existerande it-system/avtal.	🟡	**ÅR 2019** Kartläggning av applikationer är genomförd. Ett specifikt projekt för integration, samexistens och migrering har etablerats inom ramen för FVM-programmet för att säkra strategin framåt. Rekommendationen kvarstår tills dess att dokumenterad strategi finns.
29351 **Från rapport** 9/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1481	Regionstyrelsen bör se till att beräkningar av förberedande åtgärder, nödvändiga it-uppgraderingar o dyl. genomförs inom kort för att ha full kontroll över kostnaderna.	🟡	**ÅR 2019** Arbete pågår för att klargöra förberedande åtgärder, it-uppgraderingar o dyl samt att kostnadsberäkna dessa. Detta kommer att finnas med som en bilaga i underlaget för tilldelningsbeslut som kommer att presenteras för regionstyrelsen. Rekommendationen kvarstår tills dess att pågående arbetet resulterat i ett dokumenterat underlag.
29371 **Från rapport** 2019 Delrapport	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen behöver säkerställa att instruktionen för utskott och be-redningar följer kommunallagen och	–	

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
Tidigare ID 1570	reglementen exempelvis när det gäller rätt att besluta i brådskande ärenden."		
29372 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1571	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör välja ledamöter och ersättare till alla sina utskott och beredningar."	🟡	**ÅR 2019** Regionstyrelsen valde i november och december 2019 ledamöter och ersättare till sina underorgan. Efter dessa val har ena ledamoten i arvodesutskottet avsagt sitt uppdrag varav fyllnadsval kommer att ske under 2020.
29375 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1573	**Ansvar och befogenheter** Regionstyrelsen bör säkerställa att beskrivningar av sina utskott och be-redningar på regionens webbsida överensstämmer med styrelsens reglemente och instruktionen."	–	
30106 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1579	Regionstyrelsen bör säkerställa att mål och indikatorer inför fullmäktiges budgetbeslut är tillräckligt beredda, förankrade och att det finns en process för kvalitetssäkring.	–	**Delår 2019** Värdet av att ha en nulägesanalys, tillgänglig tid för framtagande av indikatorer, definierade och kvalitetssäkrade indikatorer är betydande att ta hänsyn till innan beslut för att säkerställa att målen kan följas upp under kommande verksamhetsår.
30108 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1568	Regionstyrelsen behöver säkerställa att reglementen överensstämmer med kommunallagen när det gäller att - nämnden självständigt ska besluta vem som har närvarorätt i syfte att lämna upplysning på sammanträdet, - nämnden självständigt ska besluta om att inrätta eventuell beredning inklusive att bestämma beredningens sammansättning och mandattid, -utskott inte kan ha en beredning under sig, - regionstyrelsens mandattid inte anges på två olika sätt.- färdtjänstnämnden respektive vårdens kunskapsstyrningsnämnd kan säkerställa sitt verksamhetsansvar och utföra sitt uppdrag från fullmäktige genom tillräcklig rådighet över förvaltningen.	–	

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
30109 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1569	Regionstyrelsen bör i reglementena tydliggöra när det gäller - ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvårdsnämnden och vårdens kunskapsstyrningsnämnd, framförallt gällande kvalitetsregister samt patientsäkerhets- och vårdhygienfrågor.- ansvarsfördelningen mellan regionstyrelsen och fastighets- och servicenämnden, framförallt när det gäller försäljning och förvärv av fastighet.- regionstyrelsens uppsiktsplikt över föreningar.- utpekat ansvar för att vissa lagar efterlevs.	–	
38481 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.	–	
38482 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.	–	
46057 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i samråd med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra gränsdragningen mellan regionstyrelsens ansvar för övergripande uppgifter respektive tillväxt- och regionplanenämndens ansvar för övriga delar av det regionala utvecklingsansvaret.	–	
46059 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionstyrelsen bör i samråd med Tillväxt- och regionplanenämnden ta fram en strategi för vilka delar av det regionala utvecklingsuppdraget som ska finansieras med externa respektive interna medel.	–	

Säkerhet

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29199 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1246	**Skalskydd för IT-installationer** Regionstyrelsen bör i styrande dokument specifikt reglera skalskyddsfrågor för informationstillgångar som grundar sig på vedertagna standarder inom området samt ta fram en gemensam sammanhållen strategi för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler."		**Delår 2020** När det gäller rekommendationen hur långt arbetet med att implementera kravkatalogen för datahallar och tekniska lokaler hunnit så har regionledningskontoret har tagit fram ny kravkatalog avseende datahallar och tekniska lokaler. Kravkatalogen baseras på MSB:s vägledning Fysisk informationssäkerhet i it-utrymmen[1] och har implementerats i Region Stockholms it-stöd för informationssäkerhet, den s.k. Complianceportalen. Kvalitetssäkring har skett med stöd av Serviceförvaltningen och Danderyds sjukhus. Beslut om fastställande av kravkatalogen kommer att ske hösten 2020. Därefter blir kravkatalogen tillgänglig för samtliga nämnder och bolag inom regionen. Till följd av den pågående Corona-pandemin har den planerade tillämpningen fått senareläggas något. [1] Myndigheten för samhällsskydd och beredskap publikation MSB629
29200 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1247	**Skalskydd för IT-installationer**- Regionstyrelsen bör säkerställa att risk och sårbarhetsanalyser avseende skalskyddet för datahallar och skyddsvärda tekniska lokaler sker regelbundet och att uppföljning av skalskyddsarbetet sker systematiskt."		**Delår 2020** Arbetet med att utveckla och implementera en systematisk process för uppföljning av fysiskt skydd i datahallar och tekniska lokaler pågår. En genomlysning av ansvar och roller utifrån gällande riktlinjer för säkerhet pågår och arbete återstår i denna del. Serviceförvaltningen IT har tagit fram en klassificeringsmatris för tekniska it-utrymmen. Locum har tagit fram motsvarande klassificeringsmodell för sitt ansvarsområde. Kontroller med stöd av den nya kravkatalogen för datahallar och tekniska utrymmen planeras inarbetas i Locums respektive Serviceförvaltningens lokala kontrollprocesser. Strategisk uppföljning planeras ske genom Regionledningskontoret på årlig basis i samband med bokslut.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29357 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1484	Regionstyrelsen behöver säkerställa att rutiner för uppföljning av informationssäkerhet gentemot privata vårdgivare tas fram och efterlevs.		**ÅR 2019** Samtliga nämnder och bolag har under 2019 genomfört en risk- och sårbarhetsanalys enligt, utifrån vilka regionstyrelsen sammanställer en koncernövergripande analys (planerad att fastställas av RS under 2019) som blir underlag till den krisberedskapsplanen som ska tas fram 2020. Krisberedskapsplanen föreslås beslutas av regionfullmäktige hösten 2020. Med anledning av regionens deltagande i Samverkan Stockholmsregionen (länsstyrelsen) så arbetar en beredningsgrupp med att samordna förberedelser och deltagande från HSF, TF och RLK.
29358 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1485	Regionstyrelsen bör ytterligare stärka samordningen och uppföljningen av regionens krisberedskap.		**ÅR 2019** Samtliga nämnder och bolag har under 2019 genomfört en RSA, utifrån vilka regionstyrelsen sammanställer en koncernövergripande analys vilken blir underlag till den krisberedskapsplanen som ska tas fram 2020.Vissa delar av regionen (HSF, TF och RLK) arbetar i en beredningsgrupp med att samordna förberedelser. Detta är insatser av engångskaraktär och fyller inte ett kontinuerligt behov av samordning och uppföljning. Rekommendationen får anses endast till viss del vara genomförd.

Ägarstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29324 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1354	Landstingsstyrelsen bör i beredningen av ändrade ägardirektiv tydligare ange mål och strategisk inriktning för respektive bolag		**Delår 2020** Från och med 2019 återfinns ägardirektiven i regionfullmäktiges budget, där också anslag, resultatkrav och mål specificeras. I budgeten anges också inriktning för bolaget. Regionstyrelsen avser att återkomma i samband med förslag till budget 2021 med förslag till utvecklade ägaerdirektiv. Följs upp i en uppföljande granskning av ägarstyrningen

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			till ÅR 2020.
29326 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1355	Landstingsstyrelsen bör tydliggöra ägarrepresentanternas uppdrag och roll samt ange hur uppdraget ska återrapporteras.	🟡	**Delår 2020** Ägarrepresentanterna är enligt RLK en del av regionstyrelsens uppsiktsansvar. Representanterna är adjungerade till styrelsen och har yttranderätt. Den formella uppföljningen sker enligt RLK löpande inom ramen för den ordinarie budget och bokslutsprocessen. Följs upp i en uppföljande granskning av ägarstyrningen till ÅR 2020.
29327 **Från rapport** 5/2018 Projektrapport **Tidigare ID** 1356	Landstingsstyrelsen bör i sin roll som ägare och genom utskott ta ett aktivt ansvar i styrning och uppföljning av SL och förvaltningar i bolagsliknande former.	🟡	**Delår 2020** På grund av covid-19-pandemin har ägardialogerna flyttats till efter sommaren. RLK bereder frågan om hur ägardialogerna kan utvecklas både avseende bolagen och de bolagsliknande nämnderna. Följs upp i en uppföljande granskning av ägarstyrningen till ÅR 2020.
38583 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionstyrelsen behöver tydliggöra vad ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.	–	

Region Stockholm

Bilaga 2

Regionrevisorerna

Rekommendationer till ledning – Delår 2020

Ekonomistyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
37774 **Från rapport** 2019 Årsrapport	Regionledningskontoret bör dokumentera hanteringen av statsbidrag inklusive roller och ansvar för att minska sårbarheten vid personella förändringar	–	

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29139 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 1005	**Statsbidrag** Landstingsstyrelsens förvaltning bör uppdatera beslutsordningen med uppgifter om rätten att fatta verkställighetsbeslut om vidareförmedling av statsbidrag."	🔴	**Delår 2020** Riktade statsbidrag är ofta tidsbegränsade och tidpunkt för beslut om dessa bidrag överensstämmer ofta inte med regionens budgetprocess. För att regionen ska kunna nyttja dess medel i enlighet med t.ex. överenskommelser mellan staten och SKR, menar RLK att verkställighetsbeslut kan vara motiverade. RLK delar revisionens bedömning och avser att ta initiativ till att ändra beslutsordningen.
29155 **Från rapport** 8/2017 Projektrapport **Tidigare ID** 1106	**Ärendeprocessen** Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en landstingsövergripande vägledning för utformning av och innehåll i ekonomiska och eventuellt andra konsekvensbeskrivningar i beslutsunderlagen till nämnder och styrelser	🟡	**ÅR 2019** Anvisningar för beslutsunderlag till regionstyrelsen har uppdaterats och kommer att revideras löpande. Anvisningarna gäller för regionledningskontoret.
29203 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1253	**Lönehantering** Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att de kontroller som ska genomföras vid löneutbetalningar dokumenteras i en rutinbeskrivning eller checklista som stöd till cheferna.	🔴	**Delår 2020** Följs upp i särskild granskning av löneprocessen hösten 2020

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29204 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1254	**Lönehantering** Landstingsstyrelsens förvaltning bör säkerställa att uppföljning sker av att samtliga ansvariga chefer granskar och signerar sina utanordningslistor.	🔴	**Delår 2020** Följs upp i särskild granskning av löneprocessen hösten 2020.
29362 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1490	**Hantering av allmänna handlingar** Regionledningskontoret bör systematisera och förtydliga utlämnandeprocessen i sin helhet från att begäran inkommer till dess att handling lämnas ut. Även processen för avslagsbeslut och överklagan behöver förtydligas.	🔴	**ÅR 2019** Översyn av rutiner pågår och dokument som beskriver utlämnandeprocessen ses över.
29363 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1491	**Hantering av allmänna handlingar** Regionledningskontoret bör ta fram rutiner för hantering och diarieföring av handlingar som omfattas av sekretess."	🟡	**Delår 2020** Översyn av rutiner pågår och planeras att fastställas under 2020.
29364 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1492	**Hantering av allmänna handlingar** Regionledningskontoret bör se till att regelbundna kontroller av diarieföring och hantering av allmänna handlingar genomförs inom verksamheten.	🟡	**Delår 2020** Ansvaret för diarieföring och korrekt hantering av allmänna handlingar ligger på respektive medarbetare och chefer har ansvar för att uppmärksamma medarbetare på de lagkrav som gäller. Däremot görs ingen stickprovskontroll av att hanteringen sker på ett korrekt sätt. Kontroller av regelefterlevnad kommer enligt uppgift att införas under andra halvåret 2020. Hantering av allmänna handlingar och diarieföring ingår som en del i den kurs i förvaltningskunskap som alla nyanställda vid RLK ska gå. RLK:s registratorer bistår kontorets anställda vid frågor om korrekt hantering av allmänna handlingar och diarieföring.
29365 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1493	**Ersättning till förtroendevalda** Regionledningskontoret bör införa kontroller före och efter utbetalning som säkerställer att rätt arvode/ersättning betalas ut."	🟢	**Delår 2020** Rekommendationen bedöms vara åtgärdad.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29368 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1497	**Dataskyddsförordningen** Regionledningskontoret bör inventera och förteckna samtliga personuppgiftsbehandlingar."	🟡	**ÅR 2019** Uppföljning visar att inventering och förteckning av personuppgiftsbehandlingar pågår.
29369 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1498	**Ledningsnära kostnader och representation** Regionledningskontoret bör stärka internkontrollarbetet avseende ledningsnära kostnader och representation."	🟡	**Delår 2020** Vid granskning av transaktioner har revisionen noterat avvikelse där underlag inte kunde inhämtas. Rekommendationen kvarstår därmed.
29370 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1566	**Koncernfinansiering – generellt** I syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen bör följande upprättas: - dokumenterade rutinbeskrivningar för väsentliga processer med påverkan på den finansiella rapporteringen - dokumenterade riskanalyser med identifiering av motverkande kontrollmoment	🟡	**Delår 2020** Det saknas fortfarande specifika rutin- och processbeskrivningar för väsentliga processer, varför rekommendationen kvarstår.
29377 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1574	**Leverantörsfakturahantering** Regionledningskontoret bör dokumentera utförda kontroller avseende större fakturor för att erhålla spårbarhet till utförda kontroller.	🟡	**Delår 2020** Revisionen har noterat kontrollmoment i leverantörsfakturahanteringen som inte dokumenteras på ett tydligt och uppföljningsbart sätt. Exempelvis dokumenteras inte stickprovskontroller av höga kostnader och representationskostnader i syfte att bedöma kostnadernas rimlighet. Rekommendationen kvarstår därmed.
29378 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1576	**Lönehantering** **R**egionledningskontoret bör säkerställa att genererade logglistor ur Heroma tas fram för regelbunden kontroll och kvalitetssäkring av ändringar av fasta data för att minska risken för felaktiga ändringar.	–	**Delår 2020** Följs upp i samband med särskild granskning av löneprocessen hösten 2020.

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29379 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1577	**Beräkning av personalomkostnadspålägg** Regionledningskontoret bör implementera en efterföljande kontroll för uppföljning av modellen för personalomkostnadspålägg."		**Delår 2020** Den schablonbaserade beräkningsprocessen bygger i allt väsentligt på en tillräcklig intern kontroll. Däremot kan dokumentationen av genomförda kontrollmoment förbättras.

Investeringar

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
36767 **Från rapport** 14/2019 Projektrapport	Regionledningskontoret bör ta fram en dokumenterad instruktion för regionens investeringsråd som tydliggör rådets uppgifter, ansvar och mandat.	–	

Miljö

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29119 **Från rapport** 2015 Årsrapport **Tidigare ID** 813	Regionledningskontoret bör tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen inför genomförandebeslut, dels för att täcka miljöbalkens krav, dels för att täcka de krav som landstingets miljöpolitiska program ställer upp."		**ÅR 2019** De stödjande dokumenten till investeringsriktlinjen som ska tydliggöra hur investeringarnas miljöpåverkan ska beskrivas i beslutsunderlagen är ännu inte framtagna.
29202 **Från rapport** 2017 Årsrapport **Tidigare ID** 1252	**Miljöredovisning** Regionledningskontoret bör ta fram en rutin för den samlade miljöredovisningsprocessen, i syfte att dels säkerställa processen, dels förenkla och underlätta för verksamheterna att göra rätt."		**ÅR 2019** Rutiner har sänts ut till verksamheter för hur miljöredovisningen ska rapporteras in. Under 2019 har det dock funnits otydligheter för regionens verksamheter hur miljömålen i budgeten ska rapporteras in. Det har även varit administrativt tungt för verksamheter att rapportera in miljömål både för miljöprogrammet och för separat mål i budget. Förtydligande kring inrapportering ska ges i samband med verksamhetsberättelse för 2020 och vid framtagande av en ny hållbarhetsstrategi för regionen 2021.

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29361 **Från rapport** 2018 Årsrapport **Tidigare ID** 1489	**Skydd mot otillåten påverkan** Regionledningskontoret bör formalisera och systematisera riskanalysarbetet på koncernövergripande nivå."	🟡	**ÅR 2019** Ny resurs på avdelningen för säkerhet och beredskap ska tillsättas i februari 2020. Resursen kommer bland annat kommer ha till uppdrag att utveckla det koncenövergripande arbetet kring risk- och sårbarhetsanalyser vilket även inkluderar risker som rör skydd mot otillåten påverkan

Personal

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29131 **Från rapport** 2016 Årsrapport **Tidigare ID** 991	**Pensionshantering** Landstingsstyrelsens förvaltning bör införa rutiner och kontrollmoment i löne- och personalsystemen så att pensionsavtalet följs och därmed minska risken att anställda oavsiktligt får pensionsgrundande inkomst efter att barnet fyllt åtta år eller avslutat första skolåret."	🟢	**Delår 2020** En kontroll har införts från september 2020. Vid lönekörning så ställs en kontrollfråga i lönesystemet där varje enhet kontrollerar lönearten innan lönekörning. Detta för att säkerställa att ingen anställd ligger på fel löneart som kan vara pensionsgrundande. Kontrollen är inte automatisk i systemet. Revisionen bedömer dock rekommendationen som åtgärdad då det finns kontrollmoment samt uppföljning.

Räkenskaper

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29380 **Från rapport** 2019 Delrapport **Tidigare ID** 1578	**Redovisning av fordran** Regionledningskontoret bör implementera en spårbar och dokumenterad kontroll avseende redovisningen av de poster som är hänförliga till förvaltningen för utbyggd tunnelbana."	–	

Strategisk styrning och organisation

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
46058 **Från rapport** 1/2020 Projektrapport	Regionledningskontoret bör ta fram en dokumenterad process som tydliggör hur remisser och yttrande ska hanteras internt inom Region Stockholm.	–	

Verksamhetsstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29143 **Från rapport** 2017 Delrapport **Tidigare ID** 1071	**Kontroll av legitimationer** Landstingsstyrelsens förvaltning bör ta fram en gemensam rutin för kontroll av sjukvårdspersonals legitimationer."		**ÅR 2019** Arbete med att ta fram rutin för att hämta in uppgifter från Socialstyrelsen för samkörning med Heroma har skett. Svårighet har dock uppstått p.g.a. brister i Socialstyrelsens register. Arbetet fortsätter på central nivå. Respektive förvaltning fortsätter därför i enlighet med egna rutiner för att säkerställa att samtlig personal som anställs har rätt kompetens tills dess att systemproblemen är avhjälpta.

Övriga

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29312 **Från rapport** 2018 Delrapport **Tidigare ID** 1337	Ledningen bör tillsammans med ledningen för Internfinans ta fram skriftliga rutiner för publicering av finansiella rapporter där tidplan, ansvar och roller framgår för att säkerställa att lagar och regelverk som omfattar kreditfalicieterna efterlevs.		**Delår 2019** Frågan har diskuterat mellan Internfinans och RLK. I nuläget kvarstår för RLK att uppdatera processen för finansiella rapporter.

Regionrevisorerna

2020-04-15

Diarienummer
RK 2019-0018

Regionstyrelsen

ÅRSRAPPORT 2019
Regionstyrelsen

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade 2020-04-15 att överlämna rapporten till regionstyrelsen för yttrande senast 2020-08-31.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Kenneth Strömberg
Ordförande

Christina Holmqvist
Sekreterare

Region Stockholm
Regionrevisorerna
Box 22230
104 22 Stockholm

Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se

Säte: Stockholm
Org.nr: 232100-0016
www.sll.se

Besök oss: Hantverkargatan 25B, T-bana Rådhuset, se www.sl.se

Regionstyrelsen

I den årliga revisionen prövas om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Bedömning för år 2019

	Tillfreds-ställande	Inte helt tillfredsställande	Otillfreds-ställande
Ekonomiskt och verksamhetsmässigt Resultat	**X**		
	Tillräcklig	Inte helt tillräcklig	Otillräcklig
Intern styrning och kontroll		**X**	
	Rättvisande	Inte rättvisande	
Räkenskaper	**X**		

Ekonomiskt- och verksamhetsmässigt resultat

År 2019 uppgår årets resultat exklusive omställningskostnader till 1 723 mnkr, vilket är 1 583 mnkr högre än budgeterat för regionen som helhet. Resultatet inklusive omställningskostnader kopplat till genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård uppgår till 1 497 mnkr. Resultatet har också påverkats av jämförelsestörande poster som avser realisationsvinster (67 mnkr) och ökade pensionskostnader i bolagen till följd av sänkt diskonteringsränta (667 mnkr). Om dessa poster inte medräknas uppgår resultatet till 2 323 mnkr.

Årets investeringar uppgår till 11 923 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 76 procent av den budgeterade årsvolymen. För enskilda projekt varierar upparbetningsgraden väsentligt.

I fullmäktiges budget för 2019 anges åtta övergripande mål. Målet om *ekonomi i balans* har uppnåtts. Målet om att *Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* har inte kunnat mätas. Regionstyrelsen bedömer att av de övriga övergripande målen har alla utom det som gäller *regional utveckling för hållbar tillväxt* uppnåtts. Revisionen anser att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av fullmäktiges övergripande mål. Detta eftersom valda indikatorer endast mäter en del av målet. Revisionen konstaterar dock att det pågår ett arbete för att utveckla ytterligare indikatorer.

Fullmäktige beslutar, framför allt i budgeten, om uppdrag till nämnder och styrelser. Antalet uppdrag uppgår totalt till 241 stycken. Av dessa är 133 (55 procent) avslutade,102 (42 procent) pågående medan 6 (3 procent) inte är påbörjade. Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppföljning av att regionfullmäktiges uppdrag genomförs i huvudsak är tillräcklig.

För år 2019 bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande.

Samordning, styrning och kontroll

Revisionen bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga

åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har negativa avvikelser mot fullmäktiges resultatkrav, framför allt för Karolinska Universitetssjukhuset, fortsatt att öka. Utfallet för sjukhuset innebär en negativ avvikelse på 1 587 mnkr, vilket påverkar hela regionens ekonomi.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig. Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Ett av dessa ärenden är ett delgenomförandebeslut på 170 mnkr gällande livstidförlängning av gröna linjens signalsystem som är en del av objektet Anpassning trafikstyrningssystem befintlig tunnelbana, beräknat till över 300 mnkr. Det framgick av ärendet att beslutet handlade om en del av en mer omfattande investering och eftersom investeringar ska betraktas i sin helhet vid beredningen borde detta delgenomförandebeslut ha behandlats av fullmäktige.

Vidare bedömer revisionen att det under större delen av året har saknats riktlinjer för hur investeringsärenden ska hanteras. En konsekvens av detta är bland annat att trafiknämnden även beslutat om fem utrednings- respektive inriktningsbeslut som alla var och en har en, direkt angiven eller uppskattad, totalutgift på mer än 300 mnkr, t.ex. objekt Samkörbarhet och objekt Bytespunkt Slussen upprustning. Detta har inte stöd vare sig i den tidigare investeringsstrategin där beloppsgränsen låg på 100 mnkr eller i de nya riktlinjerna som beslutades i november 2019 där beloppsgränsen är 300 mnkr.

Regionstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet och flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer. Regionstyrelsen behöver dock vidta åtgärder för att stärka samordningen av anskaffningen av medicinteknisk utrustning till sjukvården. Revisionen bedömer vidare, liksom 2018, att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag använt sig av direktupphandlingar. Det innebär risk för att flera upphandlingarna skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Revisionen menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har som kan leda till lägre kostnader.

När det gäller extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap bedömer revisionen att regionstyrelsen bör säkerställa att arbets- och personalutskottet, när krisledningsnämnden inte är aktiverad, följer upp krisberedskapsarbetet för att kunna prioritera mellan och utveckla åtgärder. Regionstyrelsen bör också tydliggöra var i organisationen som verksamhetsöverskridande frågor ska omhändertas samt anpassa fullmäktiges krisberedskapsplan till nuvarande organisation.

Revisionen bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Räkenskaper

Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Regionstyrelsens resultatenheter

Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Årsbokslutet för regionstyrelsen/regionledningskontoret och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Övriga nämnder och styrelser

Revisionens granskning av nämnder och styrelser visar att verksamheterna till stor del har bedrivits enligt fullmäktiges mål och uppdrag, men det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande för Danderyds sjukhus AB och Södersjukhuset AB. Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som otillfredsställande för Karolinska Universitetssjukhuset.

Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen som inte helt tillräcklig för hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Stockholms läns sjukvårdsområde, trafiknämnden, färdtjänstnämnden, fastighets- och servicenämnden samt landstingshuset i Stockholm AB. Den interna styrningen och kontrollen bedöms som otillräcklig för Karolinska Universitetssjukhuset.

Räkenskaperna bedöms för samtliga nämnder och styrelser vara rättvisande.

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Mikael Löwenhielm

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-06-26

RS 2020-0397

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen.

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning
Regionrevisorerna bedömer att årsredovisningen för Region Stockholm i allt väsentligt är upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR[1]:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms av revisorerna i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande. För år 2019 bedömer revisorerna det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande. Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms av revisorerna vara tillräcklig. Regionrevisorerna bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte har varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

[1] Rådet för kommunalredovisning

Bakgrund
I den årliga revisionen prövar regionrevisorerna om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Årsredovisningen för Region Stockholm bedöms av regionrevisorerna i allt väsentligt vara upprättad enligt god revisionssed, enligt lagen om kommunal redovisning och RKR[2]:s rekommendationer. Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

För år 2019 bedöms det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande. Bedömningen är en förbättring jämfört med 2018 då det verksamhetsmässiga resultatet bedömdes som inte helt tillfredsställande.

Den interna styrningen och kontrollen inom regionledningskontoret inklusive skadekonto bedöms, utifrån genomförd granskning, vara tillräcklig.

Årsbokslutet för regionstyrelsen, regionledningskontoret och koncernfinansiering är i allt väsentligt upprättade enligt lagen om kommunal redovisning, enligt god redovisningssed, enligt Region Stockholms anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning.

Regionrevisorerna bedömer, utifrån genomförd granskning, att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte har varit helt tillräcklig. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2018.

Överväganden

- Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har i samband med den löpande uppföljningen uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att skyndsamt vidta erforderliga åtgärder för en ekonomi i balans. Trots detta har negativa avvikelser mot fullmäktiges resultatkrav, framför allt för Karolinska Universitetssjukhuset, fortsatt att öka.

[2] Rådet för kommunalredovisning

Regionledningskontorets kommentar:
Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och rapporteringen under året tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Regionledningskontoret konstaterar att resultatet för 2019 uppgick till 1 497 miljoner kronor, vilket är 1 715 miljoner kronor högre än budgeterat resultatet. Jämfört med 2018 ökade årets resultat 2019 med 114 miljoner kronor. Kostnadsutvecklingstakten 2019 uppgick till 4,6 procent, vilket understiger den budgeterade kostnadsökning på 5,0 procent. Jämfört med 2018 har kostnadsökningstakten minskat med 1,3 procentenheter.

I budget 2020 för Region Stockholm framhålls att en förutsättning för att Region Stockholm ska ha en hållbar ekonomi är att kostnadsutvecklingstakten i samtliga nämnder och bolag begränsas. Regionledningskontoret följer upp och analyserar samtliga nämnder och bolag, med ett särskilt fokus på de nämnder och bolag som har störst problem, för att ge mesta möjliga stöd för att nuvarande och tillkommande åtgärder ska kunna genomföras, samt att mål, uppdrag och en ekonomi i balans kan nås i Region Stockholm.

Styrningen av bolag och nämnder utgår från av fullmäktiges beslutad ägarpolicy och ägardirektiv, samt inriktningar för nämnder. Styrningen omfattar uppföljning av verksamheterna. Övergripande strategisk samordning hanteras beroende på fråga av regionstyrelsens produktionsutskott samt Landstingshuset i Stockholm AB:s styrelse, samt regionfullmäktige. För den löpande produktionssamordningen av vårdproducerande verksamheter svarar sedan hösten 2019 produktionsdirektören. Styrningen av verksamheterna sker genom möten och dialoger med regionstyrelsens produktionsutskott och Landstingshuset i Stockholm AB:s styrelse, där ärenden avseende ekonomi och verksamhet för nämnder och bolag behandlas genom föredragningar som tjänstemän gör på styrelsesammanträdena, som vid behov följs upp med beslutsärenden eller ytterligare underlag vid kommande sammanträden. Ägardialoger har hållits under hösten 2019 och protokollförts.

Trots den negativa resultatavvikelsen för Karolinska Universitetssjukhuset fanns det under 2019 positiva trender avseende kostnadsutvecklingen. Verksamhetens kostnader har haft en sjunkande trend och per december 2019 uppgick utvecklingen till 2,5 procent jämfört med 6,5 procent för december 2018. Dessutom har personalkostnaderna utvecklats i önskad riktning och ökade med endast 1,1 procent, vilket främst kopplas till att antalet helårsarbeten minskade jämfört med föregående år. Antalet

helårsarbeten (avtalad tid) var 254 färre, 1,6 procent, jämfört med föregående år. Kostnaden för inhyrda sjuksköterskor verkar ha stabiliserats. Kostnadsökningstakten avseende läkemedel förbättrades under hösten och låg på 5,9 procent för 2019. Kostnadsutvecklingen under 2019 avseende konsultkostnader sjönk med 34,7 procent. Därtill uppmärksammar regionledningskontoret på publikation i tidskriften Newsweek i mars 2020, som rankar Karolinska Universitetssjukhuset som det tionde mest framstående sjukhuset i världen.

Under 2020 har de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm försämrats radikalt med anledning av covid-19-pandemin.

- Regionrevisorerna bedömer att regionstyrelsens uppsikt över Region Stockholms investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig. Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Vidare bedömer revisionen att det under större delen av året har saknats riktlinjer för hur investeringsärenden ska hanteras.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionstyrelsen har begärt förlängd tid för att lämna ett yttrande på regionrevisorernas granskning till den 31 oktober 2020 (RS 2020-0232).

Regionstyrelsen har under 2019 och början av 2020 yttrat sig över de synpunkter och rekommendationer som framförts av regionrevisorerna, avseende följande rapporter:

- RS 2019-1207, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 5/2019, Beredskap för extraordinära händelser i fredstid

- RS 2019-1208, Yttrande över regionrevisorernas rapport 7/2019, Hållbart byggande

- RS 2019-1209, Yttrande över regionrevisorernas rapport 8/2019, Strategisk planering och samordning av vårdfastigheter

- RS 2019-1210, Yttrande över regionrevisorernas rapport 9/2019, Beställarnämndernas förutsättningar för avtalsuppföljning

- RS 2019-1064, Yttrande över regionrevisorernas delrapport 2019 för regionstyrelsen

- RS 2019-0207, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 9/2018 –Framtidens vårdinformationsmiljö – förutsättningar för IT – och verksamhetsutveckling

- RS 2019-0332, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport 14/2018 – Framtidens hälso- och sjukvård – Genomförande 2018

- RS 2019-0333, Yttrande över regionrevisorernas projektrapport nr 13/2018 – God ekonomisk hushållning – Styrning och kontroll av ökande investeringsvolymer

- RS 2019-0579, Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2018 för landstingsstyrelsen

Regionrevisorernas årsrapport 2019 innefattar 70 rekommendationer, varav sex rekommendationer är nya.

Rapport (ursprung)	**Återstående rekommendationer enligt regionrevisorerna**	**Åtgärdat enligt regionlednings-kontoret**
Projektrapporter Del- och årsrapporter	64	30 (47 %)
Årsrapport 2019	6	1 (17 %)
Totalt	**70**	31 (44 %)

Regionledningskontoret ser regionrevisorernas granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där årsrapporten är en viktig och återkommande avstämningspunkt. Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning. Regionledningskontoret bedömer att av de 70 rekommendationerna har 31 rekommendationer, 44 procent, åtgärdats. Av återstående 39 rekommendationer pågår arbete med 33 av dessa. Sex rekommendationer återstår att hantera. Regionledningskontoret kommer föra en dialog med regionrevisorerna om att avsluta de rekommendation där regionledningskontoret sedan tidigare bedömt att arbetet är genomfört.

Regionledningskontoret kommenterar i det följande de sex nya rekommendationer som regionrevisorerna lämnat i årsrapport 2019.

Inköp och upphandling
Regionstyrelsen bedriver ett utvecklingsarbete inom inköpsområdet och flera initiativ ligger i linje med revisionens tidigare rekommendationer. Regionstyrelsen behöver dock vidta åtgärder för att stärka samordningen av anskaffningen av medicinteknisk utrustning till sjukvården. Revisionen bedömer vidare att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag använt sig av direktupphandlingar. Det innebär risk för att flera upphandlingarna skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Regionrevisorerna menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt att Region Stockholm drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har som kan leda till lägre kostnader.

- Regionstyrelsen bör säkerställa dels att krav i styrdokument och arbetssätt i Region Stockholms ökar antalet samordnade upphandlingar av medicinteknisk utrustning (MTU), dels att sådana avtal alltid följs upp aktivt och systematiskt.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar revisorernas uppfattning i rekommendationen. För att öka antalet samordnade upphandlingar och systematisk uppföljning av ingångna avtal av MTU, finns de inköpskategorier som omfattar MTU med i nästa version av utrullningsplan för inköpskategorier och kategoriansvar under 2021. Utrullningsplanen kommer inarbetas i budget 2021.

- Regionstyrelsen bör säkerställa att det finns en långsiktig, samlad och övergripande plan avseende anskaffning av medicinteknisk utrustning för Region Stockholms totala behov.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionledningskontoret delar revisorernas uppfattning i rekommendationen. I plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm beslutade regionfullmäktige i maj 2020, RS 2019-1148, att Region Stockholms nämnder och bolag årligen, med start i samband med verksamhetsplaneringen för verksamhetsåret 2021, ska upprätta en plan för de kommande tre årens upphandlingar. Dessa planer kommer omfatta MTU.

Strategisk styrning och organisation

- Regionstyrelsen bör utse förvaltningschefer inom vårdens kunskapsstyrningsnämnd respektive färdtjänstnämndens verksamhetsområde så att vidaredelegering kan ske i enlighet med kommunallagen.

Regionledningskontorets kommentar:
Revisorerna framför en synpunkt i sin rekommendation som bör beaktas. Regionledningskontoret avser att under hösten 2020 utreda frågan om det krävs förvaltningschefer för angivna nämnder, och om behovet av förvaltningschefer är ett krav för att uppfylla delegationsrätten.

- Regionstyrelsen bör i enlighet med kommunallagen ändra i reglementet för hälso- och sjukvårdsnämnden så att nämnden själv inrättar underorgan som exempelvis långtidsutredningen.

Regionledningskontorets kommentar:
I ärendet om översyn av Region Stockholms reglementen, RS 2019-1079, avser regionledningskontoret lämna förslag om tydliggörande av nämndernas möjligheter att tillsätta beredningar, detta genom ändring i 28 § reglementet med allmänna bestämmelser för regionstyrelsen och övriga nämnder. Rekommendationen är i och med detta åtgärdad.

Ekonomistyrning

- Regionstyrelsen bör i samverkan med hälso- och sjukvårdsnämnden klargöra ansvaret för kostnader för strategiska investeringar i avtalen med vårdgivarna.

Regionledningskontorets kommentar:
Regionsledningskontoret anser att ansvaret för kostnader kopplade till strategiska investeringar framgår av reglementen för regionstyrelsen och övriga nämnder (RS 2019-1079). Hälso- och sjukvårdsnämnden ska enligt sitt reglemente finansiera och styra hälso- och sjukvårdsverksamheten genom avtal och överenskommelser med privata utförare och Region Stockholms nämnder och bolag. Då hälso- och sjukvårdsverksamheten inte kan bedrivas utan lokaler och utrustning, leder detta till att hälso- och sjukvårdsnämnden även har ett ansvar för finansiering av dessa delar. Vårdgivarnas ansvar är att bedriva verksamheten inom de förutsättningar som anges i vårdavtalen, vilket inkluderar ansvar för lokalhyror och medicinteknisk utrustning. Regionledningskontoret ser ett fortsatt behov av dialog med vårdgivarna, så att finansieringsfrågan säkerställs inför beslut om strategiska investeringar.

Ägarstyrning

- Regionstyrelsen behöver tydliggöra vad ansvaret för strategisk samordning mellan sjukhusen enligt fullmäktiges styrdokument innebär i praktiken.

Regionledningskontorets kommentar:
I samband med regionfullmäktiges behandling av tertialrapport per april 2020, RS 2019-1041, förväntas regionstyrelsen uppdras att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden samt övriga berörda nämnder och bolag, med beaktande av bland annat lärdomar under pandemin, utarbeta förslag som tydliggör rollerna och ansvarsfördelningen mellan Landstingshuset i Stockholm AB, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och Region Stockholms hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag, samt hur förändrade arbetssätt bör omhändertas framöver. I detta arbete kommer även revisorernas rekommendation i denna del att beaktas.

Ekonomiska konsekvenser
Arbetet med att genomföra aktiviteterna i enlighet med regionrevisorernas rekommendationer hanteras inom regionstyrelsens budget.

Katarina Holmgren
Tf regiondirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Regionrevisorerna

Godkänd av Katarina Holmgren, 2020-06-26

Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-08-12

RS 2020-0397

Regionstyrelsen

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande, i övrigt anförs följande:

Regionrevisorernas synpunkter är en del i arbetet att förbättra Region Stockholms verksamhet. För år 2019 bedömer revisorerna det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet som tillfredställande, vilket är en förbättring från 2018.

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har i budget och rapporteringen under året tydligt redogjort för nämnder och bolag vikten av att begränsa kostnadsutvecklingen. Resultatet för 2019 uppgick till 1 497 miljoner kronor, vilket är 1 715 miljoner kronor högre än budgeterat resultat.

Kostnadsutvecklingstakten 2019 uppgick till 4,6 procent, vilket understiger den budgeterade kostnadsökningen på 5,0 procent. Jämfört med 2018 har kostnadsökningstakten minskat med 1,3 procentenheter.

En god ekonomi i balans, ger skyddsvallar för att möta framtiden. Vikten av en ordning och reda i ekonomin har varit en hörnpelare för att kunna möta pandemin med full kraft.

Under 2020 har de ekonomiska förutsättningarna för Region Stockholm försämrats radikalt med anledning av covid-19-pandemin.

Regionrevisorernas årsrapport 2019 innefattar 64 gamla rekommendationer, där 30 rekommendationer är åtgärdade och sex nya rekommendationer, där en rekommendation redan är åtgärdad.

Ett systematiskt arbete sker inom regionledningskontoret för att åtgärda de rekommendationer där regionstyrelsen delar regionsrevisorernas bedömning.

Av de ej åtgärdade rekommendationerna pågår arbete med 33 stycken av dessa. Sex rekommendationer återstår att hantera.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Irene Svenonius

§ 143
Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

RS 2020-0397

Ärendebeskrivning
Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2019 till regionstyrelsen för yttrande.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Beslut
Regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör regionstyrelsens yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen.

Särskilda uttalanden
Aida Hadzialic (S) anmäler särskilt uttalande från S-ledamöterna (bilaga).
Anna Sehlin (V) anmäler särskilt uttalande från V-ledamöterna (bilaga).
Gabriel Kroon (SD) anmäler särskilt uttalande från SD-ledamöterna (bilaga).

Expedieras till
Regionledningskontoret Ekonomi och finans
Regionrevisorerna
Akten

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-08-25

RS 2020-0397

Socialdemokraterna

Regionstyrelsen
Ärende 5

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Regionrevisorerna konstaterar i sin årsrapport bl.a. att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 varit otillräckligt. Regionrevisorerna gör samma anmärkning i frågan om regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll.

Detta är mycket allvarligt då de prognoser som nu finns tillgängliga visar att regionen inte kan räkna med samma gynnsamma omvärldsfaktorer de närmaste åren. Coronakrisen innebär omfattande ekonomisk press på Region Stockholm och blottlägger de strukturella probleme som funnits under lång tid. Region Stockholms ansträngda ekonomi är delvis ett resultat av att kostnadsutvecklingen i verksamheterna länge överskridit vad som är långsiktigt hållbart. Nu krävs en mer ansvarsfull ekonomisk politik där respekt visas för skattebetalarnas pengar och för välfärden. Det måste helt enkelt bli ett slut på det miljardslöseri som har skapat stora hål i regionens ekonomi.

Vidare kritiserar regionrevisorerna att regionstyrelsens uppsikt över Region Stockholms investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig.

Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Eftersom man inte ersatte den tidigare gällande modellen med en ny förrän 1 år senare samtidigt som regionstyrelsen brast i anvisningarna om beredningen av investeringsärendena. Regionstyrelsen bröt även mot interna riktlinjer för beloppsgränser. Den politiska ledningen underlät att ta upp ärendena från trafiknämnden till registyrelsen vilket innebar att styrelsen inte kunde ta sitt lagstadgade uppföljningsansvar. Det här är även ett demokratiskt problem då bristande uppföljning omöjliggör för de folkvalda i regionfullmäktige att följa upp fattade beslut.

Detta är tyvärr ett välkänt problemområde och som vi Socialdemokrater har påpekat innan. Under det blågröna styret har i princip alla störreinvesteringar fördyrats, så får det inte fortsätta. Vi förväntar oss att en grundlig analys nu görs, så att kostnaderna kan minskas och att det säkerställs att riktlinjer och styrande principer följs.

Långsiktigt riskerar fördyringarna i investeringsprocesserna att tränga undan välbehövliga satsningar på regionens kärnverksamheter, liksom till att regionen även fortsatt kommer att gå med stora underskott. Det är därför av största vikt att stävja denna utveckling.

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-08-25

RS 2020-0397

Regionstyrelsen
5

Sverigedemokraterna
Region Stockholm

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Utifrån regionrevisorernas granskning och årsredovisning är det oroande att den ekonomiska styrningen inte har varit helt tillräcklig. Revisionen anför bland annat att det inte finns politiskt beslutade regionövergripande riktlinjer inom investeringsplanerna fastighetsförsäljningsområdet. Det lämnar utrymme för otydliga bedömningar och tveksamheter vid stora ekonomiska beslut som påverkar Region Stockholm långt in i framtiden.

På ett övergripande plan bedömer regionrevisorerna att den ekonomiska utvecklingen för Region Stockholm inte kan betraktas som långsiktigt ekonomiskt hållbar. Det är visserligen positivt att kostnadsutvecklingstakten har sjunkit till 4,6 procent, vilket är -0,4 procentenheter lägre än budgeterat men redan innan covid-19 hotades den ekonomiska stabiliteten av en kostnadsutveckling över 3,3 procentenheter årligen. Efter covid-19 så möter vi minskade skatteintäkter på grund av högre arbetslöshet, samtidigt som intäkterna från kollektivtrafiken minskar. Därtill kommer den omfattande vårdskulden att innebära merkostnader som staten med stor sannolikhet inte kommer att bekosta.

Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE

REGIONSTYRELSEN

2020-08-25

Vänsterpartiet

Ärende nr 5
RS 2020-0397

Yttrande över regionsrevisorernas årsrapport 2019 för regionstyrelsen

Regionrevisorerna konstaterar på flera punkter att deras kritiska bedömning är oförändrad jämfört med 2018. Vänsterpartiet kan bara instämma. Samma kritik återkommer år efter år, men väldigt lite förändras. Det tyder på grundläggande problem både i organisationen och hos den politiska ledningen.

I fullmäktiges budget för 2019 anges åtta övergripande mål. Revisionen anser att det fortsatt finns svårigheter att mäta och därmed bedöma måluppfyllelsen för flera av fullmäktiges övergripande mål. Detta beror på att de valda indikatorerna bara mäter en del av målet. Målet om att *Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion* har inte kunnat mätas alls. Revisorerna har gjort samma påpekande år från år.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens ekonomistyrning under 2019 inte har varit helt tillräcklig. Regionstyrelsen och dess arbets- och personalutskott har uppmanat nämnder och bolag som prognostiserar underskott att säkerställa en ekonomi i balans. Trots detta går flera av sjukhusens med stora underskott. Karolinska Universitetssjukhuset har en negativ avvikelse på 1 587 mnkr jämfört med budget, något som självklart påverkar hela regionens ekonomi. Vi i Vänsterpartiet har återkommande lyft att sjukhusen med rådande snäva avtal inte fått förutsättningar att få en ekonomi i balans. Då räcker det inte för arbets- och personalutskottet att uppmana sjukhusens att få ekonomi i balans. Sjukhusen måste få förutsättningar att få en ekonomi i balans.

Revisionen bedömer att regionstyrelsens uppsikt över regionens investeringsverksamhet under 2019 inte har varit tillräcklig. Ett antal investeringsärenden som skickats från trafiknämnden till regionstyrelsen löpande under 2019 för vidare beredning inför beslut i fullmäktige har inte hanterats i enlighet med de styrande principerna som beslutades i samband med beslut om budget 2019. Flera av dessa till belopp som ligger över 300 mnkr. Vidare bedömer revisionen att det under större delen av året har saknats riktlinjer för hur investeringsärenden ska hanteras. Revisorernas rapport visar att det fortfarande finns brister med styrning och ledning, att trafiknämndens omfattande investeringsverksamhet brister med avseende på planerings- och uppföljningsdokumentation, samt brister i översikten av nämndens strategiska arbete och den långsiktiga styrningen. Vi ser allvarligt på detta och har återkommande lyft att hela regionens investeringsportfölj behöver bli mer transparent, det måste vara tydligt för hela regionstyrelsen och regionfullmäktige hur den totala investeringsbördan ser ut, både på trafik- och sjukvårdsområdet. Årets investeringar uppgår till 11 923 mnkr, vilket motsvarar en genomsnittlig upparbetningsgrad på 76 procent av den budgeterade årsvolymen. För enskilda projekt varierar upparbetningsgraden väsentligt. Att många investeringar skjuts på framtiden gör också att osäkerheterna och kostnaderna framåt ökar.

Revisionen bedömer vidare, liksom 2018, att då det centrala ramavtalet för bemanningstjänster inte har kunnat användas har berörda nämnder och bolag använt sig av direktupphandlingar. Det innebär risk för att flera upphandlingar skulle kunna bedömas som otillåtna direktupphandlingar. Revisionen menar att regionstyrelsen därmed inte säkerställt att regionen drar nytta av de möjligheter till samordning som en stor beställare har som kan leda till lägre kostnader. Revisionsrapporten understryker att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att stärka Hälso- och sjukvårdsnämnden styrning och kontroll på inköpsområdet. Att det måste finnas tillräckliga resurser och kompetens för att genomföra inköp och för en aktiv avtalsuppföljning. Vänsterpartiet instämmer och anser att styrningen idag är alltför spretig och saknar ett helhetsgrepp. Den fria etableringsrätten och de många vårdvalen bidrar i högsta grad till detta.

Revisionens granskning av nämnder och styrelser visar att verksamheterna till stor del har bedrivits enligt fullmäktiges mål och uppdrag, men det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som inte helt tillfredsställande för Danderyds sjukhus AB och Södersjukhuset AB. Det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet bedöms som otillfredsställande för Karolinska Universitetssjukhuset.

Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen som inte helt tillräcklig för hälso- och sjukvårdsnämnden, vårdens kunskapsstyrningsnämnd, Stockholms läns sjukvårdsområde, trafiknämnden (inkl. SL), färdtjänstnämnden, fastighets- och servicenämnden samt landstingshuset i Stockholm AB. Den interna styrningen och kontrollen bedöms som otillräcklig för Karolinska Universitetssjukhuset. Vi ser med stor oro på detta då det rör sig om lejonparten av Region Stockholms verksamhet